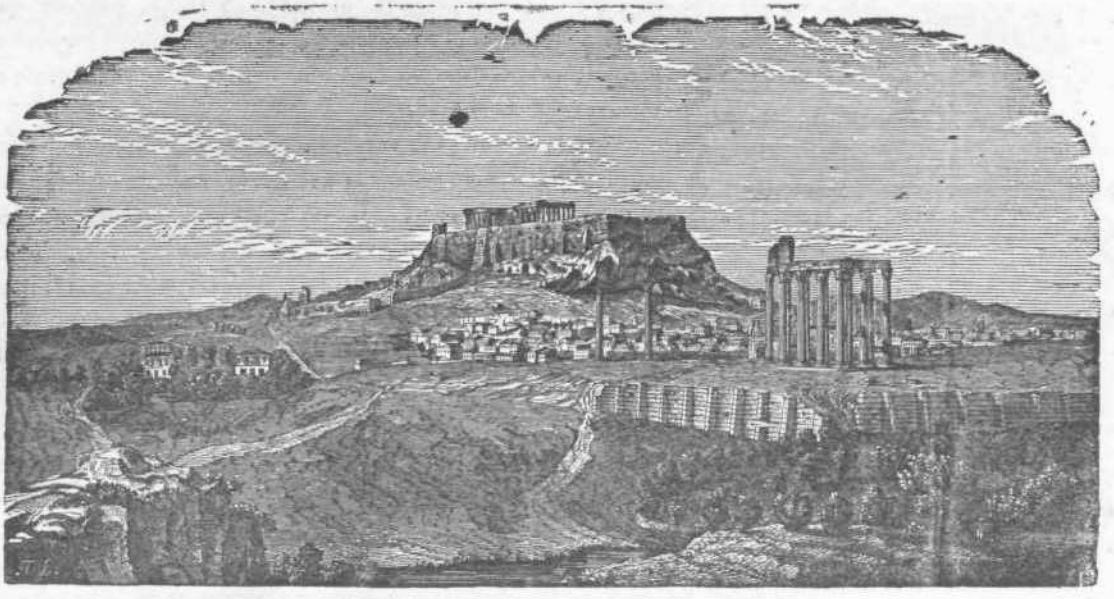

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ, 1871. ΤΟΜΟΣ ΚΒ'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 522

ΠΕΡΟΥΒΙΑ.

(Τέλος. Ἴδε φυλλάδ. 521.)

Ὅλαι αἱ ἐλπίδες του τῆς προλαβούσης ἐσβέσθησαν καὶ νέοι κλονισμοὶ περιέμενον αὐτόν. Ὁ ἐργοστασιάρχης, τὸν ὁποῖον εἶχε κακομεταχειρισθῆ πρό τινων ἡμερῶν διότι ἤθελε νὰ ἐκθέσῃ τὰ προϊόντα του μὲ τὴν ἀληθῆ τιμήν των, ἔστειλε νὰ πληρωθῇ τὸν λογαριασμόν του συνιστάμενον ἐκ δεκαοκτὼ χιλιάδων φράγκων. Ναὶ μὲν δὲν εἶχε τοῦτο κατὰ νοῦν τὴν προηγουμένην ἡμέραν, ἀλλὰ ἡ *Περουβία* δὲν ἦτο πλέον τὸ κατάστημα ἐκεῖνο, ἐπὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ ὁποίου ἠδύνατο ν' ἀναπαυθῇ τις ἄνευ φόβου.

Ὁ κ. Βενουὰ ἔδοσεν ἀμέσως διαταγὴν νὰ πληρωθῇ, καὶ ἐξῆλθεν εὐθὺς εἰς ἀναζήτησιν θεραπείας τῶν δυσκολιῶν· ἀλλ' ἡ φήμη τῶν ἀτυχῶν ἐπιχειρήσεών του ἔτρεξε ταχύτερον αὐτοῦ. Οἱ τραπεζῖται οἵτινες ἦσαν τόσον πρόθυμοι τὴν προλαβοῦσαν παρουσίαζον εἰς αὐτὸν μυρίας δυσκολίας· ἔλεγον ὅτι αἱ ὑποθέσεις δὲν ἔβαινον καλά, ὅτι τὰ χρήματα ἦσαν σπάνια, ἠρνοῦντο νὰ δεχθῶσι τὴν ὑπογραφήν του καὶ ὑπέσχοντο νὰ σκεφθῶσι μετά τινας ἡμέρας.

Ὁ Βενουὰ μὲ κεφαλὴν κύπτουσαν ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ εἰς ἑαυτὸν ὅτι ἡ πίστις του κατεστράφη μετὰ τῆς περιουσίας του. Τὴν αὐτὴν δὲ ἑσπέραν ἔλαβεν εἰδοποίησιν νὰ ἑτοιμασθῇ ὅπως πληρώσῃ τὰς διακοσίας χιλιάδας φράγκων διὰ τὰ ὁποῖα ἀνεμίχθη εἰς τὴν ἐμπορικὴν ἐπιχείρησιν, τὴν ὁποίαν τόσον ἀτυχῶς ἀνέλαβεν. Ὁ κίνδυνος ηὔξανεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν· πῶς ν' ἀποφύγῃ αὐτόν; τί ν' ἀποφασίσῃ;..

Καὶ αὐτὸ τὸ ἐμπορικὸν κατάστημά του ἐφαίνετο συναισθανόμενον τὰς ἐξωτερικὰς συμφοράς του· οἱ ἀγορασταὶ ἐγένοντο σπανιώτεροι καὶ ἐζήτουν τὰ ἐμπορεύματα εἰς κατωτέρας τιμάς, περιμένοντες ἀναγκαστικὴν πώλησιν. Οἱ ὑπάλληλοι ὡμίλουν ταπεινῇ τῇ φωνῇ μεταξύ των, καὶ ἐψιθυρίζετο ἡ λέξις πτώχευσις...

Ὁ Βενουὰ ἐννόει τὰ πάντα καὶ μὴ γνωρίζων εἰς ποῖον μέσον νὰ προστρέξῃ ἔφυγεν ὀδυρόμενος. Τῷ ἦτο ἀδύνατον νὰ περιμείνῃ. Ἐζήτασε μυστικῶς δι' ἄλλου τὸν Ἀλέξανδρον ὡς πρὸς τὴν ἀγορὰν τοῦ οἴκου του, ἀλλ' ὁ κουρεὺς γνωρίζων ὅτι εἶχε τὴν ἀνάγκην του, προσέφερε μόνον ἑκατὸν ἑξήκοντα χιλιάδας φράγκων. Ἡ προσφορὰ αὕτη ἦτο γελοία διότι, ἐκτὸς τῶν πληρωμένων ἐνοικίων καὶ τῆς πελατίας, ὑπῆρχον εἰς τὸ ἐργαστήριον κατ' ἐλάχιστον ὅρον πλέον τῶν διακοσίων χιλιάδων φράγκων ἐμπορεύματα· ἀλλὰ καὶ ἂν ἔκαμνε τὴν θυσίαν ταύτην, πάλιν δὲν θὰ ἔφθανεν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν κεφαλαίων τὰ ὁποῖα ὤφειλε νὰ πληρώσῃ.

Ὁ Βενουὰ ὠργίζετο ἐναντίον τῶν λεγομένων φίλων του, οἵτινες ἐφέροντο πρὸς αὐτὸν ὡς Ἄραβες· ὡρκίζετο ὅτι ἐπροτίμα νὰ διακόψῃ τὰς πληρωμάς τος παρὰ ν' ἀφήσῃ νὰ τὸν φορολογήσωσι τοιουτοτρόπως.... Θὰ ἠναγκάζετο βεβαίως νὰ τὰς παύσῃ ἀφ' οὗ ὅλος ὁ κόσμος τὸν ἐγκατέλειπεν. Αὐτὸς ὁ Πέτρος ποῦ εὑρίσκετο; δὲν ἐφάνη ὅλην τὴν ἡμέραν· καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἐν ὥρᾳ τοιαύτης κρίσεως ὑπάρχει ἀνάγκη συμβουλῶν καὶ παραμυθίας.

Ἡ κ. Βενουὰ παρηγόρει τὸν σύζυγόν της, ἐνεθάρρυνεν αὐτὸν ὅσον τὸ δυνατὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ δὲν ἐπίστευεν εἰς τὰς ἐλπίδας τὰς ὁποίας τῷ ἔδιδε. Μόνη ἡ Εὐδοξία εἶχε πεποίθησιν εἰς τὸν Παῦλον καὶ τὸν πατέρα του· ἠγνόει μὲν τί ἠδύναντο νὰ πράξωσιν, ἀλλ' ἦτο βεβαία ὅτι ἀφ' οὗ δὲν ἤρχοντο θὰ κατεγίνοντο ὑπὲρ τοῦ κ. Βενουά.

Ἡ ἑσπέρα παρῆλθε σχεδὸν ὅλη τοιουτοτρόπως. Ἡ ἐννάτη ὥρα ἐσήμανε καὶ τὸ ἐργαστήριον ἐκλείσθη. Ὁ Βενουὰ περιδιαβάζων ἄνω καὶ κάτω μετὰ ταραχῆς, ἐπανελάμβανεν ὅτι δὲν τῷ ἔμενε πλέον ἢ νὰ ῥιφθῇ εἰς τὸν ποταμὸν, ὅτε ὁ κώδων τῆς θύρας ἀντήχησεν.

— Ἰδοὺ ὁ ἀνάδοχός μου! ἀνέκραξεν ἡ Εὐδοξία.

Εἶδον δὲ τῳόντι αὐτὸν εἰσερχόμενον μετὰ τοῦ Παύλου. Ἡ κυρία Βενουὰ ἔδραμε πρὸς αὐτούς.

— Γρήγορα τρέξατε, εἶπε, δὲν ἠξεύρομεν πλέον τί νὰ κάμωμεν τὸν Βενουά· ἔχασεν ἐντελῶς τὸν νοῦν του.

Ὁ Πέτρος ἔδραμε πρὸς τὸν φίλον του λέγων·

— Ἐσώθης! Σὲ φέρω καλὰς εἰδήσεις.

Ὅλων αἱ φυσιογνωμίαι μετεβλήθησαν πάραυτα, καὶ δέκα ἐρωτήσεις ἀπετάθησαν ἐνταὐτῷ εἰς τὸν Πέτρον χωρὶς νὰ τῷ δοθῇ καιρὸς ὅπως ἀπαντήσῃ.

— Ἐσώθη! Ἐσώθη! ἐπανελάμβανεν ὅλη ἡ οἰκογένεια· ὦ! ὁποία εὐτυχία! καὶ τὴν ὀφείλομεν εἰς σᾶς!

Ὁ Βενουὰ ἔκλαιε καὶ ἐγέλα ἐνταὐτῷ, ἐνηγκαλίζετο τὴν σύζυγόν του καὶ ἐπανελάμβανε πάντοτε μὴ ἀφήνων τὸν Πέτρον νὰ ἐξηγηθῇ·

— Ἐσώθην! ἐσώθην!

Ἐν τοσούτῳ ὁ Πέτρος ἡσυχώτερος τῶν ἄλλων, καὶ φοβούμενος τὰς ὑπερβολὰς, παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ τὸν ἀκούσῃ ἀταράχως, καὶ μετὰ κόπου τὸ κατώρθωσεν. Ἐπὶ τέλους εἶπεν·

— Ἐτρέξαμεν ὑπὲρ σοῦ ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ ὁ Παῦλος ηὗρεν ἀγοραστὴν διὰ τὴν ἐξοχικήν σου οἰκίαν.

— Ὦ! κερδίζομεν ἐπὶ τῆς τιμῆς;...

— Νὰ κερδίσῃς! ἦτον ἀδύνατον, ἀλλὰ προσφέρει περισσότερον ἢ ὅσον ἠδυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν... ὀγδοήκοντα χιλιάδας φράγκων μετρητάς.

— Πλὴν πρέπει νὰ πληρώσῳ διακοσίας χιλιάδας.

— Θὰ τὰς ἔχῃς. Ἔλα ἂς ὁμιλήσωμεν ψυχρῶς. πόσα ἔχεις εἰς τὸ κιβώτιόν σου;

— Ἐπλήρωσα δεκαοκτὼ χιλιάδας σήμερον τὸ πρωΐ· δὲν μὲ μένουν πλέον, συμπεριλαμβανομένων καὶ ἐκείνων τὰ ὁποῖα μ' ἔδοσες, εἰμὴ τεσσαράκοντα πέντε χιλιάδες.

— Καλὰ, τεσσαράκοντα πέντε καὶ ὀγδοήκοντα κάμνουν ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ, δηλαδὴ περισσότερα ἀφ' ὅσα σὲ χρειάζονται τὴν στιγμὴν αὐτήν. Δὲν θὰ ἀπαιτήσουν εὐθὺς ἀπὸ σὲ τὰς διακοσίας χιλιάδας διὰ τὰς ὁποίας ἐγγυήθης, δύνασαι νὰ πληρώσῃς τὰς ἑκατὸν καὶ οὕτω νὰ κερδίσῃς καιρόν.

— Πλὴν πρέπει πάντοτε νὰ τὰς πληρώσω καὶ τὰς διακοσίας.

— Καλά! ἂν δὲν δυνηθῇς νὰ κάμῃς διαφορετικὰ, παραχωρεῖς τὸ κατάστημά σου.

— Γνωρίζεις πόσα μὲ προσέφερεν ὁ Ἀλέξανδρος;... Ἑκατὸν ἑξήκοντα χιλιάδας φράγκα.

— Ἄριστα!

— Εἶναι τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας του.

— Σκέφθητι ὀλίγον... Ἂν σὲ προσφέρῃ σήμερον ἑκατὸν ἑξῆντα χιλιάδας φράγκα, θὰ σὲ δώσῃ διακοσίας πενῆντα μετά τινας ἡμέρας, ὅταν ἰδῇ ὅτι αἱ ὑποθέσεις σου διορθόνονται καὶ ὅτι δύνασαι νὰ περιμένῃς τὸ διαγωνισμόν.

Ἡ κ. Βενουὰ, ἡ Εὐδοξία καὶ ὁ Παῦλος ἀνέκραξαν ὅτι ὁ Πέτρος εἶχε δίκαιον· οὗτος δὲ ἐξηκολούθησεν·

— Ἔχεις βεβαίως πιστώσεις;

— Τεσσαράκοντα ἕως τεσσαράκοντα τρεῖς χιλιάδας φράγκων εὐκόλως ἐξαργυρουμένας, ἀλλὰ μετά τινας ἑβδομάδας.

— Λοιπὸν ἂς βάλωμεν τεσσαράκοντα μόνον καὶ ἂς μετρήσωμεν ὀγδοήκοντα ἀπὸ τὴν ἐξοχήν σου, διακοσίας πεντήκοντα ἀπὸ τὸ κατάστημά σου, τεσσαράκονα τὰς ὁποίας θὰ εἰσπράξῃς· ὅλα αὐτὰ κάμνουν τριακοσίας ἑβδομήκοντα χιλιάδας φράγκων ἠξεύρεις; ὑπάρχουν ἄπειροι ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἦναι κατεστραμμένοι τοιουτοτρόπως!

Πλὴν ὁ Βενουὰ δὲν συνεφώνει. Νὰ ἐργασθῇ τόσον, νὰ κερδήσῃ τόσα χρήματα ἐπὶ ὁλοκλήρους χρόνους, νὰ γίνῃ κύριος πεντακοσίων χιλιάδων φράγκων, διὰ νὰ ἐκπέσῃ εἰς μικρὰν περιουσίαν ἁπλοῦ θνητοῦ!

Πλὴν τὴν ὥραν ἐκείνην ἔπρεπε νὰ σώσῃ τὴν ἐμπορικήν του τιμὴν, νὰ ἐκκαθαρίσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν ὠφελιμώτερον τὰς ὑποθέσεις του, καὶ μὲ ὅ,τι ἔμενεν ἠδύνατο ν' ἀρχίσῃ νέον ἐμπόριον, νὰ κερδήσῃ, νὰ γίνῃ ὅ,τι ἦτο ἄλλοτε, ἴσως καὶ περισσότερον...

Μετὰ τὴν σκληρὰν ταραχὴν τῆς ἡμέρας ἐπῆλθε σχετικὴ ἡσυχία ἀναπαύσασα τὴν οἰκογένειαν. Δὲν ἦτο μὲν ἀκόμη ἐντελὴς ἡσυχία, ἀλλὰ τέλος ἔβλεπέ τις ἔξοδόν τινα εἰς τὸ χάος τῶν κακῶν ὑποθέσεων· ἔβλεπεν ἀκτῖνα φωτὸς, καὶ τοιαύτη ἦτο ἡ ἀνάγκη τῆς ἐλπίδος ὥστε ὑποδέχοντο αὐτὴν μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας. Ὁ ἀσθενὴς ὁ ἀναλαμβάνων ἀπὸ θανάσιμον κρίσιν αἰ-

σθάνεται διπλασίως τὴν ζωήν. Ὡμίλησαν λοιπὸν ἐλευθέρως καὶ αἱ φιλικαὶ ἐκφράσεις ὑπῆρξαν ὁποῖαι καὶ ἄλλοτε.

Ὁ Παῦλος ἐκάθητο πλησίον τῆς Εὐδοξίας· ὡμίλουν ταπεινῇ τῇ φωνῇ ἀλλὰ δὲν ἔβλεπον ἀλλήλους πολύ. Ἡ κ. Βενουὰ ἔσφιγγε τὴν χεῖρα τοῦ Παύλου, ὁ Πέτρος ἦτο πλήρης τρυφερότητος πρὸς τὴν βαπτιστικήν του καὶ ὁ Βενουὰ ἠσπάζετο πάντας.

XI.

Ὅ,τι ὁ Πέτρος ἀνήγγειλεν ἐπραγματοποιήθη· ὁ ἀγοραστὴς τῆς ἐξοχικῆς οἰκίας ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσίν του καὶ ἐπλήρωσε τὰς ὀγδοήκοντα χιλιάδας φράγκων. Ὁ δὲ Βενουὰ ἔδωκεν ἀμέσως μέγα μέρος τῶν κεφαλαίων διὰ τὰ ὁποῖα εἶχεν ἐγγυηθῆ, καὶ ἐφρόντισε νὰ κάμῃ τοῦτο φανερὰ ἀνεγείρων τὴν κεφαλὴν μὲ ἦθος ἀνθρώπου μὴ προσβαλλομένου ἐκ τοιούτων περιστάσεων. Ἡ πίστις του ἂν καὶ δὲν ἀνωρθώθη ἐντελῶς, ἐπανέλαβεν ἐντοσούτῳ τινὰ δύναμιν· ἐκεῖνοι οἵ τινες τὴν προλαβοῦσαν ἔστρεφον αὐτῷ τὰ νῶτα ὡς πρὸς ἄνθρωπον πεπτωκότα, ἐχαιρέτουν αὐτὸν ἐκ νέου, καὶ ἂν καὶ δὲν τῷ προέτεινον νέας ἐπιχειρήσεις, διετήρουν ὅμως τοιαύτας σχέσεις μετ' αὐτοῦ, ὥστε νὰ δύνανται νὰ καυχῶνται μετὰ ταῦτα ὅτι δὲν τῷ ἀφήρεσαν τὴν ἐμπιστοσύνην των.

Αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος μετενόησε διότι τοσοῦτον ὤθησε τὰ πράγματα· ἔγραψεν εἰς αὐτὸν καὶ ἡ ἐπιστολή του ἦτο πλήρης πανούργων ἐκφράσεων. Ὡμίλει περὶ τῆς ἀπεριορίστου ἐμπιστοσύνης τὴν ὁποίαν εἶχε πάντοτε εἰς αὐτὸν, περὶ τῆς ἐπιθυμίας του νὰ φανῇ εὐχάριστος εἰς φίλον ὅστις δὲν ἀπέδωκεν ἴσως δικαιοσύνην εἰς τὰς προθέσεις του, καὶ ὅτι θὰ ἦτο εὐτυχὴς νὰ πράξῃ ὅ,τι εἶχεν ὑποσχεθῇ ἂν δὲν ἀνεχαιτίζετο ἀπὸ τοὺς ἀπαιτητικοὺς συνεταίρους του. Ἐν τοσούτῳ, προσέθετεν, ὡμίλησεν εἰς αὐτοὺς τόσον καλῶς ὥστε ἀπεφάσισαν νὰ κάμωσι θυσίαν καὶ ηὔξανον τὰς προσφορὰς των εἴκοσι χιλιάδας φράγκων. Ἐτελείωνε δὲ λέγων ὅτι ἤλπιζε νὰ ἐξακολουθήσωσιν αἱ μεταξύ των καλαὶ σχέσεις, καὶ ἐν ὑστερογράφῳ προσέθετε τὰς προσρήσεις τοῦ βαρόνου Σακραμέντο, ταξειδεύοντος τὴν ὥραν ἐκείνην, ἀλλὰ σκοπεύοντος νὰ ἐπανέλθῃ ὑπέρ ποτε πρόθυμος, ὅπως καταθέσῃ τὰ σεβάσματά του πρὸ τῶν ποδῶν τῆς κυρίας Εὐδοξίας Βενουά.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐνεθάρρυνε τὸν ἔμπορον ἀποδείξασα εἰς αὐτὸν ὅτι οἱ ὑπολογισμοί του ἦτον καλοί· ἡ ἀνάμνησις δὲ τοῦ βαρόνου ἠρέθισεν ἐκ νέου τὴν φιλοδοξίαν του. Ἴσως θὰ ἐλησμόνει τὰς ἐκδουλεύσεις καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ Πέτρου, ἀλλ' ὁ κουρεὺς ἐπλήγωσεν αὐτὸν σκληρῶς καὶ πᾶν ὅ,τι προήρχετο ἐξ αὐτοῦ ἔχανε τὴν ἀξίαν του... Καὶ ὅμως νὰ νυμφεύσῃ τὴν κόρην του μὲ εὐγενῆ, μὲ βαρόνον, πόσον θὰ τὸν ἀνύψωνε! Πλὴν πρὸς τί νὰ συλλογίζεται ταῦτα τόρα; Ἄλλως τε ἐγνώριζεν ἂν ὁ βαρόνος θὰ εὐχαριστῆτο μὲ τὴν μικρὰν προῖκα τὴν ὁποίαν ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ δώσῃ μετὰ τὰς ζημίας του;... θὰ ἔτρεχεν ἴσως τὸν κίνδυνον νὰ κατηγορηθῇ ἐπὶ ἀγνωμοσύνῃ, θὰ ἐξετίθετο δ' ἐν ταυτῷ εἰς ταπείνωσιν. Ἦτο προτιμότερον νὰ φανῇ τίμιος ἄνθρωπος... ἀλλὰ πόσον λυπηρὸν ἦτο νὰ χάσῃ ἕνα βαρόνον!

Δὲν εἶχεν ὅμως καιρὸν νὰ σκεφθῇ ἐπὶ πολὺ πάντα ταῦτα. Λέξεις τινὲς ἐπιτηδείως ῥιφθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Πέτρου καὶ αὐτῆς τῆς κ. Βενουὰ, πονηροτέρας τοῦ συζύγου της ὅταν ἤθελε, ὑπέδειξαν εἰς τὸ κοινὸν ὅτι ἐπροτείνετο εἰς τὸν Βενουὰ νὰ πωλήσῃ τὸ ἐργαστήριόν του, καὶ, χωρὶς νὰ εἴπωσι τὴν ἀληθῆ τιμὴν ἀφῆκαν νὰ ἐννοήσῃ ὅτι αἱ προσφοραὶ ἦσαν τοιαῦται ὥστε ἤξιζε νὰ σκεφθῇ τις περὶ τῆς ἀγορᾶς ταύτης. Ὁ δὲ διαγωνισμὸς ἦλθεν εἰς βοήθειάν του· ἑταιρία κεφαλαιούχων ἐζήτει τὴν Περουβίαν.

Ὁ Βενουὰ, ἡ σύζυγός του, ἡ Εὐδοξία καὶ ὁ Πέτρος συνδιελέγοντο περὶ τῶν καλῶν αὐτῶν εἰδήσεων· οἱ τελευταῖοι μάλιστα ἦσαν ἐντελῶς εὐτυχεῖς, ἐν ᾧ ὁ Βενουὰ ἐφαίνετο ὑποτασσόμενος μὲ δυσκολίαν.

Βεβαίως, ἔλεγεν, ἀπέφυγα δυσάρεστον θέσιν, ἀλλ' ἐν τοσούτῳ ἡ πτῶσις εἶναι ἐπίσης βαρεῖα. Δύναμαι νὰ ὑπομένω τοιαύτην μετριότητα ὅταν χάνω ἀληθῆ περιουσίαν; Τί μὲ ὑπολείπεται; Ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ χιλιάδες εἰσόδημα τὸ περισσότερον.

Ἡ κ. Βενουὰ καὶ ὁ Πέτρος ἀντήλλαξαν νεύματα.

— Καλὰ, εἶπεν ὁ Πέτρος, τὸ πιστεύω ἀφ' οὗ τὸ λέγεις· δὲν ἔχεις παρὰ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ χιλιάδας φράγκα εἰσόδημα· δὲν φθάνουν αὐτὰ διὰ νὰ ἦσαι εὐτυχής;

— Θέλεις νὰ εἰπῇς διὰ νὰ ζῶ ἀθλίως;

— Εἰς τοὺς Παρισίους, ἔχεις δίκαιον, μὲ ὀκτὼ χιλιάδας φράγκα εἰσόδημα μόλις ἠμπορεῖ τις νὰ φάγῃ· δὲν δύναται νὰ κάμῃ τὸν ἄρχοντα, ζῇ χαμένος εἰς τὸ πλῆθος· πρέπει νὰ βάλῃ τὴν φιλοτιμίαν κατὰ μέρος καὶ νὰ μάθῃ νὰ ἦναι μικρός.

Ὁ Βενουὰ ἐστέναξεν· ἡ δὲ σύζυγός του προσέθηκεν·

— Εἶναι ἀληθέστατον αὐτὸ τὸ ὁποῖον λέγει ὁ Πέτρος. Ὁ βίος ἄνευ πολλῶν χρημάτων δὲν εἶναι εὔκολος, καὶ ὅταν κατέλαβέ τις θέσιν ὁπωσοῦν ἀνωτέραν εἶναι ταπεινωτικὸν νὰ διέρχεται ἀπαρατήρητος πλησίον ἐκείνων οἵτινες ἄλλοτε τὸν ἐχαιρέτων μετὰ σεβασμοῦ.

— Καὶ, προσέθηκεν ὁ Πέτρος, αὐτοὶ χαίρονται διὰ τὴν ταπείνωσίν σου. Ἂς τὸ ὁμολογήσωμεν, εἴμεθα ὅλοι ὡς ὁ Καῖσαρ εἰς τὴν Ῥώμην.

— Καὶ ἂν ἤμεθα δεύτεροι εἰς τοὺς Παρισίους! ἀνέκραξεν ἡ κ. Βενουὰ, ἀλλ' εἶναι δυσάρεστον νὰ ἦναι τις ὁ τελευταῖος.

Ὁ Βενουὰ ἔβλεπεν αὐτοὺς ἀπορῶν.

— Εὑρίσκω ὅτι ὁμιλεῖτε φρονιμώτατα σήμερον, εἶπεν, ἀλλὰ διατί δὲν μ' ἐλέγετε αὐτὰ πρὸ ἑνὸς μηνός;

— Διότι, ἀπεκρίθη ἡ κ. Βενουὰ, δὲν προέβλεπα ὅ,τι μᾶς συμβαίνει.

— Ὦ! ἰδού! ἀνέκραξεν ὁ Βενουὰ θριαμβεύων. Καὶ μὲ κατεκρίνατε, μὲ μεταχειρίζεσθε ὡς φιλόδοξον...

— Εἰλικρινῶς εἴχαμεν ἄδικον, εἶπεν ὁ Πέτρος. Θέτομαι εἰς τὴν θέσιν σου, ἐγώ· διότι θὰ λάβω μετὰ μικρὸν τὴν σύνταξίν μου, θὰ γίνω ὀλιγώτερον πλούσιος καὶ ἀπὸ σὲ ἀκόμη, καὶ δὲν ἔχω καμμίαν διάθεσιν νὰ ζήσω ἀθλίως ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνοήτων οἱ ὁποῖοι τρέχουν εἰς τοὺς δρόμους.

— Λοιπὸν τί θὰ κάμῃς;

— Θ' ἀφήσω τοὺς Παρισίους, θὰ κάμω ὅ,τι ἔκαμεν ὁ Καῖσαρ· θὰ ὑπάγω εἰς χωρίον ὅπου θὰ ἦμαι ὁ πλουσιώτερος, θὰ γίνω μέλος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, δήμαρχος· θὰ ἦμαι βασιλεὺς τῶν ὑποτελῶν μου.

— Βασιλεὺς πάσης ξηροκαμπίας!

— Τί μὲ μέλει! θὰ εἶμαι πάντοτε ὁ πρῶτος· θὰ μὲ ὁμιλοῦν μὲ ἀσκεπῆ τὴν κεφαλήν, θὰ μὲ φωνάζουν κύριον δήμαρχον, θὰ ἔχω μίαν μικρὰν λευκὴν οἰκίαν τὴν ὁποίαν θὰ ὀνομάζω πύργον μου, καὶ ὁ ἀγροφύλαξ θὰ μὲ φέρῃ τὰ ὅπλα.

Ὁ Βενουὰ, ἐγέλα μὲν ἀλλὰ δὲν ἀντέλεγεν εἰς τὸν Πέτρον, ἡ δὲ κ. Βενουὰ ἐχειροκρότει καὶ ἡ Εὐδοξία εὕρισκε τὴν περιγραφὴν ταύτην τῶν ἀγροτικῶν μεγαλείων πλήρη θελγήτρων καὶ εὐχαριστήσεων.

— Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἄξια καὶ καλὰ, εἶπε τέλος ὁ Βενουὰ, ἀλλὰ δὲν πραγματοποιοῦνται τόσον εὐκόλως. Ποῦ θὰ ὑπάγῃς;

— Ἀ! ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος, τοῦτο δὲν μὲ ἐμποδίζει, θὰ ὑπάγω εἰς τὸ χωρίον μας. Ἐκεῖ ἀληθῶς θ' ἀπορήσουν πολὺ βλέποντες ἡμᾶς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλούτου μας.

— Τὸ πιστεύω! Ἐκεῖ μὲ ὀκτὼ χιλιάδας φράγκα εἰσόδημα ἠμπορεῖ τις νὰ ἔχῃ καὶ ἅμαξαν.

— Καὶ θὰ μᾶς ἀνυψώσουν τόσον περισσότερον ὅσον μᾶς εἶδαν μικροτέρους ἄλλοτε.

— Εἶναι ἀληθὲς, εἶπεν ὁ Βενουὰ, διότι ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει πολὺς διαγωνισμός· τὰ χρήματα δὲν τρέχουν εἰς τοὺς ποταμούς.

— Καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ἠξεύρουν ν' ἀναγινώσκουν δὲν εἶναι πολλοί.

— Ἀλλ' εἶναι εἰλικρινεῖς καὶ μὲ καλὴν καρδίαν.

— Δὲν θὰ μᾶς φθονοῦν διὰ τὸν πλοῦτόν μας.

— Θὰ ἦναι εὐχαρίστησις νὰ τοὺς κάμωμεν καλόν... καὶ νὰ τοὺς ἔχωμεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας... Ἀλλὰ λησμονεῖς ἓν πρᾶγμα· ποῦ θὰ εὕρῃς τὸν λευκὸν οἰκίσκον τὸν ὁποῖον θὰ κάμῃς πύργον σου;

— Ἐνθυμεῖσαι τὴν οἰκίαν τοῦ ἰατροῦ;

— Βεβαίως· ἀλλ' αὕτη δὲν εἶναι μικρὰ, εἶναι μεγάλη· τὴν ὠνόμαζαν ἡ Τρέλλα τοῦ ἰατροῦ. Τίποτε δὲν λείπει εἰς αὐτὴν, αὐλὴ, κῆπος, παρτέρια...

— Ὡραία θέσις.

— Τὴν ἐθεωροῦμεν ὡς τὸ Λοῦβρον.

— Οἱ κληρονόμοι τοῦ ἰατροῦ θέλουν νὰ τὴν πωλήσουν, καὶ ἐπειδὴ εἶναι μακρὰν δύναται νὰ τὴν ἀγοράσῃ τις ἀντὶ δεκαπέντε ἢ δεκαὲξ χιλιάδων φράγκων.

— Εἶναι σχεδὸν διὰ τίποτε!

Καὶ ὁ Βενουὰ, παραδοθεὶς εἰς τὰς παιδικάς του ἀναμνήσεις ἤρχισε νὰ κάμνῃ περιγραφὴν, καθωραϊσμένην ἴσως, τῆς οἰκίας τοῦ ἰατροῦ, ὅπως ἀληθῶς ὠνειρεύετο ὁ Πέτρος τὸν πύργον του.

— Λοιπὸν, εἶπε στραφεὶς πρὸς τὸν φίλον του, διατί δὲν τὴν ἀγοράζεις;

— Ἀ! ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος, διότι εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ λογαριάζω. Δι' ἐμὲ δεκαὲξ χιλιάδες φράγκα εἶναι μέγα ποσόν.

Μετὰ ταῦτα δὲ ἐνδίδων εἰς ἰδέαν ἐλθοῦσαν εἰς αὐτὸν τὴν στιγμὴν ἐκείνην·

— Δι' ἐσὲ ὅμως θὰ ἦτο εὐκολώτατον καὶ ὡραῖον, καὶ θὰ ἐκάμναμεν ἐκεῖ μίαν ἀποικίαν, διότι ὀλίγον μακρύτερα, εἰς τὴν ἄκραν τοῦ κήπου, ὑπάρχει μία ἄλλη μικροτέρα οἰκία, κατωτέρα μὲν, ἀλλὰ περιστοιχισμένη μὲ περίβολον, τὴν ὁποίαν δυνατὸν ν' ἀγοράσῃ τις μὲ τὸ ἥμισυ τῆς τιμῆς τῆς ἄλλης. Δύναμαι, ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς συντάξεώς μου, νὰ ὑπάγω νὰ ἀποκατασταθῶ ἐκεῖ, πλησίον σας, ἀλλὰ θὰ σὲ ἀφήσω τὰς τιμὰς τῆς δημαρχίας, θὰ εὐχαριστηθῶ νὰ βασιλεύω εἰς τὸν λαχανόκηπόν μου.

Ἡ κ. Βενουὰ καὶ ἡ Εὐδοξία δὲν ἀφῆκαν εἰς τὸν Βενουὰ τὸν καιρὸν ν' ἀπαντήσῃ· ἐπεκρότησαν εἰς τὸ σχέδιον τοῦ Πέτρου καὶ ἐσχεδίαζον ἤδη μυρίας εὐχαριστήσεις διὰ τὴν ὡραίαν των μοναχικὴν κατοικίαν. Θὰ εἶχον ἅμαξαν διὰ νὰ ἐπισκέπτωνται τὰ περίχωρα, καλὴν τράπεζαν ὅπως προσκαλῶσι τοὺς γείτονας· θὰ ἐκηνύγουν, θὰ ἐψάρευον, θὰ ἀνεπαύοντο, θὰ ἦσαν ὑγιεῖς!

Ὁ Βενουὰ ἐσυλλογίζετο πρὸ πάντων τὴν σημαντικότητα τοῦ πλουσιωτέρου πολίτου τοῦ δήμου, ἔβλεπεν ἑαυτὸν φέροντα τὰ ἐμβλήματα τοῦ δημάρχου, προεδρεύοντα εἰς τὰς ἐπισήμους περιστάσεις, δίδοντα προσταγὰς εἰς τοὺς χωροφύλακας καὶ ἐνθρονισμένον εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ τοῦ πρώτου θρανίου ἄνωθεν τοῦ θυσιαστηρίου.

Προσεποιεῖτο ὅμως ὅτι ἐθεώρει ταῦτα ἀστείως, ἀλλ' ἡ ἰδέα ἐνετυπώθη εἰς αὐτὸν καὶ ἡ κενοδοξία τοῦ νεοπλούτου ῥιφθεῖσα κατὰ γῆς ὑπὸ τῆς τύχης ἀνηγείρετο ἐκ νέου.

Ἡ συνομιλία διεκόπη ὑπὸ τοῦ ὑπηρέτου κομίζοντος ἐπιστολὴν ἐπιγεγραμμένην πρὸς τὸν Βενουὰ, ὅστις ἤνοιξεν αὐτὴν τρέμων διότι ἐφοβεῖτο κακὴν εἴδησιν· ἀλλ' ἀναγινώσκων αὐτὴν ἔδειξε μᾶλλον ἀπορίαν ἢ λύπην.

— Εἶναι παραδοξότατον, εἶπε.

— Τίνος εἶναι αὐτὴ ἡ ἐπιστολή; ἠρώτησεν ἡ κ. Βενουά.

— Δὲν εἶναι ὑπογεγραμμένη, ἀλλὰ μὲ λέγει πράγματα πολὺ παράδοξα ἂν ἦναι ἀληθῆ... δυσκολεύομαι νὰ τὰ πιστεύσω... Ἰδὲ, Πέτρε, σὺ ὁ ὁποῖος εἶσαι ἔμπειρος, ἀνάγνωσε αὐτήν.

Ὁ δὲ Πέτρος λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν ἀνέγνωσεν αὐτὴν χαμηλῇ τῇ φωνῇ, καὶ ἀνέκραξεν ὅτι ἂν ἡ μορφή της εἶναι κακὴ τὸ πρᾶγμα εἶναι πιθανῶς καλόν.

— Ἀκούσατε, εἶπε.

— Καὶ ἀνέγνωσε δυνατὰ τὰ ἑξῆς·

«Κύριε, οἱ καλλίτεροι φίλοι δὲν εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι κάμνουν περισσοτέρας διαμαρτυρήσεις περὶ τῆς ἀγάπης των, καὶ ὅλοι οἱ Ἑβραῖοι δὲν εἶναι εἰς τὴν συναγωγήν. Ἂν ἀμφιβάλλετε περὶ τούτου δύνασθε νὰ τὸ ἐρωτήσετε εἰς τὸν κ. Ἀλέξανδρον ὅστις σᾶς μεταχειρίζεται ὡς τοὺς ἔχοντας φαλάκρας εἰς τοὺς ὁποίους ὑπόσχεται μαλλία. Σᾶς λέγει ὅτι ὁ βαρόνος Σακραμέντος ταξειδεύει, ψεύδεται. Ὁ βαρόνος ταξειδεύει εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Κλισὺ, ὅπου τὸν ἔῤῥιψεν ὁ κὺρ Ἀλέξανδρος διὰ εἰκοσιπέντε χιλιάδας φράγκα τὰ ὁποῖα τῷ εἶχε δανείσει ἐλπίζων νὰ τὰς πληρωθῇ ἀπὸ τὴν προῖκα τῆς θυγατρός σας· τόρα δὲ ὅτε ἐχάθη ἡ προῖξ, προσπαθεῖ νὰ κατορθώσῃ νὰ δυσφημήσῃ τὴν *Περουβίαν*, ὥστε νὰ τὴν ἀγοράσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν εὐθηνότερα. Ὠφελήθητε ἀπὸ τὴν εἰδοποίησιν ταύτην, καὶ ἀποστείλατε τὸν ἐλεεινὸν αὐτὸν εἰς τὰς *περρούκας* του.»

Ὁ Πέτρος ἔπαυσεν ἀναγινώσκων, καὶ πάντες ἤκουον ἀκόμη.

— Εἶναι ἀστειότης, εἶπε τέλος ὁ Βενουά.

— Δὲν τὸ πιστεύω, ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος. Ἀπὸ τὸ παράδοξον αὐτὸ ὕφος δὲν ἐννοεῖς ἀπὸ ποῖον ἔρχεται τὸ γράμμα;

— Ὄχι βεβαίως.

— Ἀπὸ αὐτὸν τὸν βαρόνον· ὁ Ἀλέξανδρος τὸν ἐφυλάκισε καὶ αὐτὸς ἐκδικεῖται.

Ὁ Βενουὰ δὲν ἠθέλησε νὰ τὸ πιστεύσῃ· ἠσθάνετο ἀποστροφὴν πρὸ πάντων νὰ πεισθῇ ὅτι ἐγελάσθη τοιουτοτρόπως καὶ δὲν συγκατετίθετο νὰ τὸ παραδεχθῇ. Εὐτυχῶς ὅμως δι' αὐτὸν εἰσῆλθεν ἐκείνην τὴν ὥραν ὁ Παῦλος ὅστις ἔλειπεν ἕως τότε δι' ὑποθέσεις του.

— Λοιπὸν, τῷ εἶπεν ὁ πατήρ του, φέρεις καλὰς εἰδήσεις;

— Ἀρίστας, πάτερ μου, ἔχω σχεδὸν ῥητὴν ὑπόσχεσιν.

— Τί εἶναι; ἠρώτησαν ὅλοι.

— Δὲν ἠθέλαμεν νὰ ὁμιλήσωμεν, εἶπεν ὁ Παῦλος, πρὶν ἢ τελειώσῃ ἡ ὑπόθεσις, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπροχώρησεν ἀρκετὰ καὶ ὁ πατήρ μου δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ, θὰ σᾶς εἴπω ὅλα τόρα. Πιστεύω ὅτι θὰ μὲ δώσουν θέσιν μηχανικοῦ εἰς ἕνα σιδηρόδρομον.

— Σὺ, Παῦλε, ἀνέκραξεν ὁ Βενουὰ, μηχανικὸς τοῦ σιδηροδρόμου! Πλὴν εἶναι λαμπρὸν, θὰ κερδήσῃς πολλὰ χρήματα... Καὶ εἰς ποῖον σιδηρόδρομον θὰ διορισθῇς;

— Εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος διέρχεται πλησίον τοῦ χωρίου μας, εἶπεν ὁ Πέτρος, θὰ εἶναι πλησίον μας ὅταν θὰ ἀποσυρθῶμεν εἰς τὰς γαίας μας.

— Ἀ! ὁποία εὐτυχία! Τί καλὰ ὅπου συμπίπτει! Τίποτε δὲν θὰ μᾶς λείψῃ.

Αἱ ἐκφράσεις αὗται τῆς εὐχαριστήσεως διεσταυροῦντο, πάντες ὡμίλουν ἐνταὐτῷ, συνεχαίροντο ἀμοιβαίως ἀλλήλους καὶ ἐπανήρχοντο εἰς τὸ θέμα τῆς οἰκίας τοῦ ἰατροῦ. Ἡ κυρία Βενουὰ ἐστόλιζε τὸν ὀρνιθῶνα, ὁ σύζυγός της ἡτοίμαζεν ὡραῖον γραφεῖον διὰ τοὺς διοικουμένους ὑπ' αὐτοῦ· πάντες ἔκαμον ἐρωτήσεις καὶ οὐδεὶς περιέμενε τὴν ἀπάντησιν.

Πλὴν ἡ ἔξαψις αὕτη κατεπραΰνθη ἐπὶ τέλους ὀλίγον, καὶ ὁ Παῦλος ἠδυνήθη νὰ δώσῃ ὀλίγας λεπτομερείας περὶ τῆς συναντήσεώς του μετὰ τῶν ἰσχυόντων προσώπων τὰ ὁποῖα τῷ ὑπεσχέθησαν τὴν θέσιν ταύτην.

— Μαντεύσατε, εἶπε τελειώνων, ποῖον ἀπήντησα ἐκεῖ· τὸν κ. Γοργερὸν ὅστις μετέβαλε τὴν σοκολάταν του εἰς μετοχάς· μ' ἐκτύπησεν εἰς τὸν ὦμον φιλικῶς καὶ ἐπλήρωσα ἀρκετὰ αὐτήν του τὴν φιλοφροσύνην, διότι μὲ διηγήθη ἀπειρίαν εἰδήσεων καὶ δὲν μ' ἄφηνεν εὐκόλως νὰ φύγω.

— Ἐμάθαμεν καὶ ἡμεῖς περίεργα νέα, εἶπεν ὁ Πέτρος.

— Ναὶ, προσέθηκεν ὁ Βενουά. Ἐνθυμεῖσαι ἐκεῖνον τὸν κύριον ὅστις ἔφαγε μαζή μας μίαν ἡμέραν, ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον μᾶς παρουσίασεν ὁ κ. Ἀλέξανδρος;

— Τὸν βαρόνον Σακραμέντον;

— Ναὶ, ἠξεύρεις ποῦ εὑρίσκεται;

— Ναὶ, ὁ κ. Γοργερὸν μὲ τὸ εἶπε.

— Μπά! ἀνέκραξεν ὁ Βενουὰ, τί σὲ εἶπεν;

— Ἴσως ὅ,τι γνωρίζετε· δὲν θὰ τὸ ἔλεγα ἄνευ τούτου. Ὁ Ἀλέξανδρος τὸν ἔβαλεν εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Κλισύ.

Ὁ Βενουὰ ὠχρίασεν· ἡ ἐπιστολὴ δὲν ἐψεύδετο καὶ ἐννόει τὸν κίνδυνον τὸν ὁποῖον διέτρεξεν· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἠγάπα νὰ ὁμολογῇ τὰ σφάλματά του παρηγορήθη γενναίως.

— Λοιπὸν, εἶπεν, ὅλα αὐτὰ δὲν μὲ ξυπάζουν καθόλου· δὲν εἶχα καλὴν ἰδέαν περὶ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, τὸ ἔλεγα πάντοτε. Εἶχέ τι παράδοξον τὸ ὁποῖον δὲν μὲ ἔδιδε καλὴν ἰδέαν περὶ αὐτοῦ. Τί εἶναι ἄνθρωπος προστατευόμενος ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρον ὁ ὁποῖος ποτὲ δὲν μὲ ἀπάτησεν;..... Ἄλλως τε δὲν ἀγαπῶ τοὺς ὡραίους αὐτοὺς νέους οἱ ὁ-

ποῖοι δὲν ἐργάζονται· ὁμιλήσατέ με περὶ μηχανικῶν, ἰδοὺ στάδιον ἀσφαλὲς τὸ ὁποῖον φέρει εἰς τὴν δόξαν, εἰς τὸν πλοῦτον, εἰς τὰ πάντα . . . Ἂν ἔπρεπε νὰ ἀρχίσω πάλιν θὰ εἰσερχόμην εἰς τὸ μηχανικόν . . . Ἠξεύρεις τί σὲ εἶπα συχνά, Πέτρε, ὅτι ὁ Παῦλος θὰ μᾶς τιμήσῃ.

Ὁ Πέτρος ἐμειδίασεν, ὁ Παῦλος εἶδε τὴν Εὐδοξίαν· ὅλος ὁ κόσμος ἦτο εὐτυχής.

XII.

Μετὰ παρέλευσιν ὀκτὼ ἡμερῶν ὁ Παῦλος καὶ ἡ Εὐδοξία ἦσαν μόνοι εἰς τὴν αἴθουσαν, ἐνῷ ἡ κ. Βενουὰ, ἴσως χάριν καλωσύνης, κατεγίνετο εἰς τὰ τῆς οἰκίας της.

— Ἀπεφασίσθη λοιπὸν ἐντελῶς, ἔλεγεν ἡ Εὐδοξία, ἔχεις τὴν θέσιν σου εἰς τὸν σιδηρόδρομον;

— Ναὶ, εἶμαι ἥσυχος περὶ τοῦ μέλλοντος· δὲν δύνανται πλέον νὰ μᾶς ἐναντιωθοῦν διὰ τὸ ἀβέβαιον τῆς τύχης μου, καὶ διὰ τοῦτο χαίρω τόσον· εἶμαι τόρα πολὺ ὀλιγώτερον ἀνάξιός σας.

— Ἀλλ' ἐγὼ ἀπ' ἐναντίας δὲν ἔχω πλέον περιουσίαν.

— Εὐτυχῶς! θὰ ἤμεθα ἴσως δυστυχέστατοι σήμερον ἄνευ τῶν θλίψεων αἱ ὁποῖαι μᾶς ἐπῆλθον. Εἶμαι πολλὰ ἐγωϊστὴς, δὲν εἶναι ἀληθές; ἀλλὰ δὲν δύναμαι ν' ἀπαλλαχθῶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ κακὸν αἴσθημα· λησμονῶ τὰς ὀδύνας τῶν ἄλλων, δὲν βλέπω πλέον ἄλλο ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν μου . . . εἶναι τόσον μεγάλη, ὥστε ἀδυνατῶ νὰ τὴν ἐκφράσω! Τολμῶ τόρα νὰ εἴπω ὅλα αὐτὰ καὶ πιστεύω ὅτι θὰ ἀπέθνησκα ἀπὸ τὴν λύπην μου ἂν μᾶς ἐχώριζαν! Μάτην ἀναπολῶ ὅλον μου τὸν βίον, δὲν εὑρίσκω οὐδὲ ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν νὰ μὴ σὲ ἐσυλλογίσθην· σὲ ἀνεμίγνυα εἰς ὅλα μου τὰ σχέδια, εἰς ὅλα μου τὰ ὄνειρα· αἱ ἀναμνήσεις μου ὡς καὶ αἱ ἐλπίδες μου καθωραΐζονται μόνον ἀπὸ τὴν παρουσίαν σου.

Ἡ Εὐδοξία ἀνήγειρε τρυφερῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς πρὸς τὸν Παῦλον καὶ ἀφῆκε τὴν χεῖρά της μεταξὺ τῆς ἰδικῆς του.

— Καὶ σὺ, τῇ εἶπεν οὗτος, δὲν μὲ λέγεις τίποτε;

— Σὲ ἀκούω, ἀπεκρίθη ἐκείνη.

Ὁ Παῦλος τὴν ἔβλεπε μετὰ θαυμασμοῦ· ἔπαυσαν νὰ ὁμιλῶσιν ἀλλὰ συνεννοοῦντο.

— Εἶναι ἀποφασισμένος πλέον ὁ πατήρ σου; εἶπε τέλος ὁ Παῦλος.

— Ναὶ, χθὲς τῷ ἔκαμαν προτάσεις πολὺ συμφερωτέρας τῶν τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου καὶ σήμερον θὰ ὑπογραφῇ ἡ πώλησις τοῦ ἐργαστηρίου. Τὸν ὡμιλήσαμεν τόσον περὶ τοῦ χωρίου τῆς γεννήσεώς του ὥς τε βιάζεται περισσότερον καὶ ἀπὸ ἡμᾶς νὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ. Καὶ ὅμως κατ' ἀρχὰς ἐναντιοῦτο εἰς τὸ σχέδιον αὐτὸ, ἐσκέπτετο νὰ ῥιφθῇ εἰς νέας ὑποθέσεις, ἀλλ' ἐκεῖνοι πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπετάθη δὲν ἐφάνησαν πολὺ πρόθυμοι, ἡ ψυχρότης αὐτῶν τὸν ἐψύχρανε, ἐφοβήθη μὴ ζήσῃ ἀθλίως ἀφ' οὗ ἔλαμψε καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ εὑρεθῇ μίαν ὥραν ταχύτερον μακράν. . .

— Καὶ ἄρχων τοῦ χωρίου του, προσέθηκεν ὁ Παῦλος μειδιῶν. Γνωρίζεις ὅτι ὁ πατήρ μου ἐπεφορτίσθη τὴν ἀγορὰν τῶν δύο οἰκιῶν καὶ ὅτι τὰ πάντα συνεφωνήθησαν. . . Ὁ ταλαίπωρος πατήρ μου! θὰ μείνῃ πολὺ μεμονωμένος καὶ τοῦτο μόνον μὲ λυπεῖ.

— Πλὴν θὰ ἔλθῃ γρήγορα πλησίον τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός μου, οἱ ὁποῖοι δὲν δύνανται πλέον νὰ ζήσουν ἄνευ αὐτοῦ. . . Ἄκουσόν με, ὁ πατήρ μου τῷ ἀποδίδει δικαιοσύνην καὶ κατακρίνει τὸν ἑαυτόν του διὰ τὰ πρὸς αὐτὸν σφάλματά του· λέγει δὲ ἀδιακόπως ὅτι μόνον ἕνα φίλον ἀφωσιωμένον ηὗρεν, ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον προσέβαλε.

— Πότε λοιπὸν δύναται νὰ φανῇ ἡ φιλία ἂν ὄχι εἰς τὴν δυστυχίαν; Ὁ πατήρ μου ἄλλως τε σὲ ἀγαπᾷ τόσον ὥστε θὰ ἔκαμνε τὰ πάντα διὰ σέ· ὑπάρχουν ἡμέραι ὅτε εἶμαι σχεδὸν ζηλότυπος τῆς πρὸς σὲ ἀγάπης του.

— Θὰ εἶμαι εὐτυχεστάτη νὰ γίνω κόρη του. . . Θὰ ζήσωμεν μακράν των;

— Ὀλίγα μόνον μίλια· θὰ δυνάμεθα νὰ τοὺς ἐπισκεπτώμεθα συχνά. . . σὺ μάλιστα, διότι ἐγὼ θὰ εἶμαι πολὺ ἐνασχολημένος, ἀναγκασμένος νὰ χάνω πολλὰς στιγμὰς τῆς εὐτυχίας μου, ἀλλὰ θὰ ἔρχεσαι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ μὲ ἐμποδίζῃς ἀπὸ τὴν ἐργασίαν μου, θὰ μὲ λέγῃς· καλὴ 'μέρα δὲν εἶμαι μακράν σου! καὶ θὰ ἔχω περισσοτέραν γενναιότητα.

Οἱ δύο νέοι κατεγίνοντο τόσον μὲ ἑαυτοὺς ὥστε δὲν παρετήρησαν τὴν κ. Βενουὰ εἰσελθοῦσαν καὶ ἀκούουσαν μετὰ μέθης τὸν διάλογον αὐτῶν. Ἄ! πόσον ὡραία εἶναι ἡ νεότης! εἶπεν αἴφνης. Μὴ ταράτεσθε, τέκνα μου, ἐστὲ εὐτυχῆ· ἀγαπᾶτε ὁ εἷς τὸν ἄλλον. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι κακολογοῦντες τὸν ἔρωτα· αὐτὰ εἶναι ἀνοησίαι· ὅταν ἠγάπησέ τις πολὺ μένει πάντοτε κἄτι τι· εἶναι ὅπως ὁ δύων ἥλιος, ἔχει ἀνατανακλάσεις αἱ ὁποῖαι θαμβόνουν μέχρι τῶν τελευταίων στιγμῶν τῆς ἡμέρας. Ἡ ἡλικία καταπραΰνει, ὁ πυρετὸς σβέννυται, ζῇ τις ἡσύχως, καταγίνεται μὲ *σάλτσας* καὶ μὲ γλυκὰ, ὅπως λέγει ὁ Βενουὰ, ἀλλ' ἐνόσῳ κάμνει τις αὐτὰ ἐνθυμεῖται καὶ εὐφραίνεται μὲ τὸ παρελθόν.

Ἡ κ. Βενουὰ ἠσπάσθη τὰ τέκνα της καὶ οἱ τρεῖς ὁμοῦ ἤρχισαν νὰ κάμωσι νέα σχέδια· εἶχε δὲ φθάσει ἡ κ. Βενουὰ εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἀναδόχου ὅτε ὁ σύζυγος αὐτῆς καὶ ὁ Πέτρος εἰσῆλθον.

— Ἑτοιμασθῆτε! ἀνέκραξεν ὁ Βενουὰ, ὅλα συνεφωνήθησαν, ἀπεφασίσθησαν, ὑπεγράφησαν.

— Καὶ ἀναχωροῦμεν;

— Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν τὴν δευτέραν ἡμέραν τοῦ γάμου, τὸ ἀπεφασίσαμεν πρὸ μικροῦ· ὁ Πέτρος ζητεῖ ἄδειαν ἔρχεται μαζή μας διὰ τὰς πρώτας ἑβδομάδας τῆς εὐτυχίας τῶν τέκνων μας.

Ἡ κ. Βενουὰ ἐχαίρετο τόσον ὥστε ἠσπάζετο πάντας.

— Ἄ! εἶπεν, ἐκεῖ εἶναι τῳόντι ἡ Περουβία!

— Ναὶ, ἀγαπητή μου, ἔχεις δίκαιον, οἱ Παρισινοὶ εἶναι γελοῖοι, δὲν ἐπιτυγχάνουν ἐδῶ ἄλλοι ἀπὸ τοὺς ἀνοήτους!

Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀναχωρήσῃ ὁ Βενουὰ ἀπὸ τοὺς τρομεροὺς αὐτοὺς Παρισίους ἠθέλησε νὰ δώσῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν εὐχαρίστησιν μικρᾶς τινος ἐκδικήσεως καὶ ἔγραψε πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον τὰ ἑξῆς·

«Εἶμαι καταλυπημένος μὴ δυνηθεὶς νὰ πραγματευθῶ μαζὴ μὲ ὑμᾶς τὸν ὁποῖον εὗρον τόσον καλὸν, τόσον ἀφιλοκερδῆ εἰς τὰς δυστυχεῖς ἡμέρας μου· ἀλλὰ βεβαίως θὰ παρηγορηθῆτε κάμνων ἄλλας συμφερωτέρας ὑποθέσεις· σᾶς εὔχομαι πρὸ πάντων νὰ ἐπιτύχητε μὲ τὸν βαρόνον Σακραμέντον· θὰ εὕρετε βεβαίως μίαν πλουσίαν κληρονόμον ἥτις θὰ σᾶς πληρώσῃ τὰς εἰκοσιπέντε χιλιάδας φράγκα σας.»

Δὲν ἐλησμόνησε πρὸς τούτοις νὰ τῷ στείλῃ εἰδοποίησιν τοῦ γάμου τῆς θυγατρός του· ἡ μόνη του λύπη ἦτο ὅτι δὲν ἠδύνατο ἀκόμη νὰ γράψῃ ἐν αὐτῇ ὁ κ. Βενουὰ, δήμαρχος τοῦ *** λαμβάνει τὴν τιμὴν νὰ σᾶς εἰδοποιήσῃ κτλ. ἀλλ' εἶχε πεποίθησιν ὅτι θὰ ἔφθανε καὶ εἰς τοῦτο.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ. ΒΙΩΝ.)

Ο ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ
ΤΟΥ GRIMM.

(Συνέχ. Ἴδε φυλλάδ. 520.)

Μεταβαίνω εἰς τὰς λέξεις αἵτινες ἐκφράζουσι τὰς ἁπλουστέρας σχέσεις τῆς συγγενείας. Αἱ λέξεις αὗται, ἂν καὶ αἱ διάφοροι γλῶσσαι πολὺ ἠλλοιώθησαν, σχεδὸν τὸν αὐτὸν τύπον ἔσωσαν, ὥστε ἐξ αὐτῶν ἡ ἀρχικὴ συγγένεια τρανώτατα ἀποδείκνυται.

Ἡ λέξις *fater*, ἀγ. fatar, γτ. fadar συμφωνεῖ σχεδὸν κατὰ γράμμα μετὰ τοῦ ἑλλην. πατὴρ, λ. pater, περσ. pader, σανσκρ. pitâ (ὀνομ. στελ. pitar). Τὸ κοινὸν στέλεχος εἶναι pâ=τρέφειν ὑπερασπίζειν.

Παράγωγον εἶναι *feter* (Vetter), ἀγ. fetiro, fataro. Αὕτη ἡ λέξις ἐσήμαινε κατ' ἀρχὰς τὸν ἀδελφὸν τοῦ πατρός, τὸν *πάτρων* (λατ. patruum), τὸν θεῖον· εἰς δὲ τὴν νεωτέραν γερμ. γλῶσσαν σημαίνει τὸν ἐξάδελφον.

Τὸ *muter* (Mutter), ἀγ. muotar, τὸ ἑλλην. μήτηρ (δωρ. μάτηρ), λ. mater, περσ. mâder, σανσκρ. mâtâ, ἀνάγονται εἰς τὴν ῥίζαν mâ. Τὸ περίεργον εἶναι, ὅτι αὕτη ἡ λέξις, ὡς καὶ τὸ fater, δὲν ἔχει μόνον τὴν αὐτὴν ῥίζαν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλας τὰς γλώσσας τὴν αὐτὴν κατάληξιν, ὅπερ ἀποδεικνύει, ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν πρώτην ἐποχὴν τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀρικῆς γλώσσης, οὐ μόνον κατὰ τὴν ὕλην, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν πλάσιν. Τὸ γερμ. muter σημαίνει σήμερον ἀκόμη τὴν γενέτειραν, ὅπως τὸ mâtâ τῶν Βέδας πρὸ τριῶν χιλιάδων ἐτῶν καὶ πλέον ἔτι.

Διὰ τὸν ἀδελφὸν εἶχον καὶ οἱ Ἕλληνες τὴν ἐκ τῆς κοινῆς ῥίζης *φερ* παράγωγον λέξιν *φρήτηρ*, ὅπως βλέπομεν ἐκ τοῦ γλωσσήματος τοῦ Ἡσυχίου, φρήτηρ=ἀδελφός. Πρὸς τὸ ἑλλ. φρήτηρ ἀντιστοιχεῖ τὸ σανσκρ. bhrâtâ, λ. frater, γτ. brôthar, ἀγ. bruodar, γερμ. *bruder*.

Τὸ γερμ. *schwester*, ἀγ. suestar, γτ. svistar, δὲν ἔχει μὲν ἀνάλογον εἰς τὴν ἑλληνικὴν, ἀλλὰ εἰς τὴν λατ. (soror) καὶ τὴν σανσκρ. (svasr). Σύνθετον εἶναι τὸ die geschwister, τὰ ἀδέλφια.

tochter, ἀγ. toh-tar, γτ. dauh-tar εἰσὶ ταὐτόρριζα μετὰ τοῦ ἑλλ. θυγ-ά-τηρ καὶ τοῦ σανσκρ. duhi-tâ. Σημειωτέον, ὅτι μόνον αἱ δύο τελευταῖαι λέξεις εἶναι τρισύλλαβοι. Ὡς ῥίζαν παραδέχονται dhugh, καὶ ἑπομένως ὁ Lassen θυγατέρα ἐννοεῖ *τὴν ἀμέλγουσαν*.

son (Sohn), γτ. su-nu-s ἔχει τὸ ἀνάλογόν του εἰς τὸ ἑλλ. υ-ἱό-ς. Καὶ τὰ δύο ἀνάγονται εἰς τὸ στέλεχος sû (σανσκρ. savâmi τίκτω.)

ἀ-νεψιὸς καὶ τὸ γερμ. *neffe*, ἀγ. nefo, γτ. nithjis ἔρχονται ἀπὸ τῆς αὐτῆς ῥίζης, ἂν καὶ ἡ σημασία εἶναι διάφορος. Ἐνῷ ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἡ νεωτέρα γερμανικὴ ὡς πρὸς τὴν σημασίαν συμφωνοῦσιν, ἡ ἀρχ. γερμ., ἡ λατ. (nepos), καὶ ἡ σανσκρ. (napât) σημαίνουσι τὸν ἔγγονον.

Τὸ θηλυκὸν τοῦ ἀγ. nefo εἶναι niftila, ἡ ἐγγονή, λατ. neptis. Εἰς τὸ νεογ. *nichte* ἔγεινε τροπὴ τοῦ *f* εἰς *ch*, ἥτις ἰδίως πρὸ τοῦ t εἶναι ἀρκετὰ συχνή.

Τὸ *kind*, τέκνον, ἀγ. chind, ἔρχεται ἀπὸ τοῦ στελ. *γεν* ὅπερ κρύπτεται εἰς τὰς λέξεις *γέν-ος*, *γίγνομαι* (ἀντὶ γι-γέν-ομαι). Τὰ γοτ. kein-an (νεογ. keimen) βλαστάνω, καὶ kun-i γένος, ἀνήκουσιν ἐπίσης ἐνταῦθα. Chuning, künig, könig σημαίνει λοιπὸν τὸν πρῶτον τοῦ γένους.

Διὰ τοῦ γερμ. *schwager*, ἀγ. suehur, γτ. svaihra διασαφηνίζεται τὸ ἑλλ. *ἑκυρός*, ὅπερ ὁ Pictet ἐκλαμβάνει ὡς σύνθετον ἐκ τοῦ *ἑ* (στέλ. sva), ἴδιος, καὶ τοῦ *κύριος*, καὶ ὡς εὐγενῆ ὀνομασίαν ὅπως τὸ γαλλ. beau père.

Σημειωτέον, ὅτι εἰς τὴν νεωτέραν γερμ. schwager σημαίνει τὸν ἀδελφὸν εἴτε τοῦ συζύγου, τὸν δαέρα, εἴτε τῆς συζύγου. Τὸ *ἑκυρὸς* (*πενθερὸς*) μεταφράζομεν διὰ τοῦ schwigerfater, τὸ δὲ *ἑκυρὰ* (*πενθερὰ*) διὰ τοῦ schwigermuter.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἀναφέρω καὶ τὰ ἐν τῷ στόματι τῶν παιδίων εὔχρηστα *tata* ἢ *tate*, *mamma* ἢ *mamme*. Ἐν αὐτοῖς συμφωνοῦσι τὰ μωρὰ τῶν Γερμανῶν πρὸς τὰ τῶν τε ἀρχαίων Ἑλλήνων (*τάτα* ἢ *τατᾶ* Myrin. ep. 4, *τέττα* Ἰλ. 4, 412) καὶ τῶν νεωτέρων, τῶν Ἄγγλων *(dad, daddy)* τῶν Ἀλβανῶν *(tate)*, τῶν Βοεμῶν (tata, tatek), τῶν Ἀτσιγγάνων (dad) κτλ.

Προσθέτω καὶ τὰ ἑξῆς οὐσιαστικὰ σημαίνοντα πρόσωπα· *greis* ἔχει τὴν αὐτὴν ῥίζαν καὶ σημασίαν μετὰ τοῦ ἑλλ. *γέρων*. *freund*, φίλος, ἀγ. friunt, γτ. frijond-s, εἶναι ἡ ἐνεργητικὴ μετοχὴ τοῦ γοτθικοῦ ῥήματος frijôn *ἀγαπᾶν*. Ἐκ ταύτης τῆς σημασίας προκύπτει ἡ τοῦ νῦν ῥήματος *freien* (ζητῶ κόρην τινὰ διὰ σύζυγον, μνηστεύομαι). Τὸ freund ἔρχεται ἀπὸ τῆς ῥίζης pri (prai), τὴν ὁποίαν ἔχομεν εἰς τὸ *πρᾷος*. Πρὸς τούτοις κρίνω ἀξιομνημόνευτον, ὅτι εἰς μὲν τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν ὁ φίλος ἐκλαμβάνεται ὡς *ἀγαπῶν*, εἰς δὲ τὴν ζενδικὴν ὡς *ἀγαπώμενος* (fry-a). Ἀπὸ τῆς αὐτῆς ῥίζης παράγεται τὸ ἐπίθετον fro (froh), ἀγ. frô, frao, εὔθυμος, ἐξ οὗ τὸ συνώνυμον frölich, ἀγ. frôlich, τὸ ῥῆμα freuen, ἀγ. frawjan, frôwen, καὶ τὸ οὐσιαστικὸν freude (χαρά, σανσκρ. prî-tis), ἀγ. frawida ἢ frewida.

Σημ. 1). Καὶ ἄλλα γερμ. οὐσιαστικὰ εἶναι πρώην μετοχαὶ ἐνεργητικαί· οἷον feind, *ἐχθρός*, ἀγ. fiant, γτ. fijands ἀπὸ τοῦ ἀπαρ. fijan-μισεῖν (ἀπὸ τῆς αὐτῆς ῥίζης καὶ τὸ *fehde*, ἀγ. fêhede, ἔρις, ἔχθρα), καὶ heiland σωτήρ, ἀγ. heilant, ἀπὸ τοῦ ἀπαρ. heiljan σώζειν.

Σημ. 2). Ἀπὸ τῆς ῥίζης pri *ἀγαπᾶν* παράγεται καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἐν τῇ μυθολογίᾳ τῶν βορείων ἐθνῶν ἀπαντωμένης θεᾶς Freyja, ἣν ὠνόμαζον οἱ Ἀγγλοσάξωνες Frige, οἱ ἀρχαῖοι Γερμανοὶ Frouwa.

Ἡ Freia ἦτο ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τῶν βορείων ἐθνῶν θρησκείᾳ ἰδίως θεὰ τῆς σελήνης, ἔγεινεν ὅμως ἔπειτα θεὰ τοῦ ἔρωτος. Καὶ ὅπως ἡ Ἀφροδίτη τὸν κεστὸν ἱμάντα, οὕτως ἡ Freia κατέχει στιλπνὸν περιτραχήλιον, δῶρον νάννων τινῶν. Ἐπειδὴ δ' ὁ σύζυγός της Odur δὲν ἐπέστρεψεν ἔκ τινος ταξειδίου, περιεπλανᾶτο ἡ Freia ζητοῦσα αὐτὸν εἰς πολλὰς χώρας καὶ ἐγνωρίσθη πανταχοῦ ὡς καλὴ θεά. Οἱ Σουηδοὶ εἶχον ἱδρύσει πρὸς τιμήν της ἀρκετοὺς ναούς, ὧν περιφανέστατος ἦν ὁ τῆς πόλεως Upsala, καὶ οἱ Σάξωνες τὴν ἐλάτρευον, Κάρολος δ' ὁ Μέγας κατέστρεψε τοὺς ἐν Μαγδεβούργῃ ναούς της. Ἡ ἕκτη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος, ἡ παρασκευή, ἔλαβεν ἀπ' αὐτῆς τὸ ὄνομα freitag.

erbe, κληρονόμος, ἀγ. arbja εἶναι τὸ ἑλλ. ὀρφανός, ἐπειδὴ ὁ κληρονόμος εἶναι πάντοτε ὀρφανός, ὅπως καὶ τὸ λατ. *heres* ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἑλλ. χῆρος.

braüti-gam, νυμφίος, ἀρραβωνιαστικός, ἀγ. brûtegomo, εἶναι σύνθετον ἀπὸ τοῦ brût, braut, *νύμφη*, καὶ *gomo* (γτ. guma), ἀνήρ, ἄνθρωπος. Τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ λ. homo, τὸ ὁποῖον εἶναι ταὐτόρριζον μετὰ τοῦ ἑλλ. *χαμαί*, ὥστε ἡ λέξις *ἄνθρωπος* σημαίνει τὸν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κατοικοῦντα. Τὸ braut, νύμφη, εἶναι κατὰ τὸν Grimm ἡ εἰς τὸν οἶκον τοῦ νυμφίου ἀχθεῖσα, σανσκρ. praudha, μετοχὴ παθητ. τοῦ pravah, ἄγειν, ἀπάγειν. Παράβαλε τὸ λ. uxorem ducere. Ἡ δὲ ὑπανδρεία ὀνομάζεται γερμ. *heirat*, ἀγ. hîrât, ἰδίως προετοιμασία τοῦ γάμου. Εἰς τὴν ἀρχ. γερμανικὴν ἐσήμαινε hîwî τὸν ἔγγαμον βίον, hîwo ἢ hîo τὸν σύζυγον, hîva ἢ hîa τὴν σύζυγον. *Ὑπανδρεύεσθαι* ὀνομάζεται hîwjan ἢ hîjan. Τὸ γερμ. heiraten ἐσήμαινε λοιπὸν κατ' ἀρχὰς συμβουλεύεσθαι, φροντίζειν δι' ἔγγαμον βίον, δηλαδὴ ἀποκατάστασιν, ἔπειτα ὑπανδρεύεσθαι. Τὸ δὲ στέλεχος hi εἶναι τὸ *κει* εἰς τὸ *κεῖμαι*, *κοίτη* (γτ. *heiva*, οἶκος).

leute, ἄνθρωποι, ἀγ. liut λαός, πληθυντ. liuti ἄνθρωποι, ἔρχεται ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ στελέχους μετὰ τοῦ ἑλλ. *λαός*.

folk, ἀγ. folc εἶναι παράγωγον ἀπὸ τοῦ ἐπιθέτου foll, ἀγ. fol, πλήρης, γτ. full-s. Τὸ γερμ. folk ἀντιστοιχεῖ λοιπὸν πρὸς τὸ ἑλλ. πλῆθος κατὰ σημασίαν καὶ ῥίζαν (πλα). Παράβαλε ἐκ τῆς λατ. τὸ ple-nus καὶ po-pul-us.

mann, ἀνήρ, ἀνήκει εἰς τὸ στέλεχος man (μεν), ἀφ' οὗ μέν-ος, μνήμη κτλ. (Curtius Etym. σελ. 291.) Τὴν αὐτὴν ῥίζαν ἔχουσι manen, ἀγ. man ô-n μιμνη-σκω, mein-ung, ἀγ. meina γνώμη. Τὸ man ἐσήμαινεν εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην γλῶσσαν τὸν ἄνθρωπον, καὶ μάλιστα ὡς σκεπτόμενον (denker, σανσκρ. manu). Τὸ σανσκρ, manushja σημαίνει τὸ *σκεπτόμενον ὄν*, τὸν ἄνθρωπον.

Πόσον μεγάλην σημασίαν ἀπένεμον οἱ ἀρχαῖοι Γερμανοὶ εἰς τὴν λέξιν mann, ἀναφαίνεται ἐκ Tacit. Germ. c. 2. Celebrant carminibus antiquis Thuistonem deum, terra editum, et filium *Mannum*, originem gentis conditoresque.

Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία man εἶναι τὸ mann εἰς τὴν σημασίαν ὁ ἄνθρωπος, ὅπως τὸ γαλλ. on ἐκ τοῦ ἀρχαιοτέρου hom, τουτέστι homme, ἔγεινε, διὸ καὶ l'on, ἀρχ. γαλ. l'om=l'homme.

Παράγωγα ἀπὸ τοῦ man εἶναι manag, manec, manich, τώρα manch, πολύς, μερικός, καὶ managl, menige, τώρα menge πλῆθος· πρὸς τούτοις τὸ ἐπίθετον mannisc, menisc, ὅπερ κατὰ τὸν μὲν σχηματισμὸν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ νεώτερον männisch, κατὰ δὲ τὴν σημασίαν πρὸς τὸ νῦν οὐσιαστικὸν mensch.

Πολλαὶ λέξεις εἶναι σύνθετοι μετὰ τοῦ mann, ὧν ἀναφέρω τὰς ἑξῆς·

jemand, τὸ je, ἀγ. êo, io, γτ. aiv σημαίνει α') πάντοτε, β') ποτέ, ἐξ οὗ jeder, jemals, κτλ. ἀγ. ieman, ioman, êoman, ἕκαστος ἀνθρωπος, πᾶς τις.

niemand, ἀγ. nieman, οὐδεὶς, σχηματισμένον διὰ προθέσεως τοῦ ἀρνητικοῦ ni, ὅπως τὸ λ. nemo ἐκ τοῦ nehomo.

hermann (κύρ. ὄνομ.) ἀνὴρ τοῦ στρατοῦ, μαχητής, ἀγ. hariman, heriman.

Normannen, ἀγ. nortmanni, οἱ ἐκ βορείων μερῶν ἐλθόντες ἄνδρες.

Markomannen, ἄνδρες τῶν συνόρων, ἀπὸ τοῦ οὐσιαστ. marke, ὅριον (λ. margo).

γ) Λέξεις τῆς γεωργίας. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀφῆκαν οἱ ἄνθρωποι τὸν νομαδικὸν βίον καὶ ἐπεδόθησαν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὰς τέχνας τῆς εἰρήνης. Ἡ γεωργία εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν θεῶν. Ὁ σῖτος εἶναι ἱερὸς τῇ Δήμητρι (Βάβρ. 131, 6· πυρὸς φίλης Δήμητρος). Ὁ ἀγρὸς, τὸν ὁποῖον εὐμενῶς προσβλέπει ἡ Δημήτηρ, φέρει ἑκατονταπλασίους καρπούς· τοῦ δὲ χωρικοῦ, ὅστις δὲν λαμβάνει καρπούς, *οὐκ εἶδεν αὐτοῦ τὴν ἄλωα Δημήτηρ* (Βαβρ. 11, 9). Ἡμεῖς ὀνομάζομεν τὸν σῖτον gottesgabe (δῶρον τοῦ Θεοῦ), ὅπως οἱ Δανοὶ *gudsgave*. Ὅταν ἐπὶ πολὺν καιρὸν δὲν ἔχῃ βρέξει καὶ ἡ γῆ ᾖναι ξηρά, τότε χύνουσιν οἱ χωρικοὶ ἀγγεῖον ὕδατος κατὰ τῆς κεφαλῆς γυμνοῦ κορασίου παρακαλοῦντες τὸν Θεόν· *Θεέ μου*, βρέξε μίαν βροχή [1]). Τοῦτο τὸ κοράσιον ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χωρικῶν Περπεροῦνα, δηλαδὴ ἡ πεπυρωμένη, διότι παριστάνει τὴν πεπυρωμένην γῆν.

Ὅπως ἡ *ἄρουρα* λέγεται ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου (Ὀδ. Χ, 98) *βοῶν ἀνδρῶν ἔργα*, καὶ παράγεται ἀπὸ τοῦ *ἀροῦν*, οὕτω τὸ γερμ. *erde*, γῆ, ἀγ. er(a)da, γτ. airtha ἀπὸ τοῦ γτ. arjan (ἀροῦν). Τὸ ἄροτρον λέγεται γερμ. *pflug*, ἀγ. pfluoc (δανιστὶ ploug, ἀγγλ. plough, ἀρχ. ἀγγλ. plow). Σχεδὸν ὅλαι μὲ pf ἀρχίζουσαι λέξεις εἶναι ξέναι, ὅθεν φαίνεται, ὅτι ἡ λέξις pflug ἐλήφθη ἐκ τῆς σλαβικῆς (ploug"). Ὁ Grimm παραδέχεται, ὅτι ἡ σλαβικὴ λέξις εἶναι συγγενὴς καὶ ταὐτόρριζος μετὰ τῆς σανσκρ. *plava* καὶ τοῦ ἑλλην. πλοῖον ἀπὸ τῆς ῥίζης plav ἢ plu, *πλυ* ἢ *πλεϝ*. Καὶ τοῦτο φαίνεταί μοι πολὺ πιθανόν, διότι σχεδὸν εἰς ἑκάστην γλῶσσαν ὑπάρχουσι φράσεις παραβάλλουσαι τὸ τὴν θάλασσαν διαπερῶν πλοῖον πρὸς ἄροτρον, οἷον perarare pontum (Sen. Med. 650) ἢ das mer durchfurchen, αὐλακίζειν τὴν θάλασσαν [1]). Ὁ Grimm προσθέτει καὶ ἄλλην ὁμοιότητα τοῦ ἀρότρου πρὸς τὸ πλοῖον. Ὅπως τὸ πλοῖον ἔχει πρῷραν καὶ πρύμνην, οὕτως ὁμιλοῦμεν περὶ pflughaupt καὶ pflugsterz *(κεφαλὴ τοῦ ἀρότρου* καὶ *πρωκτὸς ἀρότρου*, δηλ. ἐχέτλη αὐτοῦ, δανιστὶ ploughved καὶ plougstirât.)

akker ὀνομάζεται ἡ καλλιεργημένη γῆ εἰς τὴν γερμανικήν, ἀγ. achar, γτ. akrs (δαν. ager) συμφώνως πρὸς τὸ ἑλλ. ἀγρός. Ὁ Kuhn παράγει τὸ *ἀγρὸς* δικαίως ἀπὸ τοῦ *ἄγειν* τὸ ἄροτρον ἢ τὰ ποίμνια, ὅπως τὸ γερμ. trift (νομὴ) ἀπὸ τοῦ treiben, ἄγειν τὰ ποίμνια.

feld (ἀρχ. σαξ. folda, ἀρχ. βουλγ. polje) κατὰ τὸν Κούρτιον ἐσήμαινε κατ' ἀρχὰς *ἐπι-πολ-ήν*, μετὰ τοῦ ὁποίου ἔχει κοινὴν τὴν ῥίζαν. Ἡ δὲ λέξις *brachfeld*, νέωμα, σημαίνει τὸν ἐν ἡσυχίᾳ κείμενον ἀγρόν. Τὸ πρῶτον μέρος εἶναι τὸ ἀγ. prâcha, ὅπερ δυνάμεθα γερμ. νὰ ὀνομάσωμεν umbrechung (ἀπὸ τοῦ ῥήματος brechen, περὶ οὗ θὰ γείνῃ λόγος κατωτέρω ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *ῥήματα*), δηλ. *ῥῆξις* τοῦ ἀγροῦ εἰς βώλους, πρώτη ἀροτρίωσις.

garten σημαίνει κῆπον, ὡς πρὸς τὴν ῥίζαν ὅμως πρέπει νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸ *χόρτος*, λ. hortus. Πρὸς τούτοις ἔχομεν ῥῆμα gürten, ἀγ. gurtjan, γτ. gairdan, περιζωννύναι, ἀπὸ τοῦ der gurt, παράγωγ. gürtel, ζώνη· gards σημαίνει εἰς τὴν γοτθικὴν περιπεφραγμένον τόπον, αὐλήν, οἰκίαν, gart εἰς τὴν ἀρχ. γερμανικὴν συνέλευσιν, κύκλον, χορόν, ἐξ οὗ heimgarten[2]), οἰκιακὸς κύκλος, συναναστροφή.

hof, αὐλή, καὶ τὸ ἑλλ. *κῆπος* ἔρχονται ἀπὸ τὴν αὐτὴν ῥίζαν σκάπ, (σκάπτω). Τὸ hof σημαίνει καὶ τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως κτλ.· ἐξ αὐτοῦ παράγονται τὰ ἐπίθετα höflich *εὐγενὴς* (κατὰ τοὺς τρόπους) καὶ höfisch *αὐλικός*. Τὸ τελευταῖον ἔχει εἰς τὴν μέσην γερμανικὴν καὶ τὸν τύπον hübesch, ἐξ οὗ τὸ νῦν hübsch, *κόστιμος*.

dach, *dekke*, λ. tegimen, tec-tum. Τὸ ἑλλ. στέγη διδάσκει, ὅτι εἰς τὸ γερμ. τὸ *s* ἀπεβλήθη. ἀγ. dak-ju στέγω.

tenne, ἀγ. tenni, ὁ ἁλὼν εἶναι ταὐτόρριζον μετὰ τοῦ *θέραρ*.

tor, ἀγ. *tor*, γτ. *daur*, πύλη· ἀνήκει ὅπως τὸ *θύρα* εἰς τὴν ἀρχικὴν ῥίζαν dhur, τῆς ὁποίας ὅμως

---

[1]) Αὕτη ἡ συνήθεια δὲν εἶναι μόνον ἑλληνική. Μετὰ δύο μῆνας θὰ ὁμιλήσω περὶ αὐτῆς εἰς τὰς στήλας τῆς «Πανδώρας.»

[1]) Τὸ σύνθετον pflugschar, ὕννις, τοῦ ὁποίου τὸ δεύτερον μέρος εἶναι τὸ οὐσιαστ. schar ἀπὸ τοῦ ῥήματος scheren, ἀγ skeran, ἑλλ. κείρειν.

[2]) hein, heima, οἶκος, πατρικὸς οἶκος, πατρίς, heimôti, heimuote, νῦν heimat, πατρίς. Εἰς τὸ daheim, οἴκοι, εἶναι τὸ heim ἐπιρρηματικὴ δοτική, εἰς τὸ heim gehen, ὑπάγειν οἴκαδε, κτλ. ἐπιρρηματικὴ αἰτιατική, heimlich, ἀγ. heimelîch σημαίνει α) οἰκεῖος β) κρυφαῖος = geheim, ἐξ οὗ geheimniss μυστήριον.

ἡ σημασία εἶναι ἄγνωστος. Τὸ türe, θύρα, εἶναι τὸ θηλυκὸν τοῦ tor.

wagen, ἅμαξα, ἀγ. wag-an, καὶ τὸ ἑλλ. *ὄχος* συμφωνοῦσι κατὰ τὴν ῥίζαν. Ὅτι εἰς τὴν ἑλλ. λέξιν ἀπέπεσε τὸ F, διδάσκουσι τὸ σανσκρ. vahämi, ὀχέομαι, καὶ τὸ λ. veho. Εἰς τὴν αὐτὴν ῥίζαν ἀνήκουσι τὰ οὐσιαστικὰ woge τὸ κῦμα, weg δρόμος (γτ. vigs), wage ζυγός. Ἡ ἀρχικὴ σημασία τῆς ῥίζης εἶναι *κινεῖν*, γερμ. be-weg-en, γτ. ga-vag-jan.

deichsel, ἀγ. dthsel, ὁ ῥυμὸς, καὶ τὸ ἑλλ. *τύκος*, λ. Femo ἀντὶ Fecmo εἶναι ταυτόρριζα.

scheit, ἀγ. skeit, καὶ τὸ ταὐτοσήμαντον ἑλλ. *σχίζα* ἔρχονται ἀπὸ τῆς ῥίζης skid, τὸ ἑλλ. σχίζειν εἶναι γτ. skaidan, ἀγ. skeidan, νῦν scheiden. Σύνθετον εἶναι τὸ grabscheit, σκαφεῖον, πρῶτον· τὸ κοντάριον τοῦ σκαφείου, καὶ τὸ richtscheit, κανών. Τὸ ῥῆμα scheitern *ναυαγεῖν* σημαίνει: in scheiter oder stükke aufgelöst werden, εἰς σχίζας ἢ κομμάτια διαλύεσθαι. Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ στελέχους ἔρχονται καὶ ἄλλαι λέξεις καὶ αἱ ἑξῆς δύο, τὰς ὁποίας ἔπρεπε νὰ ἀναφέρω ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν· μέλη τοῦ σώματος, λέγω τὰ scheitel, ἀγ. skeitila, ἡ κορυφὴ εἴτε τὸ ἄκρον τῆς κεφαλῆς, ὅπου αἱ τρίχες χωρίζονται, καὶ schedel, κοινῶς schädel, τὸ κρανίον. Ἀλλὰ τὸ οὐσιαστικὸν schindel σχίδαξ, εἶναι ξένον, ἀπὸ τοῦ λατ. scindula.

Τὸ ἀγ. sib, νῦν κοινῶς sieb, καὶ τὸ ταὐτοσήμαντον *σῆστρον*, ὅπως καὶ τὸ *σάειν* καὶ τὸ seihen, ἀγ. sihan ἔρχονται ἀπὸ τῆς αὐτῆς ῥίζης. Πρὸς τὸ seihen καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ sehen εἶναι συγγενὲς τὸ ῥῆμα sichten. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ τὸ seim, honigseim, κεκαθαρισμένον μέλι.

joch, ἀγ. joh, καὶ *ζυγὸς* καὶ λ. jugum εἶναι ταὐτόρριζα.

Ἀναφέρω εἰς τὴν τάξιν ταύτην μόνον τὰ ὀνόματα εἰδῶν τινων σίτου. Ἡ γενικὴ ὀνομασία τοῦ σίτου εἶναι *getraide*, ἀγ. getragidi, τὸ ὑπὸ τῆς γῆς φαινόμενον, προαγόμενον.

Τὸ *waizen*, πυρὸς, ἀγ. hueizi, γτ. hvaiteis φαίνεται ὅτι εἶναι συγγενὲς πρὸς τὸ ἐπίθετον weiss, γτ. hveits. Τὸν ἀρχαῖον τύπον δεικνύει τὸ σανσκρ. s'veta (λευκὸς), ὅπερ δὲν ἀπέχει τόσον πολὺ τοῦ *σῖτος*.

gerste, ἀγ. gersta καὶ τὸ ἀντίστοιχον ἑλλ. *κριθὴ* ὅπως καὶ τὸ λατ. hordeum εἶναι ταυτόρριζα. Ἡ ῥίζα φαίνεται ὅτι εἶναι *ghard*. Ἐκ τοῦ hordeum προῆλθον οἱ ἑξῆς τύποι τῶν τριῶν κυριωτέρων ῥωμανικῶν γλωσσῶν· ἰταλ. orzo, γαλλ. orge, ἱσπαν. ordeo.

ähre ἀντὶ τοῦ äher, ἀγ. ahir, ὁ στάχυς, ἀναμφιβόλως εἶναι συγγενὲς πρὸς τὸ ἐπίθετον *ἄκρος*. Ἀπὸ τῆς ῥίζας *ak* ἔρχεται καὶ ἡ λέξις *ἀκοστή*, ἥτις παρὰ τοῖς Κυπρίοις ἐσήμαινε τὴν κριθήν. Εἰς τὴν λατ. γλῶσσαν τὸ μὲν acus, us σημαίνει *βελόνην*, *ἀκέστραν*, τὸ δὲ acus, èris *ἄχυρον*. Διὰ τοῦτο τολμῶ νὰ ἐκφράσω τὴν γνώμην, ὅτι καὶ ἡ λέξις *ἄχυρον* ἀνήκει εἰς τὴν αὐτὴν ῥίζαν.

müle, ἀγ. muli, λ. mola, ἑλλ. *μύλος*, *μύλη*, ἔπειτα τὰ ῥήματα malen, ἀγ. malan, ἑλλ. *μύλλω* δεικνύουσιν ἀμέσως τὴν κοινὴν καταγωγήν. Ἡ πρώτη σημασία ἦτο ἡ τοῦ *συντρίβειν* (γτ. mul-jan). γτ. malma, ἀγ. melmo κόνις, ἐξ οὗ zermalmen *συντρίβειν*, mulm ψιλὴ γῆ, ἔπειτα γτ. mulda, ἀγ. molta χαλαρὰ γῆ, ἐξ οὗ maulwurf ἀσπάλαξ=erdaufwerfer. Τέλος milbe, τὸ συντρίβον ἔντομον, ἡ σίλφη, ἀγ. miliwa.

(*Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἑπόμενον φυλλάδιον.*)

Dr. Michael Deffner.

ΒΟΗΘΕΙ ΣΑΥΤΟΝ.

(Συνέχ. ἴδε φυλλάδ. 520.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Τρεῖς ἐπιφανεῖς πηλουργοί.

Ἡ ἱστορία τῆς πηλουργίας παρέχει τινὰ τῶν σπουδαιοτέρων παραδειγμάτων δραστηρίας ἐπιμονῆς, ὅσα δύναταί τις νὰ εὕρῃ εἰς τὰς βιογραφίας ἁπάντων τῶν διακεκριμένων ἀνδρῶν. Μεταξὺ τούτων θέλομεν ἐκλέξῃ τρεῖς τῶν μᾶλλον ἀξιοπαρατηρήτων· τὴν τοῦ Γάλλου Βερνάρδου Παλισσὺ, τοῦ Γερμανοῦ Ἰωάννου Φριδερίκου Μπόττγερ καὶ τὴν τοῦ Ἄγγλου Ἰωσιᾶ Βέδζβουδ.

Ἂν καὶ ἡ διὰ τῆς κεραμικῆς τέχνης κατασκευὴ κοινῶν σκευῶν ἦτο γνωστὴ τοῖς πλείστοις τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν, ἡ κατασκευὴ τῶν ἐγκαύστων πηλίνων σκευῶν ἦτο πολὺ σπανιωτέρα. Ἦτο ὅμως ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Τυρρηνοῖς· τὰ δὲ λείψανα τῆς τέχνης των εὑρίσκονται εἰσέτι ἐν ταῖς συλλογαῖς ἀρχαιοτήτων. Ἀλλ' ἡ τέχνη ἐξηφανίσθη βαθμηδὸν καὶ μόνον εἰς μεταγενεστέραν σχετικῶς ἐποχὴν κατώρθωσε νὰ ἀκμάσῃ ἐκ νέου. Ἡ τυρρηνικὴ πηλουργία ἦτο μεγάλης ἀξίας κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους· π. Χ. ἐπὶ Αὐγούστου ἡ ἀξία τυρρηνικοῦ ἀγγείου ἐλογίζετο ἴση πρὸς τὸ βάρος αὐτοῦ εἰς χρυσόν. Φαίνεται ὅτι οἱ Μαυριτανοὶ ἐξηκολούθησαν ἐξασκοῦντες τὴν τέχνην, διότι ὑπῆρχεν ἐν χρήσει, κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Πισσατῶν ἅλωσιν τῆς νήσου Μαγιώρκας, ἐν ἔτει 1115.

Μεταξὺ τῶν ὑπὸ τῶν Πισσατῶν ἁρπαγέντων λαφύρων, ὑπῆρχον καὶ πολλὰ πήλινα ἀγγεῖα Μαυριτανικῆς κατασκευῆς, ἅτινα μετεκομίσθησαν εἰς Πίσσας καὶ ἐνεχαράχθησαν ὡς σημεῖον νίκης εἰς τὰ τείχη παλαιῶν ἐκκλησιῶν, ὅπου εἰσέτι φαίνονται. Μετὰ δύο περί-

που αἰῶνας ἤρχισαν οἱ Ἰταλοὶ μετερχόμενοι κατὰ μίμησιν εἶδός τι ἐγκαύστου πηλουργίας ὀνομαζόμενον *μαγιόλικα*, ἕνεκα τῆς Μαυριτανικῆς νήσου ὅπου ἐξέμαθον τὴν τέχνην.

Ὁ ἐκ νέου ἐφευρετὴς τῆς ἐγκαυστικῆς τέχνης ἐν Ἰταλίᾳ ἦτο Φλωρεντινός τις γλύπτης ὀνομαζόμενος Λοῦκκα δέλλα Ῥόμπια. Ὁ Βάσσαρης λέγει περὶ αὐτοῦ ὅτι ἦτο ἄνθρωπος σπανίας ἐπιμονῆς καὶ ἀκαμάτου δραστηριότητος, ἐργαζόμενος εἰς τὴν γλυπτικὴν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ ζωγραφίζων κατὰ τὰς πλείστας ὥρας τῆς νυκτός. Καὶ τοσοῦτον ἐπιμόνως ἀφιερώθη εἰς τὴν ζωγραφικὴν ὥστε ἠναγκάζετο, ὅταν διήρκει ἐπὶ πολὺ ἡ ἐργασία, νὰ θέτῃ τοὺς πόδας του ἐντὸς κανίστρου πλήρους περιξεσμάτων ἵνα ἀποφύγῃ τὴν πάγωσιν καὶ δυνηθῇ οὕτως νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἔργον. «Ἀλλὰ, λέγει ὁ Βάσσαρις, οὐδόλως θαυμάζω τοῦτο, διότι οὐδεὶς δύναται νὰ διακριθῇ ὁπωσδήποτε, ὅστις ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας δὲν συνηθίσῃ ν' ἀνθέξῃ εἰς τὸν καύσωνα, τὸ ψύχος, τὴν πεῖναν, τὴν δίψαν καὶ τὰς ἄλλας ταλαιπωρίας· ὡσαύτως δὲ ἀπατῶνται ὅσοι νομίζουσιν ὅτι ζῶντες ζωὴν τρυφερὰν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἡδονῶν δύνανται νὰ κατορθώσωσιν εἰσέτι φήμην καὶ ὑπόληψιν, διότι μόνον διὰ τῆς δραστηριότητος, τῆς ἀγρυπνίας, καὶ τῆς ἀδιακόπου ἐργασίας, καὶ οὐχὶ διὰ τῆς νωθρότητος, δύναταί τις νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν καὶ τὴν φήμην.»

Ἀλλ' ὁ Λούκκας, μ' ὅλην τὴν ἐπιμονὴν καὶ τὴν ἐνεργητικότητα, δὲν ἠδύνατο νὰ διατηρηθῇ διὰ τῆς γλυπτικῆς, καὶ τότε συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἔργον, μεταχειριζόμενος ὕλην πλέον εὐμάλακτον καὶ εὐωνοτέραν τοῦ μαρμάρου. Ἔκτοτε ἐποίει πήλινα σχέδια, ἅτινα, μετὰ πολλὰ πειράματα, κατώρθωσε νὰ καταστήσῃ διαρκῆ. Ἀφ' οὗ ὑπέφερεν ἀπείρους ἀποτυχίας καὶ δυσκολίας, ἐφεῦρε τρόπον νὰ ἀλείψῃ τὸν πηλὸν διὰ μίγματος, ὅπερ τιθέμενον ἐντὸς θερμοτάτης καμίνου μετεβάλετο εἰς εἶδος ἀφθάρτου ἐγκαύστου. Μετὰ ταῦτα δὲ ἐφεῦρε μέθοδον ὅπως χρωματίσῃ τὴν ἔγκαυστον αὐξάνον τοιουτοτρόπως τὴν ὡραιότητα τοῦ ἔργου.

Ἡ φήμη τοῦ Λοῦκκα ταχέως διεδόθη κατὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην καὶ δείγματα τῆς τέχνης του μετεκομίσθησαν πανταχοῦ. Πολλὰ ἐστάλησαν εἰς Γαλλίαν καὶ Ἱσπανίαν, ὅπου ἀπέκτησαν μεγάλην τιμήν, διότι τὰ μόνα πήλινα σκεύη τὰ κατασκευαζόμενα τότε ἐν Γαλλίᾳ ἦσαν ἄμορφα καὶ ἄτεχνα ἀγγεῖα διαφόρου μεγέθους· ἡ κατάστασις αὕτη τῆς τέχνης ἐξηκολούθησεν ἄνευ σχεδὸν βελτιώσεως μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Παλισσὺ, ὅστις εἰργάσθη καὶ ἠγωνίσθη κατὰ σπουδαιοτάτων δυσχερειῶν τοσοῦτον ἡρωϊκῶς, ὥστε αἱ περιπέτειαι τῆς πολυπαθοῦς ζωῆς του φαίνονται μᾶλλον μῦθος ἢ πραγματικὰ γεγονότα.

Ὑποτίθεται ὅτι ὁ Βερνάρδος Παλισσὺ ἐγεννήθη ἐν τῇ μεσημβρινῇ Γαλλίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1510. Ὁ πατήρ του ἦτο πιθανῶς ὑαλοποιὸς καὶ ὁ Βερνάρδος ἐξέμαθε τὴν πατρικὴν τέχνην· οἱ γονεῖς του, πτωχότατοι ὄντες, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ παρέχωσιν αὐτῷ ἐκπαίδευσιν τινά. «Οὐδὲν βιβλίον εἶχον, ἔλεγε μετὰ ταῦτα, πλὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ταῦτα δὲ τοῖς πᾶσιν εἰσὶ πρόχειρα.» Κατώρθωσεν ὅμως νὰ μάθῃ τὴν ἐφ' ὑάλου ζωγραφικὴν, τὴν ἰχνογραφίαν καὶ ὕστερον τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφικήν.

Δεκαοκταετὴς περίπου γενόμενος ὁ Παλισσὺ, βλέπων ὅτι ἡ ὑαλοποιΐα ἦτο εἰς ὕφεσιν, ἀφῆκε τὴν πατρικὴν οἰκίαν, φέρων τὴν πήραν ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ ἀπεφάσισε νὰ δοκιμάσῃ τὴν τύχην του εἰς τὸν κόσμον. Διηυθύνθη κατὰ πρῶτον πρὸς τὴν Γασκονίαν ἐργαζόμενος ὡς ὑαλοποιὸς ὅταν ἠδύνατο νὰ εὕρῃ πελάτας, ἄλλοτε καταμετρῶν τὰς γαῖας. Ἔπειτα ἐστράφη πρὸς βορρᾶν καὶ διέμεινεν εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Γαλλίας, τῆς Φλανδρίας καὶ τῆς Γερμανίας.

Διῆλθε τοιουτοτρόπως δέκα περίπου ἔτη τῆς ζωῆς του, μετὰ τὰ ὁποῖα ἐνυμφεύθη, καὶ ἀποκατεστάθη εἰς τὴν μικρὰν πόλιν Σχίντ, ὅπου ἐχρημάτισε ζωγράφος ἐπὶ τῆς ὑάλου καὶ γαιοδέτης. Ἀπέκτησε τέκνα καὶ συγχρόνως τῇ αὐξήσει τῆς οἰκογενείας ηὔξανον καὶ αἱ δαπάναι, ἐνῷ τὰ κέρδη ἔμενον στάσιμα, μ' ὅλην τὴν δραστηριότητα τοῦ Παλυσσύ. Ἠναγκάσθη λοιπὸν νὰ ζητήσῃ ἕτερον πόρον ζωῆς, καὶ αἰσθανόμενος πιθανῶς ὅτι ἠδύνατο νὰ ποιήσῃ καλλίτερόν τι, ἔστρεψε τὴν προσοχήν του πρὸς τὴν τέχνην τῆς ἐγκαύσεως καὶ τῆς ζωγραφίας τῶν πηλίνων σκευῶν. Ἠγνόει ὅμως ἐντελῶς καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς, τέχνης, διότι οὐδέποτε εἶδε τὴν ὄπτησιν τῶν πηλίνων ἀγγείων πρὶν ἀρχίσῃ τὰ πειράματά του. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ μάθῃ τὸ πᾶν καὶ τοῦτο ἄνευ βοηθείας· ἀλλ' ἦτο πλήρης ἐλπίδος, φιλομαθὴς, λίαν καρτερὸς καὶ ἀκαμάτου ὑπομονῆς.

Ἡ πρώτη ἰδέα τῆς νέας ταύτης ἐπιχειρήσεως ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν νοῦν τοῦ Παλισσὺ, ἀφ' οὗ εἶδε κομψὴν κύλικα ἰταλικῆς κατασκευῆς — πιθανῶς ἔργον τοῦ Λοῦκα δέλλα Ῥόμπια. Ἡ ἀσήμαντος αὕτη περίστασις δὲν ἤθελε βεβαίως ἐπιῤῥεάσῃ ἄνθρωπον μετρίας διανοίας καὶ ἴσως δὲν ἤθελεν ἐπιδράσῃ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Παλισσὺ κατ' εὐτυχεστέρους καιρούς· ἀλλ' ἐπελθοῦσα ἀκριβῶς ὅτε ἐσκέπτετο περὶ ἀλλαγῆς σταδίου διὰ μιᾶς, ἐνέπνευσεν αὐτῷ τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν νὰ μιμηθῇ τὸ ὡραῖον σχέδιον. Ἡ ὄψις τῆς κύλικος ἐκείνης διετάραξε τὴν ζωήν του καὶ ἔκτοτε ἐκυριεύθη μανιωδῶς ὑπὸ τῆς ἀποφάσεως νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν κατασκευὴν τῆς ἐγκαύστου. Ἐὰν ἦτο εἰσέτι ἄγαμος ἠδύνατο νὰ μεταβῇ εἰς Ἰταλίαν ἵνα ἐρευνήσῃ περὶ τοῦ μυστηρίου, ἀλλ' εἶχε σύζυγον καὶ τέκνα τὰ ὁποῖα δὲν ἠδύνατο νὰ ἐγκαταλείψῃ· ἔμεινε λοιπὸν παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ, ἐν σκότει ψηλαφῶν ὅπως εὕρῃ τρόπον πρὸς ἔγκαυσιν τῶν πηλίνων σκευῶν.

Κατ' ἀρχὰς μόλις ἠδύνατο νὰ ὑποθέσῃ ἐκ τίνων ὑλῶν ἐσύγκειτο ἡ ἔγκαυστος, καὶ ἐποίει ἀδιάκοπα καὶ ποικίλα πειράματα ὅπως ἐξακριβώσῃ τὴν ἀληθῆ φύσιν αὐτῶν. Ἐκοπάνισεν ὁμοῦ ἁπάσας τὰς οὐσίας τὰς πιθανῶς περιεχομένας εἰς τὴν ἔγκαυστον, καὶ, ἀγοράζων κοινὰ πήλινα ἀγγεῖα, κατέθραυσεν αὐτὰ εἰς ἄπειρα τεμάχια τὰ ὁποῖα, ἀλείψας διὰ τοῦ μίγματος, ἔθεσεν ἐντὸς θερμοτάτης καμίνου ἱδρυθείσης πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπόν· Τὰ πειράματα ἀπέτυχον καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν ἦσαν ἄπειρα σπασμένα ἀγγεῖα καὶ λυπηρὰ ἀπώλεια καυσίμου ὕλης, φαρμάκων, χρόνου, καὶ ἐργασίας. Αἱ γυναῖκες σπανίως συμπαθοῦσι πρὸς δοκιμασίας ἐχούσας ὡς μόνον πραγματικὸν ἀποτέλεσμα τὴν σπατάλην τῶν πρὸς ἀγορὰν τροφῆς καὶ ἐνδυμάτων πενιχρῶν μέσων· ἡ δὲ σύζυγος τοῦ Παλισσὺ, εὐπειθεστάτη κατὰ τὰ ἄλλα, δὲν ἤθελε νὰ συγκατατεθῇ εἰς τὴν ἀγορὰν νέων ἀγγείων πρὸς δευτέραν καταστροφὴν. Ἠναγκάσθη ὅμως νὰ ἐνδώσῃ, διότι ὁ Παλισσὺ ἦτο ὑπέρ ποτε ἀποφασισμένος νὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὰς ἐρεύνας.

Ἐπὶ δύο ἔτερα ἔτη ἐξηκολούθησεν ἀνωφελῆ πειράματα, μέχρις ὅτου, δαπανήσας ὅ,τι εἶχε κερδήσῃ ἐπιτηρῶν τὰς ἁλικὰς, εὑρέθη καὶ πάλιν εἰς δεινὴν κατάστασιν. Θελήσας ὅμως, διὰ τελευταίαν φορὰν, νὰ δοκιμάσῃ τὴν τύχην, ἔθραυσε περισσότερα παρά ποτε ἀγγεῖα. Τριακόσια νέα τεμάχια ἐστάλησαν εἰς τὸ ὑαλουργεῖον ὅπου μετέβη καὶ ὁ ἴδιος πρὸς ἐπιτήρησιν τῆς ἐπιχειρήσεως. Μετὰ τεσσάρων ὡρῶν προσδοκίαν ἠνεώχθη ἡ κάμινος. Ἐφ'ἑνὸς μόνον τῶν τριακοσίων τεμαχίων εἶχε τακῇ τὸ μῖγμα· ἀφέθη δὲ ἵνα ψυχρανθῇ. Καθόσον προέβαινεν ἡ στερέωσις, ἐλευκαίνετο καὶ ἐστιλβοῦτο! Τὸ τεμάχιον πηλίνου ἀγγείου ἐκαλύφθη τέλος ὑπὸ λευκῆς ἐγκαύστου, ἥτις, κατὰ τὸν Παλισσὺ, «ἦτο παραδόξως ὡραία!» Καὶ πραγματικῶς ὡραία ἐφάνη ἀναμφιβόλως εἰς αὐτὸν μετὰ τοσοῦτον ἐπίπονον προσδοκίαν. Ἔτρεξεν οἴκαδε ἵνα δείξῃ τὸ τεμάχιον τῇ συζύγῳ, αἰσθανόμενος, κατὰ τὴν ἔκφρασίν του, ὅτι ἐγένετο νέος ἄνθρωπος. Ἀλλ' ἡ τῶν κόπων ἀνταμοιβὴ ἦτο μακρὰν εἰσέτι· ἡ ἐν μέρει ἐπιτυχία τῆς τελευταίας ταύτης ἀποπείρας, ἔγεινεν αἰτία νέων διαδοχικῶν πειραμάτων καὶ ἀποτυχιῶν.

Πρὸς τελειοποίησιν τῆς ἐφευρέσεως, ἣν ἐνόμιζεν ἤδη βεβαίαν, ἐσκέφθη νὰ κτίσῃ πλησίον τῆς οἰκίας ὑαλοκάμινον ὅπως δυνηθῇ νὰ ἐργάζηται κρυφίως. Ἤρχισε λοιπὸν κτίζων τὴν κάμινον ἰδίαις χερσὶ, μετακομίζων καὶ αὐτὰς τὰς πλίνθους γενόμενος κτίστης, ἐργάτης, ἑνὶ λόγῳ τὸ πᾶν, καὶ μετὰ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ μῆνας ἐπιμόνου ἐργασίας ἐπεραίωσε τὴν κάμινον. Ὁ Παλυσσὺ, συγχρόνως μετὰ τῆς καμίνου, εἶχε κατασκευάσῃ πολυάριθμα πήλινα σκεύη, ἕτοιμα νὰ δεχθῶσι τὸ μῖγμα. Ἀφ' οὗ ὑπέστησαν προηγουμένην ὄπτησιν, ἠλείφθησαν διὰ τοῦ μίγματος καὶ ἐτέθησαν ἐντὸς τῆς καμίνου ὅπως γίνῃ τὸ μέγα πείραμα. Καίτοι λίαν περιωρισμένα μέσα ἔχων ὁ Παλισσὺ, εἶχε συνάξῃ βαθμηδὸν ποσότητα τινὰ καυσίμου ὕλης, ἣν ἐνόμιζεν ἱκανὴν πρὸς τὴν σπουδαίαν ταύτην ἀπόπειραν. Τέλος ἠνάφθη τὸ πῦρ, ἤρχισε τὸ ἔργον καὶ ὁ Παλισσὺ ἐκάθισε παρὰ τῇ καμίνῳ διατηρῶν τὴν θερμότητα· ἐκεῖ διέμεινε καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἐπιτηρῶν καὶ ἐλπίζων, ἀλλ' εἰς μάτην, διότι τὸ μῖγμα ἔμενεν ἄτηκτον. Ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Παλισσὺ ἔφερεν αὐτῷ τὸ λιτὸν φαγητὸν διότι δὲν ἤθελε ν' ἀφήσῃ τὴν κάμινον. Δευτέρα ἡμέρα παρῆλθε καὶ τὸ μῖγμα δὲν ἐτήκετο· ἔδυσεν ἐκ νέου ὁ ἥλιος, παρῆλθεν ἡ νὺξ, καὶ ὁ Παλισσὺ ὠχρὸς, ἐξηγριωμένος, ἀμφιβάλλων ἀλλ' οὐχὶ ἀπηλπισμένος ἐξηκολούθει ἐπιτηρῶν μανιωδῶς τὴν ἐνέργειαν τοῦ πυρὸς ἐπὶ τοῦ μίγματος. Τρίτη ἡμέρα παρῆλθε, καὶ τετάρτη καὶ πέμπτη καὶ ἕκτη. Ναὶ, ἐπὶ ἓξ ὁλόκληρα ἡμερονύκτια ἠγρύπνησε καὶ εἰργάσθη ὁ ἀκάματος Παλισσὺ, παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα παλαίων, καὶ ὅμως τὸ μῖγμα δὲν ἐτήκετο.

Τότε ἐσκέφθη ὅτι τὸ μῖγμα ἦτο πιθανῶς ἐλλειπές· αὐθωρεὶ δὲ ἤρχισεν ἑτοιμάζων νέαν ἔγκαυστον πρὸς νέον πείραμα, καὶ τοιουτοτρόπως διῆλθον δύο ἢ τρεῖς ἑβδομάδες. Ἀλλ' εἶχεν ἀνάγκην ἀγγείων, διότι τὰ πρωτοῦ κατεσκευασμένα ἦσαν ἄχρηστα, ἕνεκα τῆς διαρκείας τῆς τελευταίας ὀπτήσεως· χρήματα δὲν ὑπῆρχον, ἀλλ' ἠδύνατο νὰ δανεισθῇ· ἡ τιμιότης του ἦτο ἀναμφισβήτητος, ἂν καὶ ἡ διάνοια ἐφαίνετο πάσχουσα τῇ συζύγῳ καὶ τοῖς γείτοσι. Πραγματικῶς ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ, ἠγόρασεν ἀμέσως ξύλα καὶ ἀγγεῖα, ἤλειψεν αὐτὰ διὰ τῆς νέας ἐγκαύστου καὶ πάλιν ἤναψε τὸ πῦρ.

Τοῦτο ὑπῆρξε τὸ τελευταῖον καὶ παθητικώτερον πάντων τῶν πειραμάτων τοῦ Παλισσύ. Τὸ πῦρ ἦτο δυνατὸν, ἡ θερμότης σχεδὸν ἀφόρητος ἀλλ' ἡ ἔγκαυστος ἔμεινεν ἄτηκτος. Τὰ ξύλα ἔλειψαν! πῶς νὰ διατηρήσῃ τὸ πῦρ! ποῦ νὰ εὕρῃ ξύλα; Τὸ πασσάλωμα τοῦ κήπου δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ πρέπει νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐφευρέσεως· τὸ ῥίπτει ἐντὸς τῆς καμίνου, ἀλλ' ἀνωφελῶς, τὸ μῖγμα ἀντέχει! Δέκα λεπτὰ ἴσως χρειάζονται εἰσέτι ἵνα ἐπιτύχῃ, ἀλλὰ πρέπει νὰ εὕρῃ ξύλα ἀδιάφορον τίνι τρόπῳ! Τὰ ἔπιπλα καὶ αἱ σανίδες τῆς οἰκίας μένουσι! τρομερὸς κρότος ἀκούεται! ὁ Παλισσὺ θραύει καὶ ῥίπτει τὰ ἔπιπλα ἐντὸς τῆς καμίνου, ἐν ᾧ ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα ὀδύρονται, νομίζοντες αὐτὸν παράφρονα. Ἄτηκτος εἶναι ἡ ἔγκαυστος! Ἦλθεν ὁ καιρὸς τῶν σανίδων· ἕτερος καὶ μεγαλείτερος κρότος ἀκούεται ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀνασπῶνται αἱ σανίδες καὶ ῥίπτονται ἐπίσης εἰς τὴν πυράν. Ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα περίφοβα διατρέχουσι τὰς ὁδοὺς φωνάζοντα

ὅτι ὁ δυστυχὴς Παλισσὺ παράφρων γενόμενος καταστρέφει τὰ ἔπιπλα καὶ τὴν οἰκίαν του ἵνα ἀπολαύσῃ καύσιμον ὕλην.

Ἐπὶ ὁλόκληρον μῆνα ὁ Παλισσὺ δὲν εἶχεν ἀλλάξῃ χιτῶνα, ἦτο δὲ ἐντελῶς ἀφανισμένος ἕνεκα ἀδιακόπου ἐργασίας, ἀγωνίας, ἀγρυπνίας καὶ ἀσιτίας. Πρὸς τούτοις ἦτο κατάχρεως καὶ ἄνευ ὀβολοῦ, ἀλλ' εἶχε τέλος νικήσῃ τὴν τύχην, διότι ἡ τρομερὰ θερμότης ἔτηξε τὸ μῖγμα. Τὰ κοινὰ πήλινα ἀγγεῖα ἐξῆλθον τῆς καμίνου κεκαλυμμένα διὰ ὡραίας λευκῆς ἐγκαύστου. Ἵνα ἐπιτύχῃ τοιούτου ἀποτελέσματος, ἠδύνατο εὐκόλως νὰ ὑποφέρῃ ἐπιπλήξεις, σκώμματα, καταφρόνησιν, καὶ νὰ περιμείνῃ ὑπομονητικῶς ἁρμοδίαν περίστασιν ὅπως χρησιμοποιήσῃ τὴν ἀνακάλυψίν του ἐν καιρῷ εὐτυχεστέρῳ.

Ὁ Παλισσὺ τότε ἐμίσθωσεν ἐργάτην ἵνα κατασκευάσῃ πήλινα σκεύη κατ' ἴδιον σχέδιον, ἐν ᾧ ὁ ἴδιος ἐποίει στρογγύλα ἀνάγλυφα ἅτινα ἐσκόπευσε νὰ καλύψῃ δι' ἐγκαύστου, Ἀλλ' ἔλειπον δυστυχῶς τὰ μέσα διατηρήσεως δι' αὐτὸν καὶ τὴν οἰκογένειαν μέχρις ὅτου ἑτοιμασθῶσι πρὸς πώλησιν τὰ κατασκευαζόμενα σκεύη. Εὐτυχῶς εὑρέθη ἄνθρωπος ὅς τις ἐπίστευεν εἰς τὴν τιμιότητα, εἰ μὴ εἰς τὴν φρόνησιν τοῦ Παλισσὺ, ξενοδόχον, ὅστις συγκατετέθη νὰ δεχθῇ καὶ νὰ διατηρήσῃ αὐτὸν ἐπὶ ἓξ μῆνας, ἐν ὅσῳ ἐξηκολούθει τὴν ἐργασίαν. Καθόσον ἀφορᾷ τὸν ἐργάτην, ταχέως ἐννόησεν ὁ Παλισσὺ ὅτι ἠδυνάτει νὰ πληρώσῃ αὐτόν· μὴ ἔχων δὲ διαθέσιμόν τι ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἠναγκάσθη νὰ δώσῃ εἰς πληρωμὴν ὅσα περισσὰ ἐνδύματα εἶχε.

Ἔκτισε τότε νέαν καὶ τελειοποιημένην κάμινον, ἀλλὰ δυστυχῶς μετεχειρίσθη εἰς τὸ ἐσωτερικὸν λίθους, οἵτινες διεῤῥηγνύοντο ὑπὸ τοῦ πυρὸς, τὰ δὲ τεμάχια αὐτῶν προσεκολλῶντο εἰς τὰ ἀγγεῖα τοῦ Παλισσὺ εἰς τρόπον ἀδιόρθωτον. Ἡ ἔγκαυστος ἦτο ἐπιτυχὴς, ἀλλὰ τὰ σκεύη ἄχρηστα, καὶ ἓξ μηνῶν ἐργασία ἀνωφελής. Παρουσιάσθησαν ὅμως ἀγορασταὶ διὰ τὰ βεβλαμμένα σκεύη, προσφέροντες μικράν τιμὴν, ἀλλ' ὁ Παλισσὺ ἠρνήθη νὰ πωλήσῃ κακὴν ἐργασίαν λέγων, ὅτι «δὲν δύναται νὰ ἐκθέσῃ τὴν φιλοτιμίαν του,» καὶ κατέθραυσε τὸ πᾶν. «Μ' ὅλην τὴν λύπην μου, λέγει, ἤλπιζον εἰσέτι, καὶ γενναίως ἀντεῖχον· ἐνίοτε διεσκέδαζον τοὺς πρὸς ἐμὲ ἐρχομένους περιηγητὰς δι' ἀστεϊσμῶν, ἀλλ' ἡ ψυχή μου ἦτο τεθλιμμένη... χείριστος πόνος πάντων ὑπῆρξεν ἡ περιφρόνησις καὶ ἡ κακοποίησις τῶν οἰκείων οἵτινες ἦσαν τοσοῦτον ἄφρονες, ὥστε νὰ ἀπαιτῶσιν ἐργασίαν ἄνευ καταλλήλων μέσων. Κατὰ τὸ διάστημα πολλῶν ἐτῶν αἱ κάμινοί μου ἔμειναν ἀσκεπεῖς καὶ ἐν ᾧ τὰς ἐφύλαττον, ἐκτεθειμένος εἰς τὴν κακοκαιρίαν ἐπὶ νύκτας ὁλοκλήρους, οὐδεμίαν παρηγορίαν ἢ βοήθειαν εἶχον ἐκτὸς ἴσως τῶν ὀλοφυρμῶν τῶν αἰλούρων καὶ τῶν ὠρυγμῶν τῶν κυνῶν. Ἐνίοτε τοσοῦτον σφοδρὰ ἦτο ἡ καταιγὶς, ὥστε ἠναγκαζόμην ν' ἀφήσω τὰς καμίνους καὶ νὰ καταφύγω ἐντὸς τῆς οἰκίας. Πολλάκις ἠρχόμην κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἢ πρὸς τὴν αὐγὴν, πίπτων ἕνεκα τοῦ σκότους, καταβεβρεγμένος ὑπὸ τοῦ ὑετοῦ ὡς ἂν εἶχον πέσῃ εἰς τέλμα κλονούμενος ὡς μεθυσμένος, πράγματι ὅμως κατάκοπος ἐκ τῆς ἀγροπνίας καὶ πλήρης θλίψεως, βλέπων τοὺς κόπους μου ἀνωφελεῖς καὶ τὰ ἔργα κατεστραμμένα. Ἀλλ' οἴμοι! ἡσυχίαν δὲν εὕρισκον εἰς τὴν οἰκίαν, διότι μ' ὅλην τὴν ἀθλίαν μου κατάστασιν, χειροτέραν τῆς πρώτης κακουχίαν εὕρισκον εἰς τὸ δωμάτιόν μου· ὅταν δὲ ἐνθυμῶμαι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην θαυμάζω ὅτι ἠδυνήθην ν' ἀνθέξω εἰς τοσαύτας λύπας».

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ κατατεθλιμμένος Παλισσὺ παρ' ὀλίγον ἀπώλεσε πᾶσαν ἐλπίδα. Περιεπλανᾶτο κατηφὴς τῇδε κακεῖσε εἰς τοὺς πέριξ τῆς Σαϊντ ἀγροὺς, ῥακοφορῶν καὶ εἰς σκελετὸν μεταβληθείς. Περιγράφει, εἰς περίεργον μέρος τῶν συγγραφῶν, τὴν ἰσχνότητα τῶν κνημῶν του, ἥτις ἦτο τοιαύτη, ὥστε αἱ περικνημίδες, ἂν καὶ δεμέναι, ἔπιπτον ἐπὶ τῶν πτερνῶν ὅταν περιεπάτει. Ἡ οἰκογένεια καὶ οἱ γείτονες ἐξηκολούθουν ἐπιπλήττοντες καὶ κατηγοροῦντες τὴν ἀφροσύνην καὶ τὴν ἐπιμονήν του· ὥστε ἠναγκάσθη νὰ ἐπαναλάβῃ τὰς προτέρας ἐργασίας· ἐπὶ ἓν ἔτος εἰργάσθη δραστηρίως, κατώρθωσε νὰ κερδίσῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν τῆς οἰκογενείας καὶ ἀπέκτησε πάλιν καλὴν φήμην ἀλλ' ἅμα φθάσας εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἐγκατέλειψεν ἐκ νέου τὸ πᾶν ὑπὲρ τῆς φιλτάτης ἐπιχειρήσεως. Ἂν καὶ ἐπὶ δέκα ἔτη εἶχεν ἤδη ἐρευνήσῃ περὶ τῆς κατασκευῆς τῆς ἐγκαύστου, ὀκτὼ ἕτερα ἔτη παρῆλθον πρὸ τῆς τελειοποιήσεως τῆς ἀνακαλύψεως, ἔτη ταλαιπωρίας καὶ δοκιμασιῶν. Ἀπέκτησε βαθμηδὸν ἐπιτηδειότητα καὶ πρακτικὰς γνώσεις ἐκ τῶν πολλῶν ἀτοτυχιῶν. Ἕκαστον δυστύχημα ὑπῆρξε καὶ νέον μάθημα περὶ τῆς φύσεως τῶν ἐγκαύστων, τῶν ἀργιλωδῶν χωμάτων τῆς προπαρασκευῆς τοῦ πηλοῦ καὶ περὶ τῆς κτίσεως καὶ διευθύνσεως τῶν καμίνων.

Τέλος μετὰ δεκαὲξ ἔτη ὁ Παλισσὺ λαβὼν θάῤῥος ἠδυνήθη νὰ ὀνομάσῃ ἑαυτὸν κεραμέα. Τὰ δεκαὲξ ἔτη ἐκεῖνα ἐχρησίμευσαν ὡς ἔτη μαθητείας, διαρκούσης τῆς ὁποίας ἠναγκάσθη ὁ Παλισσὺ νὰ σπουδάσῃ τὴν τέχνην ἐξ ἀρχῆς ἄνευ βοηθείας ἢ συμβουλῆς. Νῦν ἡ πώλησις τῶν ἔργων του ἦτο βεβαία καὶ ἡ οἰκογένειά του ἔζῃ ἐν ἀνέσει, ἀλλ' οὐδέποτε ἔπαυσε τελειοποιῶν τὴν ἐργασίαν ἥτις ἐγένετο ἀρίστη. Ἐσπούδαζε τὴν φύσιν ἵνα μιμηθῇ αὐτὴν εἰς τὰ ἔργα, καὶ τοσοῦτον ἐπέτυχεν ὥστε ὁ Βυφφὼν, ὁμιλῶν περὶ αὐτοῦ, λέγει ὅτι ἡ «φύσις μόνον δύναται νὰ ποιήσῃ τοσοῦτον διακεκριμένον φυσιοδίφην.» Τὰ πρὸς διακόσμησιν σκεύη τοῦ Παλισσὺ θεωροῦνται νῦν

ὡς θησαυρὸς καὶ πωλοῦνται εἰς μυθώδει σχεδὸν τιμάς. Τὰ κοσμήματα ταῦτα ἀπομιμοῦνται συνήθως ἀκριβέστατα ζῶα τινά, οἷον σαύρους, ἔντομα καὶ φυτὰ εὑρισκόμενα εἰς τοὺς ἀγροὺς, ἅτινα χαριέντως διηυθέτει ὁ Παλισσὺ ὡς κοσμήματα πέριξ τῶν πινακίων καὶ ἀγγείων. Ὅτι δὲ ἔφθασεν εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς τέχνης, ἐπωνόμασεν ἑαυτὸν «πηλουργὸν καὶ ἐφευρετὴν τῶν πηλίνων εἰδώλων (Rustiques figurines).

Ἀλλ' ὅμως τὰ παθήματα τοῦ Παλισσὺ δὲν ἔληξαν εἰσέτι, καὶ περὶ τούτων θέλομεν ἐν βραχεῖ ἀναφέρῃ. Διαμαρτυρόμενος ὢν καὶ ἄνευ φόβου ὁμιλῶν, ἐν ᾧ οἱ θρησκευτικοὶ καταδιωγμοὶ καθημάτουν τὴν μεσημβρινὴν Γαλλίαν, ταχέως ὑπεδείχθη ὡς ἐπικίνδυνος αἱρετικός. Κατηγορηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, εἶδε τὴν ἀστυνομίαν εἰσερχομένην εἰς τὴν οἰκίαν του· αὕτη παρέδωκε τῷ ὄχλῳ τὸ ἐργαστήριον ὅπερ καὶ κατεστράφη, διήρπαξε δὲ καὶ μετέφερε διὰ νυκτὸς τὸν δυστυχῆ Παλισσὺ εἰς εἱρκτὴν τῶν Βορδιγάλων, ὅπου διέμεινε περιμένων τὴν καταδίκην. Κατεδικάσθη εἰς πυρὰν, ἀλλ' ἰσχυρός τις εὐγενὴς, ὁ Κοντόσταυλος τοῦ Μορμορανσὺ, ἠθέλησε νὰ τὸν σώσῃ, οὐχὶ ἕνεκα ἰδιαιτέρας συμπαθείας πρὸς τὸν Παλισσὺ ἢ πρὸς τὴν θρησκείαν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδεὶς ἄλλος τεχνίτης ἠδύνατο νὰ κατασκευάσῃ τὴν διὰ ἐγκαύστου κεκαλυμμένην λιθοστρωσίαν, ἣν ἡτοίμαζε διὰ τὸ μεγαλοπρεπὲς ἀνάκτορον ὅπερ ἔκτιζε τότε εἰς Ἐκουὰν, ἀπέχον τέσσαρας λεύγας τῶν Παρισίων. Κατώρθωσε λοιπὸν τὴν δημοσίευσιν διατάγματος διορίζοντος τὸν Παλισσὺ πηλουργὸν τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ Κοντοσταύλου, ὅπερ μετέφερε τὴν ἄμεσον μεταφορὰν ἐκείνου εἰς ἄλλην δικαιοδοσίαν. Ἠλευθερώθη ἑπομένως καὶ ἐπέστειλεν εἰς Σαίντ ὅπου εὗρε τὴν οἰκίαν κατεστραμμένην, τὸ δὲ ἐργοστάσιον καὶ τὰ ἔργα ἐρείπια. Ἀφῆκε διὰ πάντα τὴν Σαίντ καὶ ἀπεκατεστάθη εἰς Παρισίους, ἵνα ἐκτελέσῃ τὰς παραγγελίας τοῦ Μοντμορανσὺ καὶ τῆς βασιλίσσης μητρὸς, λαβὼν κατοικίαν ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων τοῦ Κεραμεικοῦ.

Ἐκτὸς τῆς ἐργασίας του ὡς πηλουργὸν, καθ' ἣν εἶχε βοηθοὺς ἀμφοτέρους τοὺς υἱοὺς, ὁ Παλισσὺ ἔγραψε καὶ ἐδημοσίευσε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του, διάφορα περὶ τῆς τέχνης συγγράμματα πρὸς ὠφέλειαν καὶ διδασκαλίαν τῶν ὁμοτέχνων, ἵνα ἀποφύγωσι τὰ σφάλματα εἰς ἃ ἐνέπεσεν αὐτός. Ἐπίσης συνέγραψε περὶ γεωργίας, ὀχυρωτικῆς καὶ φυσικῆς ἱστορίας· περὶ δὲ τοῦ τελευταίου ἀντικειμένου ἀπήγγειλε καὶ διατριβὰς πρὸς εὐαρίθμους ἀκροατάς. Κατεπολέμησε τὴν ἀστρολογίαν, τὴν ἀλχημείαν, τὴν μαγείαν καὶ τὰς τοιαύτας ψευδολογίας· τοῦτο πολλοὺς δυσηρέστησεν· οἱ ἐχθροὶ καὶ αὖθις κατηγόρησαν αὐτὸν ὡς αἱρετικὸν, διὸ καὶ πάλιν ἐφυλακίσθη εἰς Βαστίλλην. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἦτο ἤδη ἑβδομήκοντα ὀκτὼ ἐτῶν· ἔπασχε δὲ δεινῶς ἕνεκα τῆς προβεβηκυίας ἡλικίας καὶ τῶν πολλῶν κόπων τοῦ βίου, ἀλλ' ὁ νοῦς διέμενεν ὑπέρποτε ἰσχυρός. Ἠπειλεῖτο νὰ καταδικασθῇ εἰς θάνατον ἐὰν δὲν ἀπηρνεῖτο τὴν ἑαυτοῦ θρησκείαν· ἀλλὰ ἐν τῇ ἀρνήσει ἀπέδειξε τὴν αὐτὴν ἐπιμονὴν ὅσην εἶχε δείξῃ ἄλλοτε ἀναζητῶν τὴν ἔγκαυστον. Ὁ βασιλεὺς Ἑρρίκος III μετέβη ὁ ἴδιος εἰς τὴν εἱρκτὴν, ἵνα πείσῃ τὸν Παλισσὺ εἰς τοῦτο. «Φίλε μου, εἶπεν ὁ βασιλεὺς, ὑπηρέτησας πιστῶς τὴν μητέρα μου καὶ ἐμὲ κατὰ τὸ διάστημα τεσσαράκοντα πέντε ἐτῶν· τούτου ἕνεκεν ἔμεινας ἀνενόχλητος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ καταδιωγμοῦ, τῶν φόνων καὶ τῶν πυρῶν· νῦν δὲ τοσοῦτον ἐπιμένει τὸ κόμμα τῶν Γουΐζων καὶ ὁ λαὸς, ὥστε ἀναγκάζομαι νὰ σὲ παραδώσω εἰς τοὺς ἐχθροὺς, καὶ αὔριον θέλεις καῇ ἐὰν δὲν ἀποφασίσῃς τὴν ἀπάρνησιν». «Μεγαλειότατε, ἀπήντησεν ὁ ἀκατανίκητος γέρων, ἕτοιμος εἰμὶ νὰ ἀποθάνω πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ἐπανειλημμένως εἴπετε ὅτι μὲ λυπεῖσθε, νῦν δὲ ἀφ' οὗ προσφέρετε τὴν λέξιν *ἀναγκάζομαι*, ἐγὼ σᾶς λυποῦμαι. Ἀνάξιος τοῦ βασιλέως ὁ λόγος, μεγαλειότατε· ἀλλ' οὔτε ὑμεῖς, οὔτε οἱ ἀναγκάζοντες ὑμᾶς, οἱ Γουΐζαι καὶ ὁλόκληρος ὁ λαὸς, οὐδέποτε θέλετε μὲ ἀναγκάσῃ, διότι περιφρονῶ τὸν θάνατον.» Καὶ πραγματικῶς μετ' οὐ πολὺ ἀπεβίωσεν ὁ Παλισσὺ ὡς μάρτυς, ἀλλ' ὄχι βιαίως. Ἐτελεύτησεν εἰς τὴν Βαστίλλην, μετὰ φυλάκισιν ἑνὸς ἔτους, ἐν εἰρήνῃ ἀφίνων ζωὴν διακριθεῖσαν διὰ ἡρωϊκῶν ἀγώνων, παραδόξου καρτερίας, ἀκάμπτου εὐθύτητος καὶ πολλῶν σπανίων καὶ λαμπρῶν ἀρετῶν.

Ὁ βίος τοῦ Ἰωάννου Φριδερίκου Μπόττγερ, τοῦ ἐφευρετοῦ τῆς μορρίνας (porcelaine) παρέχει περίεργον ἀντίθεσιν πρὸς τὸν βίον τοῦ Παλισσὺ, καίτοι περιέχων ἐπισόδια οὐ μόνον σπάνια, ἀλλὰ καὶ πλήρη ῥωμαντικότητος. Ὁ Μπττγερ ἐγεννήθη ἐν Σέϊτζ τῆς Γερμανίας κατὰ τὸ ἔτος 1685, καὶ, δωδεκαετὴς γενόμενος, μετέβη εἰς Βερολῖνον ὡς βοηθὸς φαρμακοποιοῦ. Ἔχων μεγάλην πρὸς τὴν χημείαν τάσιν, ἠσχολεῖτο, κατὰ τὰς ἐλευθέρας ὥρας, εἰς διάφορα πειράματα, ἔχοντα κύριον σκοπὸν τὴν μεταμόρφωσιν κοινῶν μετάλλων εἰς χρυσόν. Μετὰ ἔτη τινὰ, ὁ Μπόττγερ διϊσχυρίζετο ὅτι ἐφεῦρεν τὸ ἀπανταχοῦ ἀναζητούμενον ὑπὸ τῶν ἀλχημικῶν μυστήριον καὶ ὅτι κατεσκεύασε χρυσόν. Ἐποίησε τὸ πείραμα ἐνώπιον τοῦ προϊσταμένου του καί τινων ἄλλων, κατώρθωσε δὲ νὰ πείσῃ δι' ἀπάτης τοὺς θεατὰς ὅτι πραγματικῶς μετέβαλε τὸν χαλκὸν εἰς χρυσόν.

Διεδόθη αὐθωρεὶ ὅτι ὁ βοηθὸς τοῦ φαρμακοποιοῦ ἀνεκάλυψε τὸ μέγα μυστικὸν, καὶ τὸ πλῆθος περιεστοίχισε τὸ ἐργοστάσιον ἵνα ἴδῃ τὸν θαυμαστὸν νέον χρυσοποιόν. Καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐπεθύμησε νὰ συνομιλήσῃ μετ' αὐτοῦ, ὅτε δὲ ἔλαβε τὸ δῶρον ὁ

Φριδερῖκος Ἱ' τεμάχιον χρυσοῦ ἐκ χαλκοῦ δῆθεν γενομένου, τοσοῦτον ἐθαμβώθη ὑπὸ τῆς ἐλπίδος νὰ ἀποκτήσῃ ἀφθονίαν τοῦ μετάλλου, εὑρισκομένης τῆς Πρωσσίας εἰς δεινὴν ἀχρηματίαν, ὥστε ἀπεφάσισε νὰ συλλάβῃ τὸν Μπόττγερ καὶ νὰ κλείσῃ αὐτὸν ἐντὸς τοῦ φρουρίου Σπάνδω πρὸς σφετερισμὸν τοῦ ὑπ' ἐκείνου κατασκευαζομένου πλούτου. Ἀλλ' ὁ νέος φαρμακοποιὸς, ὑποπτεύων τὸν σκοπὸν τοῦ βασιλέως, καὶ φοβούμενος τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀπάτης, ἐδραπέτευσε καὶ κατώρθωσε νὰ μεταβῇ εἰς Σαξωνίαν.

Προεκηρύχθη ἀμοιβὴ 1,000 ταλήρων πρὸς σύλληψιν τοῦ Μπόττγερ, ἀλλ' ἀνωφελῶς· οὗτος ἔφθασεν εἰς Βιττεμβέργ καὶ ἐζήτησε τὴν προστασίον τοῦ Φριδερίκου Αὐγούστου Ἱ' Ἐκλέκτορος τῆς Σαξωνίας καὶ Βασιλέως τῆς Πολωνίας τοῦ ἐπονομασθέντος «Δυνατοῦ.» Ὁ Φριδερῖκος ἔπασχεν ἔλλειψιν χρημάτων κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, καὶ ὑπερεχάρη ἔχων τὴν ἐλπίδα νὰ πλουτίσῃ διὰ τοῦ νέου ἀλχημικοῦ. Ἐπομένως ἐστάλη ὁ Μπόττγερ εἰς Δρέσδην μετὰ συνοδίας ἐκ τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς. Ἅμα ἀνεχώρησεν ἐκ Βίττεμβεργ, ἐπαρουσιάσθησαν ἐνώπιον τῶν πυλῶν τῆς πόλεως πολυάριθμοι Πρῶσσοι στρατιῶται ζητοῦντες τὴν παράδοσιν τοῦ χρυσοποιοῦ. Ἀλλ' ἦτο ἀργά· ὁ Μπόττγερ ἔφθασεν εἰς Δρέσδην ὅπου ἔλαβε καλλίστην περιποίησιν ἂν καὶ αὐστηρῶς ἐφυλάττετο. Ὁ Ἐκλέκτωρ ἠναγκάσθη ὅμως ν' ἀναχωρήσῃ ἀπροσδοκήτως εἰς Πολωνίαν, περιελθοῦσαν εἰς ἀναρχίαν καὶ ν' ἀφήσῃ τὸν Μπόττγερ εἰς Δρέσδην. Ἀλλ' ἔχων ἀνάγκην χρημάτων, ἔγραψεν αὐτῷ ἐκ Βαρσοβίας καὶ ἐζήτησε τὴν καινοποίησιν τοῦ μυστηρίου, ὅπως δυνηθῇ ὁ ἴδιος νὰ χρυσοποιῇ. Ὁ νέος θαυματουργὸς, μὴ δυνάμενος ν' ἀρνηθῇ, ἔστειλεν εἰς τὸν Φριδερῖκον φιάλην πλήρη «ἐρυθροῦ τινος ῥευστοῦ,» ὅπερ εἶχε δῆθεν τὸ προτέρημα νὰ μεταβάλῃ πᾶν τηκόμενον μέταλλον εἰς χρυσόν. Ἡ πολύτιμος φιάλη ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν πρίγγιπα Φυρστενβοὺργ, ὅστις συνωδευόμενος ὑπ' ὁλοκλήρου τάγματος τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς, ἔσπευσεν εἰς Βαρσοβίαν· ἅμα δὲ ἔφθασεν ἀπεφασίσθη ἡ ἄμεσος δοκιμασία. Ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ πρίγκηψ ἐκλείσθησαν ἐντὸς ἀποκεκρυμμένου δωματίου, καὶ φοροῦντες δερματίνας ἐμπροσθέλλας ἤρχισαν τὴν ἐργασίαν, τήκοντες χαλκὸν καὶ προσθέτοντες μετὰ ταῦτα τὸ ἐρυθροῦν ῥευστὸν τοῦ Μπόττγερ. Δυσάρεστον ὅμως ἐφάνη τὸ ἀποτέλεσμα, διότι ὁ χαλκὸς ἔμεινε χαλκὸς ὅ,τι καὶ ἂν ἔπραττον. Ἀναγινώσκων ἐκ νέου τὰς ἐξηγήσεις τοῦ ἀλχημικοῦ, ὁ βασιλεὺς παρετήρησεν ὅτι ἵνα ἐπιτύχῃ τὸ πείραμα πλήρης ἁγνότητος ψυχὴ ἦτο ἀναγκαία, καὶ ἡ Α. Μ. ἐνεθυμήθη ὅτι ἐν κακίστῃ συντροφίᾳ διῆλθε τὴν προηγουμένην ἑσπέραν· ἑπομένως ἀπέδωκεν εἰς τοῦτο τὴν ἀποτυχίαν. Γενομένης καὶ δευτέρας ἀποπείρας ἄνευ ἀποτελέσματος ὁ βασιλεὺς σφόδρα ὠργίσθη διότι εἶχεν ἐξομολογηθῇ καὶ μεταλάβῃ πρὶν ἢ ἀρχίσῃ τὴν δοκιμήν.

Ὁ Φριδερῖκος Αὔγουστος ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ μάθῃ, ἔστω καὶ διὰ βιαίων μέσων, τὸ μυστικὸν τοῦ Μπόττγερ, ὅπως ἀπαλλαχθῇ τῶν φοβερῶν χρηματικῶν δυσκολιῶν, ἀλλ' ὁ ἀλχημικὸς, μαθὼν τὴν βασιλικὴν ἀπόφασιν, ἐτράπη εἰς φυγήν. Μετὰ ὁδοιπορίαν τριῶν ἡμερῶν ἔφθασεν εἰς Ἔνς ἐν Αὐστρίᾳ, ὅπου ἤλπιζε νὰ διαμείνῃ ἐν ἀσφαλείᾳ, ἀλλ' οἱ χωροφύλακες τοῦ ἐκλέκτορος ἠκολούθουν τὰ ἴχνη του· περιεκύκλωσαν τὸ ξενοδοχεῖον ἐν ᾧ ἐκοιμᾶτο, συνέλαβον αὐτὸν ἐν τῇ κλίνῃ καὶ τὸν ἐπανέφερον εἰς Δρέσδην καίτοι ἀνθιστάμενον καὶ καλοῦντα εἰς βοήθειαν τὰς αὐστριακὰς ἀρχάς. Ἐπετηρεῖτο αὐστηρότερον ἢ προτοῦ, καὶ μετ' ὀλίγον μετηνέχθη εἰς τὸ φρούριον Κόνινγστεῖν. Ἀνηγγέλθη ἐπισήμως εἰς αὐτὸν ὅτι τὸ βασιλικὸν ταμεῖον ἦτο ἐντελῶς κενὸν, καὶ ὅτι δέκα τάγματα Πολωνῶν περιέμενον τὸν χρυσὸν ἵνα πληρωθῶσιν. Ὁ ἴδιος βασιλεὺς τὸν ἐπεσκέφθη καὶ τῷ εἶπε μετ' ὀργῆς ὅτι ἐὰν δὲν ἐχρυσοποίει ἀμέσως θέλει ἀπαγχονισθῇ!

Ἔτη ὁλόκληρα παρῆλθον καὶ ὁ Μπόττγερ χρυσὸν δὲν ἐποίει ἀλλὰ καὶ δὲν ἐκρεμάσθη. Ἡ μοῖρα τὸν διεφύλαττεν ἵνα ποιήσῃ σπουδαιοτέραν ἐφεύρεσιν ἢ τὴν μεταβολὴν τοῦ χαλκοῦ εἰς χρυσὸν, δηλαδὴ τὴν μεταβολὴν τοῦ πηλοῦ εἰς μορρίναν. Εὐάριθμα τινὰ τοιούτου εἴδους σκεύη μετηνέχθησαν ὑπὸ τῶν Πορτογάλλων ἐκ Κίνας εἰς Εὐρώπην καὶ ἐπωλήθησαν εἰς ὑπερόγκους τιμάς. Ὁ Μπόττγερ ἐσκέφθη περὶ αὐτῆς κατὰ συμβουλὴν διοπτροποιοῦ καὶ ἀλχημικοῦ τινὸς καλουμένου Βάλτερ Τσίρνχαους. Ὁ Τσίρνχαους ἦτο ἄνθρωπος καλῆς παιδείας καὶ ἀνατροφῆς, χαίρων μεγάλην ὑπόληψιν παρὰ τῷ ἐκλέκτορι καὶ τῷ πρίγκιπι Φύρστενβεργ. Λίαν φρονίμως εἶπε πρὸς τὸν πεφωτισμένον Μπόττγερ· «Ἐὰν δὲν δύνασαι νὰ ποιήσῃς χρυσὸν, δοκίμασε ἄλλην τινὰ ἐφεύρεσιν· δοκίμασε νὰ κατασκευάσῃς μορρίναν.»

Ὁ ἀλχημικὸς ὑπήκουσεν εἰς τὴν προτροπὴν καὶ ἤρχισεν ἐργαζόμενος ἡμέραν καὶ νύκτα. Ἐπὶ πολὺ ἐξηκολούθησεν ἐρευνῶν ἄνευ ἀποτελέσματος. Τέλος ἔφερον αὐτῷ ἐρυθροῦν τι χῶμα πρὸς κατασκευὴν χωνευτηρίων ὅπερ ἐγένετο αἴτιον τῆς πρώτης ἐπιτυχοῦς δοκιμῆς. Παρετήρησεν ὅτι ὁ πηλὸς οὗτος ἐγένετο ὑαλοειδὴς καὶ διετήρει τὸ σχῆμα ὅτε ἐξετίθετο εἰς μεγάλην θερμότητα, προσέτι δὲ ὅτι ὡμοίαζε τῇ μορρίνᾳ καίτοι διαφέρων ὡς πρὸς τὸ χρῶμα καὶ τὸ σκιερόν. Εἶχε τῷ ὄντι ἀνακαλύψῃ τυχαίως τὴν ἐρυθρὰν μορρίναν. Ἀλλ' ὁ Μπόττγερ καλῶς ἐγίνωσκεν ὅτι τὸ λευκὸν χρῶμα ἦτο κύριον προτέρημα τῆς καλῆς μορρίνας, καὶ ἑπομένως δὲν ἔπαυσεν ἐρευνῶν περὶ τοῦ ποθητοῦ τούτου μυστηρίου. Ἔτη τινὰ διῆλθον τοιουτοτρόπως, ἕως ὅτου ἡ τύχη καὶ πάλιν ηὐνόησεν αὐ-

τὸν καὶ τὸν ἐβοήθησεν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς λευκῆς μορρίνας. Ἡμέραν τινὰ τοῦ ἔτους 1707 ἐν ᾧ ἐνεδύετο, ἔλαβε τὴν φενάκην του καὶ εὑρὼν αὐτὴν παρὰ τὸ σύνηθες βαρεῖαν ἠρώτησε τὴν αἰτίαν. Ἡ ἀπάντησις ἦτο ὅτι τὸ βάρος ὠφείλετο εἰς κόνιν ἐκ πηλοῦ ἐν χρήσει παρὰ τοῖς κουρεῦσι ὡς παιπάλη. Ἡ ὀξύνοια τοῦ Μπόττγερ ἀμέσως ἐξύπνησε καὶ ἐσχημάτισε τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ λευκὸς οὗτος πηλὸς ἠδύνατο νὰ ᾖ ἀκριβῶς ὁ ὑπ' αὐτοῦ ζητούμενος· ὁπωσδήποτε ἀπεφάσισε νὰ πληροφορηθῇ περὶ τοῦ πράγματος. Πραγματικῶς ἀντεμείφθη διὰ τοὺς κόπους καὶ τὰς ἐρεύνας, διότι ἡ πεῖρα ἀπέδειξεν ὅτι ἡ παιπάλη τῶν φενακῶν συνίστατο κυρίως ἐξ εἴδους τινὸς ἀργίλου ὀνομαζομένης *καολὶν*, ἧς ἡ ἔλλειψις εἶχε καταστήσῃ ἀνωφελεῖς τὰς μέχρι τοῦδε ἐρεύνας αὐτοῦ.

Ἡ ἀνακάλυψις μεγάλα ἀποτελέσματα ἐπέφερεν ἕνεκα τῆς εὐφυΐας τοῦ Μπόττγερ, καὶ ἀπεδείχθη ὠφελιμωτέρα πολὺ, τῆς χρυσοποιΐας. Κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1707 ὁ ἐφευρετὴς προσέφερε τῷ Ἐκλέκτορι τὴν πρώτην μορρίναν, ἥτις τοσοῦτον ἤρεσε τῷ ἡγεμόνι, ὥστε διέταξε τὴν χορήγησιν ἀφθόνων μέσων τῷ Μπόττγερ πρὸς τελειοποίησιν τῆς ἐφευρέσεως. Καλέσας καλοὺς ἐργάτας, ἤρχισεν οὗτος τὴν κατασκευὴν περιποιημένης μορρίνας καὶ πληρέστατα ἐπέτυχεν. Ἐγκατέλειψεν ἐντελῶς τὴν ἀλχημικὴν ὑπὲρ τῆς πυλουργίας καὶ ἐνέγραψεν ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ ἐργαστηρίου του τοὺς στίχους· «Es machte Gott, der grosse Schoepfer Aûs einem Goldmacher einen Tœpfer.» (Ὁ παντοδύναμος Θεὸς ὁ μέγας πλάστης μετέβαλε τὸν χρυσοποιὸν εἰς κεραμέα.)

Ὁ Μπόττγερ ὅμως ἐξηκολούθει ἐπιτηρούμενος ἵνα μὴ κοινοποιήσῃ τὴν ἀνακάλυψιν ἢ μεταθῇ πρὸς ἄλλους ἡγεμόνας. Τὰ νέα ἐργοστάσια καὶ αἱ κάμινοι ἐφυλάττοντο ἡμέραν καὶ νύκτα διὰ φρουρᾶς, καὶ ἐξ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ ἦσαν ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Μπόττγερ.

Τὰ νέα πειράματα προέβησαν κατ' εὐχὴν καὶ ἡ μορρίνατοῦ Μπόττγερ ἐπωλεῖτο εἰς μεγάλας τιμάς· ὥστε ἀπεφάσισεν ὁ Ἐκλέκτωρ νὰ συστήσῃ βασιλικὸν κατάστημα πρὸς κατασκευὴν μορρίνας. Τὰ πηλουργεῖα τῆς Ὁλλανδίας σπουδαῖα κέρδη ἐπέφερον αὐτῇ, καὶ ὁ Ἐκλέκτωρ ἐσκέφθη ὅτι ἐπίσης ἠδύνατο νὰ πλουτίσῃ διὰ τῆς μορρίνας. Ἐπομένως ἐξέδωκε διάταγμα τὸ 1710 πρὸς ἵδρυσιν μεγάλου μορρινοποιείου εἰς Μαῖσσεν. Τὸ διάταγμα, ὅπερ μετεφράσθη λατινιστί, γαλλιστὶ καὶ ὁλλανδιστί, ἐστάλη εἰς ἅπαντας τοὺς πρεσβευτὰς τοῦ Ἐκλέκτορος καὶ διενεμήθη εἰς τὰς εὐρωπϊκὰς αὐλάς· ἔγραψε δὲ ὁ Φριδερῖκος Αὔγουστος ὅτι· «ἐπιθυμῶν νὰ βελτιώσῃ τὴν κατάστασιν τῆς Σαξωνίας, πασχούσης ἕνεκα τῆς Σουΐδικῆς εἰσβολῆς, ἐπέστησε τὴν προσοχήν του ἐπὶ τῶν ὑπογείων θησαυρῶν τῆς χώρας, μεταχειρισθεὶς δὲ κατάλληλα πρόσωπα ἵνα ἐρευνήσωσι περὶ τούτων, κατώρθωσε τὴν κατασκευὴν «ἐρυθρῶν τινῶν σκευῶν» καλλιτέρας ποιότητος τῆς ἰνδικῆς μορρίνας*), ἐπίσης δὲ καὶ χρωματισμένων πινακίων παντὸς εἴδους, κατ' οὐδὲν διαφερόντων τῶν ἰνδικῶν σκευῶν· προπάντων κατωρθώθη ἡ κατασκευὴ τῆς λευκῆς μορρίνας, ὑπῆρχε δὲ ἐλπὶς νὰ αὐξηθῇ ταχέως ἡ παραγωγὴ τῆς ποιόχητος ταύτης, μέχρι μεγίστων ποσοτήτων. Τὸ βασιλικὸν διάταγμα προσεκάλει τέλος ξένους τεχνίτας καὶ ἐργάτας εἰς Σαξωνίαν, ἵνα λάβωσιν ἐργασίαν ἐντὸς τοῦ καταστήματος ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ βασιλέως· ὑπεσχέθη δὲ αὐτοῖς μισθὸν ἀδρόν. Τὸ διάταγμα τοῦτο παρέχει τὰς καλλιτέρας περὶ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ Μπόττγερ πληροφορίας, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Τὰ γερμανικὰ συγγράμματα λέγουσιν ὅτι ὁ Μπόττγερ ἐγένετο, ἕνεκα τῶν μεγάλων πρὸς τὸν Ἐκλέκτορα καὶ τὴν Σαξωνίαν ὑπηρεσιῶν, διευθυντὴς τοῦ βασιλικοῦ μορρινοποιείου καὶ μετὰ ταῦτα ἔλαβε τὸν τίτλον βαρῶνος· καὶ ἦτο βεβαίως ἄξιος τοιούτων τιμῶν· ἀλλὰ δυσχερῶς κατὰ πολὺ διέφερεν ἡ πρὸς αὐτὸν διαγωγὴ τοῦ Ἐκλέκτορος, ὅστις ἐφάνη τραχὺς, ἀπάνθρωπος καὶ μικρολόγος. Δύο τοῦ βασιλέως εὐνοούμενοι ὁ Ματθαῖος καὶ ὁ Νέχμιτζ διωρίσθησαν διευθυνταὶ τοῦ καταστήματος, ἐν ᾧ ὁ Μπόττγερ ἔμεινεν ὡς ἀρχιπηλουργὸς καὶ συγχρόνως ἦτο αἰχμάλωτος. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν ἐν Μαῖσσεν, ἐπειδὴ ἡ παρουσία τοῦ Μπόττγερ ἦτο ἀναγκαία, μετέβαινεν αὐτόθι καὶ ἐπέστρεφεν εἰς Δρέσδην ὑπὸ συνοδίαν στρατιωτικῶν· καὶ μετὰ ταῦτα ἀκόμη ἐκλειδόνετο τὴν νύκτα εἰς τὸ δωμάτιόν του. Μελαγχολήσας ἕνεκα τούτου, ἔγραψεν ἐπανειλημμένως τῷ βασιλεῖ ὅπως μετριασθῇ ἡ πρὸς αὐτὸν αὐστηρότης. Συγκινητικώτατα ὑπῆρχον τινὲς τῶν ἐπιστολῶν του. «Θέλω ἀφιερωθῇ πάσαις δυνάμεσιν εἰς τὴν τέχνην μου, γράφει, θέλω ἐργασθῇ ὅπως οὐδεὶς ἄλλος ἐφευρετὴς εἰργάσθη ποτὲ, δότε μοι μόνην τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τοσοῦτον ποθουμένην ἐλευθερίαν»!

Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἐκώφευε πρὸς τὰς δεήσεις· προθύμως ἔδιδε χρήματα ἢ τίτλους, ἀλλ' ἐλευθερίαν ἠρνεῖτο· ἐθεώρει τὸν Μπόττγερ ὡς δοῦλον. Ὁ ταλαίπωρος ἐφευρετὴς ἐξηκολούθησεν ἐργαζόμενος ἐπί τινα χρόνον, ἀλλὰ τέλος ἐγένετο ἀμελής. Ἐβαρύνθη τόν τε κόσμον καὶ ἑαυτὸν καὶ ἐζήτησεν ἀνακούφισιν εἰς τὴν μέθην. Τοιαύτην ἐπίδρασιν ἔχουσι τὰ κακὰ παραδείγματα, ὥστε, ἅμα γενομένου τοῦ Μπόττγερ φιλοπότου, οἱ πλεῖστοι τῶν ἐργατῶν παρεδόθησαν εἰς

*) Ἡ κινεζικὴ καὶ ἰαπονικὴ μορρίνα ἦτο ἄλλοτε γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἰνδικὴ μορρίνα, πιθανῶς ἐπειδὴ μετηνέχθη κατὰ πρῶτον ἐξ Ἰνδιῶν ὑπὸ τῶν Πορτογάλλων μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἐλπίδος.

τὴν οἰνοφλυγίαν. Ἔριδες καὶ κτυπήματα παρηκολούθησαν, ὥστε οἱ στρατιῶται πολλάκις ἠναγκάσθησαν διὰ τῆς βίας νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν τάξιν μεταξὺ τῶν καλουμένων μορρινοποιῶν. Μετ' ὀλίγον ὅμως πάντες, τριακόσιοι τὸν ἀριθμὸν, ἐκλείσθησαν ἐντὸς τοῦ φρουρίου ὡς πολιτικοὶ δεσμῶται.

Τέλος ἠσθένησε βαρέως ὁ Μπόττγερ, καὶ κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1713 ἡ κατάστασίς του ἦτο χειρίστη. Ὁ βασιλεὺς φοβούμενος τὴν ἀπώλειαν τοῦ πολυτίμου δούλου, ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἄδειαν νὰ περιφέρηται ἐφ' ἁμάξης, ἀλλὰ πάντοτε ὑπὸ συνοδίαν· ἀνέλαβεν ὀλίγον καὶ ἐνίοτε μετέβαινεν εἰς Δρέσδην. Κατὰ δὲ τὸν Ἀπρίλιον 1714 ὁ βασιλεὺς ἔγραψε πρὸς αὐτὸν, ὑποσχεθεὶς τὴν πλήρη ἐλευθερίαν· ἀλλ' ἦτο πλέον ἀργά. Ὁ Μπόττγερ, καταβεβλημένος σωματικῶς καὶ διανοητικῶς, ἐκ διαλειμμάτων ἐργαζόμενος καὶ μεθύων, συνεκινεῖτο ἐνίοτε πρὸς στιγμὴν ὑπὸ εὐγενῶν αἰσθημάτων, ἀλλ' ἀδιακόπως νοσῶν ἕνεκα τῆς παρατεταμένης φυλακίσεως, ὀλίγα μόνον ἔτη ἐπέζησεν· ὁ θάνατος ἠλευθέρωσεν αὐτὸν κατὰ τὴν 13 Μαρτίου 1719, τὸ τριακοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἐτάφη δὲ διὰ νυκτὸς ὡς κύων ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τῶν Ἰωαννιτῶν εἰς Μαῖσσεν. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ τύχη καὶ τοιοῦτο τὸ τέλος ἑνὸς τῶν μεγαλειτέρων εὐεργετῶν τῆς Σαξωνίας.

Τὸ μορρινοποιεῖον ταχέως ἀπεδείχθη τοσοῦτον προσοδοφόρον, ὥστε οἱ πλεῖστοι ἡγεμόνες τῆς Εὐρώπης ἐμιμήθησαν τὸ παράδειγμα τοῦ Ἐκλέκτορος. Ἂν καὶ δεκατέσσαρα ἔτη πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Μπόττγερ εἶχε κατασκευασθῇ ἐν Σαϊντ Κλούδ μαλακόν τι εἶδος μορρίνας, ἡ ὑπεροχὴ τῆς σκληρᾶς γενικῶς ἀνεγνωρίσθη. Εἰσήχθη κατὰ πρῶτον ἐν Σέβρῃ κατὰ τὸ 1770 καὶ ἀντικατέστησε τὸ μαλακὸν εἶδος. Νῦν δὲ ἡ μορρινοποιΐα λογίζεται μεταξὺ τῶν εὐδοκιμωτέρων κλάδων τῆς Γαλλικῆς βιομηχανίας, ἡ δὲ καλὴ ποιότης τῶν παραγομένων ἀντικειμένων εἶναι ἀναμφισβήτητος.

Τὸ στάδιον τοῦ Ἄγγλου πηλουργοῦ Ἰωσιὰχ Βέδζβουδ ὑπῆρξεν ὁμαλώτερον καὶ εὐτυχέστερον ἢ τὸ τοῦ Παλισσὺ καὶ τοῦ Μπόττγερ. Μέχρι τῶν μέσων τοῦ τελευταίου αἰῶνος, ἡ Ἀγγλία ἔμεινεν ὀπίσω τῶν πλείστων ἄλλων ἐθνῶν ὡς πρὸς τὴν τελειότητα τῆς βιομηχανίας. Ἂν καὶ ὑπῆρχον ἄπειροι κεραμεῖς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Σταφφορσάϊρ, καὶ ὁ Βέδζβουδ ἦτο μέλος ὁλοκλήρου ἑταιρίας κεραμέων ἐχόντων τὸ αὐτὸ ὄνομα, τὰ ὑπ' αὐτῶν παραγόμενα σκεύη ἦσαν κατωτάτης ποιότητος· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κοινότατα πήλινα ἀγγεῖα ἐφ' ὧν χονδροειδῶς ἐζωγράφιζον ἐν ᾧ ἦσαν χλωρά. Τὰ καλλίτερα τοιούτου εἴδους σκεύη, μετεκομίζοντο ἐξ Ὁλλανδίας καὶ ἐκ Κολωνίας τῆς Γερμανίας. Δύο ξένοι πηλουργοὶ, οἱ ἀδελφοὶ Ἔλερς ἐκ Νουρεμβέργης διέμειναν ἐπί τινα καιρὸν εἰς Σταφφορδσαΐρ καὶ εἰσήγαγον νέον τρόπον κατασκευῆς, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον μετέβησαν εἰς Τσέλσεα ὅπου ἀποκλειστικῶς κατεσκεύαζον πήλινα πρὸς διασκόσμησιν ἀντικείμενα. Ἄγνωστος ἦτο τότε ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ ἐπιδεχομένη ζωγραφίας μορρίνα, καὶ ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἡ δῆθεν λευκὴ μορρίνα τοῦ Σταφφορδσαΐρ εἶχεν ἀκάθαρτον χρῶμα. Τοιαύτη ἡ κατάστασις τῆς πηλουργίας ὅτε ἐγεννήθη ἐν Βύρσλεμ κατὰ τὸ 1730 ὁ Ἰωσιὰχ Βέδζβουδ. Ὅτε δὲ ἀπεβίωσεν, ἑξήκοντα ἔτη μετὰ ταῦτα, εἶχε μεταβληθῇ ἐντελῶς ἡ κατάστασις αὐτῆ. Διὰ τῆς δραστηριότητος, τῆς ἐπιδεξιότητος καὶ τῆς εὐφυΐας αὐτοῦ, ἐστήριξεν ἐπὶ νέων καὶ στερεῶν βάσεων τὴν τέχνην τῆς πηλουργίας, καὶ κατὰ τὴν ἐπιτάφιον αὐτοῦ ἐπιγραφὴν, «μετέβαλεν ἀσήμαντον καὶ χονδροειδῆ κατασκευὴν εἰς κομψὴν τέχνην καὶ σπουδαῖον τοῦ ἐθνικοῦ ἐμπορίου παράρτημα.»

Ὁ Ἰωσιὰχ Βέδζβουδ τάσσεται μεταξὺ τῶν ἀκαμάτων ἐκείνων ἀνθρώπων τῶν ἐξερχομένων ἐνίοτε ἐκ τῶν κοινῶν τάξεων τοῦ λαοῦ, οἵτινες οὐ μόνον πρακτικῶς ἐμπνέουσι φιλοπόνους ἕξεις εἰς τὸν λαὸν διὰ τοῦ ἐργατικοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ σπουδαίως ἐπιδρῶσι διὰ παραδειγμάτων ἐπιμονῆς καὶ δραστηριότητος ἐπὶ τῆς γενικῆς τοῦ λαοῦ διαθέσεως, καὶ μεγάλως συντελοῦσιν εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος. Ἦτο ὡς καὶ ὁ Ἄρκραϊτ ὁ νεώτερος δεκατριῶν τέκνων. Ἐν τῇ οἰκογενείᾳ του ἡ πηλουργία ἦτο διαδοχική· ὁ δὲ πατὴρ ἀπέθανε καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Ἰωσιὰχ ἦτο παιδίον εἰσέτι, ἀφήσας αὐτῷ ὡς μόνην κληρονομίαν εἴκοσι λίρ. στερ. Ἔμαθε τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφὴν εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου, ἀλλ' ἔπαυσε φοιτῶν αὐτόθι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς, ἵνα γίνῃ ἐργάτης εἰς μικρὸν κεραμεῖον τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ. Τοιουτοτρόπως ἤρχισε τὴν ζωὴν, «τὴν ἐργατικὴν ζωὴν,» ὡς λέγει ὁ ἴδιος, ἐκ τοῦ ταπεινοτέρου βαθμοῦ, ἑνδεκαετὴς μόλις ὤν. Μετ' οὐ πολὺ ἠσθένησε βαρέως παθὼν εὐφλογίαν, ἐξ ἧς διέμεινε πάθημα εἰς τὸ γόνυ, οὗ τινος ἀπηλλάγη διὰ τῆς μετὰ πολλὰ ἔτη γενομένης ἀποκοπῆς τοῦ ἀσθενοῦς μέλους. Ὁ κύριος Γλάδστων ὀρθῶς παρετήρησεν ἐν τῷ περὶ Βέδζβουδ ἐγκωμίῳ, ὅτι τὰ παθήματα ἐπέφερον πιθανῶς καὶ τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ· διότι ἡ ἀῤῥωστία μὴ ἐπιτρέπουσα αὐτῷ νὰ γίνῃ δραστήριος καὶ εὔρωστος ἐργάτης, Ἄγγλος γνωρίζων ἀκριβῶς τὴν χρῆσιν τῆς δυνάμεώς του, ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ σκεφθῇ ὅτι ἠδύνατο οὐδὲν ἧττον νὰ γίνῃ μέγας κατ' ἄλλον τρόπον. Ἐγένετο συνεσταλμένος καὶ σκεπτικὸς, καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῶν νόμων καὶ τῶν μυστηρίων τῆς τέχνης. Τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε μεγίστη σαφήνεια καὶ ἀκριβὴς γνῶσις τῶν πραγμάτων, ἣν ἤθελεν ἴσως ἐπιθυμήσῃ, βεβαίως δὲ ἀναγνωρίσῃ καὶ ὁ καλλίτερος τῶν Ἀθηναίων κεραμέων.»

Ἀφ' οὗ ἔμαθε τὴν τέχνην παρὰ τῷ ἀδελφῷ, ὁ Ἰωσιὰχ συνεταιρίσθη μετ' ἄλλου ἐργάτου, πρὸς ἰδιαιτέραν ἐξάσκησιν τῆς τέχνης. Κατεσκεύαζον καὶ ἐπώλουν μικρὰ πήλινα ἀντικείμενα πρὸς καθημερινὴν χρῆσιν. Μετ' ὀλίγον εὗρεν ἕτερον σύντροφον μεθ' οὗ ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον κατασκευάζων πινάκια, κυτίδας, κηροπήγια καὶ τὰ τοιαῦτα· ἀλλ' ἡ πρόοδος ἦτο σχετικῶς μικρὰ μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεώς του εἰς Βύρσλεμ ἐν ἔτει 1759, ὅτε ἤρχισεν ἐργαζόμενος ἰδιαιτέρως. Δραστηρίως ἐξήσκει τὴν τέχνην εἰσάγων νέα ἀντικείμενα εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ βαθμηδὸν ἐκτείνων τὰς ἐργασίας. Κύριος αὐτοῦ σκοπὸς ὑπῆρχεν ἡ κατασκευὴ λευκῶν σκευῶν καλλιτέρας ποιότητος τῶν ἐν Σταφφορσάϊρ κατασκευαζομένων, κατὰ τὸ σχῆμα, τὸ χρῶμα, τὴν στιλπνότητα καὶ τὴν διάρκειαν. Πρὸς ἐκμάθησιν τοῦ πράγματος, ἀφιέρωσε τὰς ἐλευθέρας ὥρας εἰς τὴν σπουδὴν τῆς χημείας, ἐποίησε δὲ καὶ πολλὰ πειράματα. Προσεκτικῶς ἐρευνῶν παρετήρησεν ὅτι εἶδός τι μέλανος πηλοῦ περιέχοντος χαλικίνην (silica), ἐλευκαίνετο ὅτε ὑπεβάλλετο εἰς σφοδρὰν θερμότητα. Τοῦτο ἐνέπνευσε τῷ Ἰωσιὰχ τὴν ἰδέαν νὰ ἀναμίξῃ χαλικίνην μετὰ τοῦ ἐρυθροῦ πηλοῦ τῶν κεραμείων· οὕτως παρετηρήθη ὅτι τὸ μῖγμα λευκαίνεται ὅταν διαπυροῦται. Ἀλείφων τὰ προπλάσματα δι' ὑαλοποιηθείσης ἀργίλλου ἀπήλαυσεν ἓν τῶν σπουδαιοτέρων προϊόντων τῆς πηλουργίας, ὅπερ ἀπέκτησε μεγίστην ἐμπορικὴν ἀξίαν καὶ χρησιμότητα ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Ἀγγλικῶν πηλίνων σκευῶν.

Ὁ Βέδζβουδ ἔλαβεν ἐπί τινα χρόνον μεγάλας δυσκολίας ἕνεκα τῶν καμίνων του, ἂν καὶ αἱ δυσχέρειαι αὐτοῦ οὐδόλως παραβάλλονται πρὸς τὰς τοῦ Παλισσού· διὰ τοῦ αὐτοῦ δὲ τρόπου ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ δι' ἐπανειλημμένων πειραμάτων καὶ σταθερᾶς ἐπιμονῆς. Αἱ πρῶται πρὸς κατασκευὴν μορρίνων τραπεζοσκευῶν ἀπόπειρα αὐτοῦ, διαδοχικῶς ἀπέτυχον, καὶ ἡ ἐργασία μηνῶν ὁλοκλήρων κατεστρέφετο ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας. Μόλις μετὰ πολλὰ πειράματα ἅτινα ἐπροξένησαν αὐτῷ ἀπώλειαν χρόνου, χρημάτων καὶ ἐργασίας, κατώρθωσε νὰ ἐφεύρῃ κατάλληλον ἄλειμμα· ἀλλὰ δὲν ἀπεθαρρύνετο ἐκ τῆς ἀποτυχίας καὶ ἡ ὑπομονή του πληρέστατα ἐστέφθη. Ἡ βελτίωσις τῆς πηλουργίας ἐγένετο κυρία αὐτοῦ μέριμνα καὶ οὐδὲ πρὸς στιγμὴν ἠμέλησεν αὐτήν. Καὶ ἀφ' οὗ ὑπερέβη τὰς δυσκολίας καὶ ἀπέκτησε πλοῦτον, ἐν ᾧ κατεσκεύαζε μεγάλας ποσότητας μορρίνης πρὸς ἐσωτερικὴν καὶ πρὸς ἐξωτερικὴν κατανάλωσιν, δὲν ἔπαυσε βελτιῶν τὰ προϊόντα τῶν ἐργαστηρίων του· τὸ δὲ παράδειγμα τοῦτο διαδοθὲν ἀπανταχοῦ, διήγειρε τὰς ἐνεργητικὰς δυνάμεις τῆς ἐπαρχίας καὶ μετ' οὐ πολὺ νέος καὶ σπουδαῖος κλάδος τῆς Βρεττανικῆς βιομηχανίας ἐδυστήθη ἐπὶ στερεῶν βάσεων.

Ὁ Βέδζβουδ ἐπεδίωκε πάντοτε τὴν τελειότητα τοῦ ἔργου καὶ πολλάκις ἔλεγεν ὅτι· «προτιμῶ νὰ παραιτηθῶ οἱουδήποτε ἔργου ἢ νὰ τὸ ἐξευτελίσω διὰ κακῆς ἐξεργασίας.»

Ὁ Βέδζβουδ ἔλαβε ζωηρὰν συνδρομὴν παρὰ πολλῶν εὐγενῶν καὶ ἐπιῤῥοὴν ἐχόντων προσώπων· διότι ἀληθῶς ἐργαζόμενος, ἀπελάμβανε συμπάθειαν καὶ βοήθειαν παρὰ τῶν ἄλλων ἀληθινῶν ἐργατῶν. Κατεσκεύασε διὰ τὴν βασίλισσαν Καρλότταν τὴν πρώτην βασιλικὴν τραπεζοσκευὴν κατὰ τὸ εἶδος τὸ καλούμενον μετὰ ταῦτα· «βασιλικὴ μορρίνα,» ἔλαβε δὲ καὶ τὸν τίτλον βασιλικοῦ πηλουργοῦ διὰ τὸν ὁποῖον ἐσεμνύνετο μᾶλλον ἢ διὰ τὸν τοῦ Βαρῶνος. Πολύτιμα μορρίνας σκεύη ἐνεπιστεύοντο εἰς αὐτὸν πρὸς ἀπομίμησιν ἣν θαυμασίως ἐπετύγχανεν· ὁ Σὶρ Γουλιέλμος Χάμιλτον τῷ ἐδάνεισε ἀρχαῖα τινὰ ἀγγεῖα ἐξ Ἡρακλείου, ἅτινα ἀκριβέστατα καὶ λαμπρότατα ἐμιμήθη. Ἡ δούκισσα τοῦ Πόρτλανδ ἠγόρασεν εἰς δημοπρασίαν τὸ λεγόμενον «Ἀγγεῖον Βαρβερίνη,» ὅπερ ἤθελε ν' ἀποκτήσῃ καὶ ὁ Βέδζβουδ, ἀλλὰ μὴ δυναμένου ἐκείνου νὰ προσφέρῃ περισσότερον τῶν 1700 λιρῶν, ἡ δούκισσα τὸ ἔλαβεν ἀντὶ 1800 λ. Μαθοῦσα ὅμως ὅτι ὁ Βέδζδουδ ἐπεθύμει νὰ ἀντιγράψῃ τὸ ἀγγεῖον, προθύμως ἔθεσεν αὐτὸ εἰς τὴν διάθεσίν του. Πεντήκοντα ἀντιγραφὰς ἐποίησε, δαπανήσας περίπου 2,500 λ. σ., ἡ δὲ τιμὴ τῆς πωλήσεως ἐφάνη ἥττον τῆς δαπάνης· ἀλλ' ὁ τεχνίτης ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ, ὅστις ἦτο ν' ἀποδείξῃ ὅτι οὐδὲν ἀδύνατον ὑπάρχει διὰ τὴν ἀγγλικὴν εὐτεχνίαν καὶ δραστηριότητα.

Ὁ Βέδζβουδ ἐζήτησε βοήθειαν παρὰ τῶν χημικῶν, τῶν ἀρχαιολόγων καὶ τῶν τεχνιτῶν. Ἐγνώρισε τὸν Φλάξμαν κατὰ τὴν νεότητα αὐτοῦ, καὶ ἐννοήσας τὴν ἀξίαν τοῦ νέου γενναίως συνέδραμεν αὐτόν. Εἰς ἀμοιβὴν τῆς γενναιοδωρίας ἔλαβε παρὰ τοῦ ζωγράφου ἄπειρα ὡραῖα σχέδια πηλίνων σκευῶν, συνετέλεσε δὲ τὰ μέγιστα εἰς διάδοσιν τῆς φιλοκαλίας διὰ τῆς ἐφαρμογῆς ἐγκρίτου τέχνης (art clasique) εἰς ἀντικείμενα καθημερινῆς χρήσεως. Μετὰ πολλὴν σπουδὴν καὶ ἐπανειλημμένα πειράματα κατώρθωσε νὰ ἀνακαλύψῃ ἐκ νέου τὴν ἐπὶ πηλίνων σκευῶν χρωματισμένην γραφήν, τέχνην ἄλλοτε γνωστὴν εἰς τοὺς Τυῤῥηνοὺς ἀλλ' ἀπωλεσθεῖσαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πλινίου. Ὁ Βέδζβουδ διεκρίθη καὶ διὰ τὰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις, τὸ δὲ ὄνομά του συνδέεται μετὰ πυρομέτρου τινὸς ὑπ' αὐτοῦ ἐφευρεθέντος. Ἦτο ἀκάματος προστάτης ἁπάντων τῶν χρησίμων δημοσίων ἔργων· τοιαύτη εἶναι ἡ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Τρέντης καὶ Μέρσεϋ σπουδαιοτάτη διώρυξ.

Ἐσχεδίαζε δὲ καὶ ἐπραγματοποίησε δημοσίαν ὁδὸν ἔχουσαν ἔκτασιν πολλῶν χιλιομέτρων πρὸς ὄφελος τῶν πηλουργείων. Τοσαύτην δὲ ἀπέκτησεν ὑπόληψιν ὥστε τὰ ἐν Βύρσλεμ ἐργοστάσιά του καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθεῖσα «Ἑτρουρία» εἵλκυον πανταχόθεν τοὺς διακεκριμένους περιηγητὰς ἁπάσης τῆς Εὐρώπης.

Οἱ κόποι τοῦ Βέδζβουδ ἀνύψωσαν τὴν πηλουργίαν ἣν εὗρεν εἰς εὐτελεστάτην κατάστασιν, καὶ κατέστησαν αὐτὴν πηγὴν πλούτου ὑπὲρ τῆς Ἀγγλίας· ἀντὶ δὲ νὰ φέρωσιν ἔξωθεν τὰ χρήσιμα σκεύη, ἐγενόμεθα ἡμεῖς προμηθευταὶ τῶν ξένων χωρῶν εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν τὰ ἀγγλικὰ προϊόντα ἦσαν βεβαρημένα δι' ὑπερόγκου φόρου. Κατὰ τὸ 1785 ὁ Βέδζβουδ ἀνέγνωσεν ἔκθεσιν περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἔργων του ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ, τριάκοντα ἔτη μετὰ τὴν ἔναρξιν αὐτῶν· ἐκ τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἀναφαίνεται ὅτι, ἀντὶ τῶν τέως εὐαρίθμων καὶ φειδωλῶς μισθοδοτουμένων ἐργατῶν, ἡ πηλουργία ἔτρεφε 20,000 ἐργατῶν ἐκτὸς τῶν πολλαχῶς καὶ εἰς διαφόρους ἐργασίας ὠφελουμένων πολυαρίθμων ψυχῶν.

Ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν προώδευσεν ἡ τέχνη κατὰ τὴν ἐποχήν του, ὁ Βέδζβουδ ἐφρόνει ὅτι αἱ ὑπ' αὐτοῦ εἰσαχθεῖσαι βελτιώσεις ἦσαν μηδαμιναὶ σχετικῶς πρὸς τὴν μέλλουσαν τελειότητα τῆς τέχνης διὰ τῆς δραστηριότητος καὶ διανοητικῆς προόδου τῶν ἐργαστηριαρχῶν, καὶ διὰ τῶν φυσικῶν εὐκολιῶν καὶ πολιτικῶν προτερημάτων τῆς μεγάλης Βρεττανίας· ἡ δὲ γνώμη αὕτη πληρέστατα ἐπραγματοποιήθη. Κατὰ τὸ 1852 ἐπέκεινα τῶν 84,000,000 σκευῶν παντὸς εἴδους ἐξήγοντο εἰς ξένας χώρας, ἐκτὸς τῶν τρὸς ἐσωτερικὴν χρῆσιν κατασκευαζομένων. Ἐβελτιώθη δὲ σπουδαίως καὶ ἡ κατάστασις τοῦ πληθυσμοῦ, τοῦ ἀσχολουμένου εἰς τὴν προσοδοφόρον ταύτην βιομηχανικὴν τέχνην. Ὅτε ἤρχησεν ὁ Βέδζβουδ τὴν ἐπιχείρησιν, ἡ ἐπαρχία τοῦ Σταφφορδσάϊρ ἦτο ἡμιβάρβαρος· οἱ κάτοικοι ἦσαν πτωχοί, ἀμαθεῖς καὶ ὀλίγοι· ἀλλ' ἅμα ἐσυστήθη στερεῶς τὸ κατάστημα τοῦ Βέδζβουδ, τριπλάσιον πλῆθος εὕρισκεν ἐργασίαν καὶ καλὴν πληρωμήν· ἡ δὲ διανοητικὴ ἀνάπτυξις συνεβάδιζε μετὰ τῆς ὑλικῆς προόδου.

Τοιοῦτοι ἄνθρωποι δικαίως τάσσονται μεταξὺ τῶν ἡρώων τῆς βιομηχανίας ἐν τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ Ἡ ὑπομονὴ καὶ τὸ θάῤῥος αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ δυσχερειῶν καὶ κόπων, ἡ ἐπιμονὴ πρὸς ἐπίτευξιν μεγαλοφυῶν σκοπῶν, κατ' οὐδὲν εἰσὶν ἥττονες τῆς ἡρωϊκῆς γενναιότητος καὶ ἀφοσιώσεως τοῦ στρατιώτου ἢ τοῦ ναύτου, οἵ τινες καθῆκον καὶ τιμὴν ἔχουσι τὴν ὑπεράσπισιν τῶν μεγάλων ἔργων ὅσα κατορθοῦσιν αἱ κεφαλαὶ τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου.

ΕΛ. Μ.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΒΙΒΛΙΩΝ ΚΡΙΣΙΣ.

Nouveau Dictionnaire Grec-Français.—ouvrage rédigé d'après les plus récents travaux de philologie grecque, comprenant 1) Les mots de la langue grecque, depuis Homère jusqu'aux écrivains Byzantins — 2) Les noms propres de la langue grecque— 3) Les formes irrégulières, poëtiques ou propres aux dialectes—4) Des renvois aux mots et aux racines— et précédé d'une introduction à l'étude de la langue et de la littérature grecques, etc, etc. par A. CHASSANG, maître de conférences de langue et littérature grecques à l'école Normale supérieure, Docteur-es-lettres, Lauréat de l'Institut. Paris, 1872.

—

Ἡ ἐπ' ἐσχάτων εὐτυχῶς καὶ ἅμα ἐπιτυχῶς ἀναζωπυρηθεῖσα ἐν Γαλλίᾳ σπουδὴ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἄλλα τε λόγου ἄξια παρήγαγε φιλολογικὰ ἔργα, καὶ δὴ καὶ τὸ ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν ἀρτίως δημοσιευθὲν Ἑλληνο-Γαλλικὸν Λεξικόν, ἔργον τοῦ σοφοῦ ἑλληνιστοῦ κυρίου A. Chassang, οὗ νῦν πρῶτον, ἀλλὰ πάλαι καὶ πολλάκις ἐπὶ σπουδαίοις φιλολογικοῖς συγγράμμασι διαπρέψαντος, καὶ ἐντεῦθεν λίαν ἐγνωσμένου καὶ ἐπαξίως τιμωμένου ἀνὰ πάντα τὸν φιλολογικὸν κόσμον.

Πολλάκις μὲν ἐλέχθη (καὶ πράγματι ὑπό τινων ἀπεδείχθη), ὅτι εὐκολώτατόν ἐστιν ἐκ δύο γραμματικῶν τρίτην τινὰ συντάξαι· γνωστότατον δέ ἐστιν ὅτι εἰς τὴν σύνταξιν Ἑλληνικοῦ Λεξικοῦ μία μόνη, ἀλλὰ μεγάλη καὶ πολυχεύμων, πηγή, ὁ τοῦ Ἐῤῥίκου Στεφάνου ἀληθὴς θησαυρὸς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐξήρκεσεν ἀείποτε πᾶσι τοῖς λεξικογράφοις, ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἐκδόσεως, ἀκριβῶς πρὸ τριακοσίων ἐτῶν (1572) γενομένης, μέχρι τοῦ νῦν, ὅτε ἡ τρίτη αὐτοῦ ἔκδοσις, ἓν τῶν γραμματικῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος μεγαλουργημάτων, κατέστησε τὴν πηγὴν ταύτην καθαρωτέραν τε καὶ ἀφθονωτέραν τοῖς βουλομένοις ἐξ αὐτῆς ἀρύεσθαι. Ἀλλὰ τίς ἀγνοεῖ σήμερον, ὅτι μεγίστη καὶ σπουδαιοτάτη ἐπῆλθε μεταβολὴ εἰς τὴν σύνταξιν γραμματικῶν καὶ λεξικῶν, ἐξ οὗ τῶν λογίων ἡ προσοχὴ ἐτράπη εὐτυχῶς εἰς φιλολογικὰς ἐρεύνας, πολὺ τῶν προτέρων διαφερούσας; Καὶ πρότερον μὲν, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος, πολλοὶ καὶ περικλεεῖς φιλόλογοι, Γάλλοι, Ἄγγλοι καὶ Γερμανοί, ὁρμώμενοι ἀπὸ τῆς εὐτυχοῦς ἀνακαλύψεως τοῦ Λεῖδνιτίου, τοῦ πρώτου διακηρύξαντος ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ, ὅτι παράλογος καὶ ἀνυπόστατος ἦν ἡ μέχρι τότε ἐπικρατήσασα ἰδέα, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσά ἐστι θυγάτηρ τῆς Ἑβραϊκῆς, ἡ δὲ Λατινικὴ τῆς Ἑλληνικῆς, καὶ ποδηγετούμενοι ὑπὸ τῶν περαιτέρω ἀνακαλύψεων τοῦ Χερβᾶς καὶ Ἀδελοῦγκ, καὶ τῶν σοφῶν Ἄγγλων, ὅσοι μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἰνδικῆς ἰδίαν ἐπέστησαν προσοχὴν καὶ συνέγραψαν περὶ τῆς γλώσσης τῶν Ἰνδῶν, προέβησαν εἰς τὸ θαυμάσιον ἔργον τῆς ἐπιστημονικῆς διαῤῥυθμίσεως

τῶν προγενομένων γλωσσολογικῶν ἐρευνῶν, καὶ κατέστησαν οὐσιώδη καὶ σπουδαῖον κλάδον ἐν γένει τῆς φιλολογίας τὴν συγκριτικὴν γραμματολογίαν καὶ μυθολογίαν. Καὶ νῦν πανταχοῦ τοῦ πεφωτισμένου κόσμου οὐ μόνον ἴδιαι τοῦ μαθήματος τούτου ἕδραι συνέστησαν ἐν τοῖς πανεπιστημίοις, ἀλλὰ καὶ ἴδια περὶ τούτου ἐκδίδονται περιοδικὰ συγγράμματα, καὶ σύλλογοι συνιστῶνται, καὶ πᾶσα καταβάλλεται προσπάθεια εἰς ἀνάπτυξιν τῶν γνώσεων, ὅσαι ἐξ ἀρχῆς μέχρι τοῦδε ἀπεθησαυρίσθησαν ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν σοφῶν γλωσσολόγων οἷοί πέρ εἰσιν, οἱ Ἄγγλοι Wilkins, W. Jones, Colebrooke, Carey, Foster, Hamilton κλπ. οἱ Γερμανοὶ Schlegel, Humbold, Bopp, Grimm, Kuhn, Curtius, Schleicher, καὶ ὁ ἐν Ὀξωνίῳ περιώνυμος καθηγητὴς Max Müller κλπ. οἱ Γάλλοι Bournouf, Egger, Breal, Bailly, Regnier, καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ διάσημοι φιλόλογοι, οἱ μὲν ἀποθιώσαντες οἱ δὲ ἐπιζῶντες, καὶ περὶ τὸ θαυμάσιον τοῦτο ἔργον ἰδίως ἀσχολούμενοι, καὶ ἀγλαοὺς ἀποφέροντες καρποὺς διά τε τῆς ἀπὸ καθέδρας διδασκαλίας καὶ διὰ σοφῶν συγγραμμάτων. Ὀρθῶς ἄρα εἷς τῶν ἄρτι καταλεχθέντων σοφῶν ἀνδρῶν, ὁ περικλεὴς Bopp, ἀπεφήνατο περὶ τῆς συγκριτικῆς τῶν γλωσσῶν ἐρεύνης, ὅτι ὁμοιάζει πρὸς ἀνακάλυψιν νέου τινὸς κόσμου.

Ἐντεῦθεν καὶ περὶ τὴν σύνταξιν τῶν τε γραμματικῶν καὶ τῶν λεξικῶν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς γλώσσης μεγίστη ἐπεγένετο μεταβολή· ἡ δὲ εὐκολία τοῦ ἐκ δύο γραμματικῶν τρίτην τινὰ συντάσσειν, καὶ ἐκ τοῦ θησαυροῦ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐπίτομον ἄλλο λεξικόν, ἐξέλιπε παντελῶς. Οὐδεὶς ἀρκεῖται σήμερον εἰς τὴν ἁπλῆν μάθησιν τῶν γραμματικῶν τύπων, οὐδ' εἰς τοῦ μεγάλου ἐτυμολογικοῦ τὰς παραγωγὰς τῶν λέξεων, ἔνθα γελῶν ἀναγινώσκει, ὅτι τὸ μὲν ὄνομα *πατὴρ* εἴρηται παρὰ τὸ πατεῖν . . . καὶ ἐπὶ Θεοῦ λεγόμενον παρὰ τὸ πάντα ὁρᾷν, τὸ δὲ ὄνομα *μήτηρ* παρὰ τὸ μὴ τηρεῖσθαι, ἢ παρὰ τὸ μῶ, τὸ ζητῶ, ὡς παρὰ τῶν τέκνων ζητουμένη· πάντες δὲ ἐπιθυμοῦσι μαθεῖν, τίς ἡ ἀρχικὴ ῥίζα ἑκάστης λέξεως, τίς ἡ δύναμις αὐτῆς, καὶ πῶς ἐξ αὐτῆς ἐσχηματίσθησαν αἱ λέξεις κατὰ διαφόρους σημασίας ἐκ τῆς πρώτης καὶ ἀρχικῆς μετατρεπομέναις, τίνες εἰσὶν αἱ ταυτόσημοι ἐν ταῖς ἀδελφαῖς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κ.τ.λ. Κατὰ δὲ τὴν μέθοδον ταύτην διδάσκονται, ὅτι τοῦ μὲν ὀνόματος *πατὴρ* ἡ ῥίζα ἐστὶ ΠΑ(πο) σημαίνουσα τὸ δύναμαι, καὶ ἐντεῦθεν κατανοοῦσιν, ὅτι *πατὴρ* ἐστιν ὁ δυνάμενος, ὁ κύριος· τοῦ δὲ ὀνόματος *μήτηρ* ἡ ῥίζα ἐστὶ ΜΑ, σημαίνουσα τὸ τρέφω, καὶ ἐξ αὐτῆς ἐσχηματίσθηταν τὰ μήτηρ (μάτηρ), μαῖα, μαστὸς, μασάομαι—ῶμαι, κ.τ.λ. Παραβάλλοντες δὲ τὰς λέξεις ταύτας πρὸς τὰς ταυτοσήμους ἐν ταῖς ἀδελφαῖς τῆς Ἑλληνικῆς, Σανσκριτικῆ, Ζενδικῆ, Λατινικῆ, Γερμανικῆ, εὑρίσκουσιν αὐτὰς ἐκ τῶν αὐτῶν ῥιζῶν ἐσχηματισμένας, καὶ ἐξ ἐκείνων μεταδεδομένας εἰς τὰς θυγατέρας αὐτῶν· τὴν δὲ Ἑλληνικὴν γλῶσσαν μόνον εὑρίσκουσι καταλειφθεῖσαν ἄπαιδα, ἀλλ' ἅμα καὶ καθ' ἑαυτὴν ἀθάνατον.

Τοιαῦταί εἰσιν αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου· τὰς ἀπαιτήσεις δὲ ταύτας ἔρχεται ἐκπληρῶσον (καὶ ὁμολογητέον ὅτι ἐκπληροῖ κάλλιστα) τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Chassang συνταχθὲν Ἑλληνο-Γαλλικὸν Λεξικόν, οὐχ ἁπλῶς τὴν τῶν λέξεων σημασίαν ἑρμηνεῦον, ἀλλὰ πανταχοῦ σημειοῦν τὴν ἀρχικὴν ἑκάστης λέξεως ῥίζαν, καὶ εὐμεθόδως παραπέμπον εἰς τὸν προτεταγμένον πίνακα τῶν ῥιζῶν καὶ ἐξ αὐτῶν κατὰ παντοίας σχετικὰς σημασίας παραγομένων λέξεων, ἔνθα παραβάλλονται πρὸς τὰς ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης σχηματιζομένας λέξεις ἔν τε τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ καὶ ἐν τῇ Γαλλικῇ· τοῦτο δ' ἐστὶ καθ' ἡμᾶς πρώτιστον καὶ κάλλιστον πλεονέκτημα τοῦ Λεξικοῦ τούτου.

Δεύτερον αὐτοῦ πλεονέκτημά ἐςιν ἡ ἐν ὅλαις 152 μεγάλαις σελίσι περιεχομένη εἰσαγωγὴ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, προσηκόντως διαιρουμένη εἰς πέντε μέρη, τὰ ἑξῆς· α) Συνοπτικὴ ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας, ἣν ἠρανίσατο ἐκ τῶν ἀρίστων συγγραμμάτων τοῦ εἴδους τούτου, οἷά πέρ εἰσιν ἐξ ἅπαντος τὸ τοῦ Schoell, τὸ τοῦ Otfr. Müller, τὸ τοῦ Donaldson, τὸ τοῦ Bernhardy, τὸ τοῦ Pierron, καὶ τὰ τοῦ σοφοῦ ἑλληνιστοῦ καὶ ἀκραιφνοῦς φιλέλληνος E. Egger ὑπομνήματα περὶ τῆς ἀρχαίας φιλολογίας. β') Στοιχειώδεις γνώσεις περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, περὶ τῆς Ἰνδευρωπαϊκῆς καταγωγῆς αὐτῆς, καὶ περὶ τῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου καταγωγῆς ἀπὸ τῶν Σημιτικῶν γλωσσῶν. γ') Ἀνάλυσις τῶν Ἑλληνικῶν λέξεων· τὸ μέρος δὲ τοῦτο τῆς εἰσαγωγῆς, ὅλας 65 μεγάλας σελίδας κατέχον, ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο· καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ἐκτίθενται εὐμεθόδως αἱ ῥίζαι καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν κατὰ παντοίας σχετικὰς σημασίας σχηματιζόμεναι λέξεις, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τὰ στοιχεῖα τοῦ σχηματισμοῦ τῶν λέξεων, τουτέστιν αἱ παντοῖαι καταλήξεις καὶ αἱ ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν μέσῳ προσθέσεις, αἱ ἄλλως καλούμεναι αὐξήσεις καὶ παρενθέσεις. δ') Στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς γραμματικῆς κατὰ τὴν συγκριτικὴν μέθοδον. ε) Συμπληρωτικαί τινες γνώσεις, εἰς τρία διαιρούμεναι μέρη, ὧν τὸ μὲν πρῶτον πραγματεύεται ἐν συντόμῳ περὶ τοῦ πολυκρότου ζητήματος τῆς προφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τὸ δὲ δεύτερον περὶ τῶν στοιχείων τῆς μετρικῆς καὶ τῆς προσῳδίας, καὶ τὸ τρίτον περὶ τοῦ ἡμερολογίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν, περὶ νομισμάτων, κ.τ.λ. Λυπηρὸν μὲν καὶ εἰπεῖν, ὅτι ὁ κύριος Chassang εὑρίσκει τὴν ἐρασμικὴν προφορὰν προτιμοτέραν τῆς καθ' ἡμᾶς διὰ τὰ σχολεῖα τῆς πατρίδος αὐτοῦ, τοὺς συνήθεις ἐκείνους προβαλλόμενος λόγους, καὶ ὁμολογῶν μὲν ἐπὶ τέλους, ὅτι ἀμφότεραί εἰσιν ἡμαρτημέναι, προτιμῶν δὲ τὴν ἐρασμικὴν ὡς πολυχρονίως ἤδη ἐπικρατήσασαν ἐν ταῖς Γαλλικαῖς σχολαῖς, καὶ ἅμα ὡς εὐκολύνουσαν τὴν διδασκαλίαν τῆς γλώσσης. Ἀλλ' ὅμως τὴν λύπην ταύτην αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς παραμυθεῖται, καὶ, τὸ δὴ λεγόμενον, ὁ τρώσας ἰᾶται· διότι περὶ τοῦ τονισμοῦ τῶν Ἑλληνικῶν λέξεων ἀποφαινόμενος ὁμολογεῖ, ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀποδέξασθαι τὸν καθ' ἡμᾶς τονισμὸν, ἅτε δὴ ἐν τῷ τρίτῳ π. Χρ. αἰῶνι κανονισθέντα, καὶ ἑπομένως ἀρχαῖον ὄντα καὶ καθαρῶς Ἑλληνικὸν, οὐχὶ δὲ, ὥς τινες εἶπον, ἐπινόημα τῶν ἐν τοῖς μέσοις αἰῶσι γραμματικῶν καὶ ἀντιγραφέων τῶν χειρογράφων. Ἐὰν λοιπὸν ἀπὸ τῆς εὐτυχοῦς ταύτης ἀρχῆς ὁρμώμενος ὁ σοφὸς ἑλληνιστὴς δοκιμάσῃ ἐφαρμόσαι τὸν καθ' ἡμᾶς τονισμὸν ἐπὶ λέξεων πολυδιφθόγγων, οἷαι, π. χ. εἰσὶν αἱ ἑξῆς—οἱ κάτοικοι καὶ οἱ πάροικοι καὶ οἱ μέτοικοι—αἱ πολύκαρποι ἄμπελοι—οἱ βάναυσοι ἄνθρωποι—αἱ πανάρχαιαι συνήθειαι—ἀναλύων τὰς διφθόγγους κατὰ τὴν ἐρασμικὴν προφορὰν, εὐκόλως κατανοήσει τὸ ἀσυμβίβαστον τῆς τῶν διφθόγγων ἀναλύσεως πρὸς τὸν καθ' ἡμᾶς τονισμὸν τῶν λέξεων, καὶ ἠναγκασμένος ἔσται ἀποδέξασθαι μετὰ τοῦ ἡμετέρου τονισμοῦ (ὃν εὐλόγως προτιμᾷ τοῦ ἐρασμικοῦ) καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς προφορὰν τῶν διφθόγγων· οὕτω δὲ συμφωνήσει ἡμῖν κατὰ τὰ δύο τρίτα, οὐκ εἰς μακρὰν δὲ καὶ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον, ὅπερ ἐστὶν ἡ συμφώνων τινῶν καὶ φωνηέντων προφορὰ, ἥτις ἀποτελεῖ ἐπουσιῶδες τοῦ ζητήματος μέρος.

Τρίτον τοῦ λεξικοῦ τούτου πλεονέκτημά ἐστιν ἡ διὰ καταλλήλων σημείων, ἑκάστης λέξεως προτασσομένων, διάκρισις τῶν ποιητικῶν, τῶν κυρίως Ἀττικῶν, τῶν Ἀλεξανδρινῶν, καὶ τῶν Βυζαντινῶν ἢ Ἐκκλησιαστικῶν λέξεων. Κατὰ τοῦτο ἀληθῶς τὸ λεξικὸν τοῦ κυρίου Chassang ἀσφαλής ἐστιν ὁδηγὸς εἰς τὴν χρῆσιν τῶν λέξεων, ὅμοιον πρὸς εὐμέθοδον καὶ ἀκριβῶς ὁδοιπορικὸν βιβλίον, ἐν ᾧ ἀσφαλῶς σημειοῦνται οὐ μόνον αἱ πόλεις καὶ αἱ ὁδοὶ, ἀλλὰ καὶ αἱ καθ' ἑκάστην τῶν ὁδῶν κείμεναι οἰκίαι καὶ ὁ ἀριθμὸς ἑκάστης τῶν οἰκιῶν. Δι' ὃ δὴ καὶ μάλιστα τὸ λεξικὸν τοῦτο ἔσται χρησιμώτατον τοῖς ἐπιμελουμένοις ὀρθῶς γράφειν τὴν καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἵνα μὴ συμφύρωσι (καὶ πολλάκις ἄνευ ἀνάγκης τινὸς) λέξεις ποιητικὰς ἢ παντάπασιν ἀπηρχαιωμένας μετὰ κοινοτάτων καὶ χυδαιοτάτων, ὅθεν προέρχεται τὸ καλούμενον μακαρονικὸν ὕφος τοῦ λόγου.

Ἐὰν τούτοις ἅπασι προστεθῇ τὸ εὔωνον τοῦ βιβλίου, συγκειμένου μὲν ἐκ σελίδων 1167 εἰς 4ον σχῆμα (ἐκτὸς τῶν 150 τῆς εἰσαγωγῆς), μετὰ πολλῆς δὲ τυπογραφικῆς φιλοκαλίας καὶ ἀκριβείας τετυπωμένου, καὶ ὅμως τιμωμένου ἀντὶ 15 φράγκων· εὐλόγως δύναταί τις εἰπεῖν, ὅτι ὁ σοφὸς ἑλληνιστὴς οὐ μόνον τοῖς ἑαυτοῦ συμπολίταις, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἡμῖν προσήνεγκε σύγγραμμα χρησιμώτατον καὶ ὠφελιμώτατον.

Η ΝΕΑ ΑΜΕΡΙΚΗ.

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλάδ. 521.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'.

Ἡ νέα Ἱερουσαλήμ.

Ὅραμα νυκτερινὸν καὶ εὕρεσις πηγῆς ὕδατος ἁλλομένου, ἰδοὺ οἱ δύο λόγοι δι' οὓς ἀπεφασίσθη νὰ θεμελιωθῇ ἡ νέα Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν σημερινὴν αὐτῆς θέσιν. Ὁ Βρίγαμ Γιοὺγκ μοὶ διηγήθη ὅτι διαβαίνων τὰ ὄρη εἰς ἀναζήτησιν νέας πατρίδος διὰ τὸν λαόν του, εἶδε καθ' ὕπνον ἄγγελον, ὅς τις ἱστάμενος ὄρθιος ἐπὶ λόφου κωνοειδοῦς, ἔδειξεν αὐτῷ τὸ μέρος ὅπου ἔπρεπε νὰ ἀνεγερθῇ ὁ ναὸς τῶν Μορμόνων· ὁ προφήτης ἀφυπνισθεὶς ἔτρεξεν εἰς ἀνεύρεσιν τοῦ κώνου, πόλις δὲ ηὗρεν αὐτὸν, καὶ παρετήρησε πηγὴν διαυγοῦς ὕδατος ῥέουσαν εἰς τὴν βάσιν τοῦ βράχου, τὸν ὁποῖον ἐπωνόμασεν «ὅρμον τῆς πόλεως.» Ὁ δὲ Γεώργιος Σμὴθ καὶ ἄλλοι τινὲς διεύθυναν τὸ ῥεῦμα τῆς πηγῆς πρὸς μέρος εὐφυὲς, ὅπου ἐφύτευσαν γεώμηλα. Μετὰ ταῦτα ἐτράπησαν πρὸς ἄρκτον, κατέδειξαν τὰ ὅρια τοῦ ναοῦ καὶ διέγραψαν μέγα τετράγωνον περὶ τὸ μέλλον θυσιαστήριον. Καὶ τὸ τετράγωνον τοῦτο, ἕκτασιν ἔχον δέκα πλέθρων, ἀντιπροσωπεύει τὴν καρδίαν τῆς πόλεως, εἶναι ὁ ἅγιος τόπος τῶν Μορμόνων, τὸ *χαρέμιον* τῆς νέας Ἱερουσαλήμ.

Ἡ νέα πόλις κεῖται μεταξὺ δύο μεγάλων λιμνῶν, τῆς Οὐτᾶ καὶ τῆς Σαλέ. Αἱ δύο ἐσωτερικαὶ θάλασσαι τοῦ Οὐτᾶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀληθεῖς θάλασσαι, συγκρινόμεναι πρὸς τὰς ὡραίας μικρὰς λίμνας τῶν περὶ τὴν Βέρναν Ἄλπεων. Ποταμὸς, καλούμενος σήμερον Ἰορδάνης, ὁρμώμενος ἐξ Οὐτᾶ εἰσρέει εἰς τὴν λίμνην Σαλέ· ἀλλὰ διερχόμενος μόλις ἐγγίζει τὰ ὅρια τῆς πόλεως, καὶ ἐπειδὴ ῥέει εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς κοιλάδος, ἔμεινεν ἄχρις ὥρας ἀνωφελὴς πρὸς ἄρδευσιν· διὸ ὁ Βρίγαμ Γιοὺγκ ἐσχεδίασε διώρυγα ἀπὸ τῆς λίμνης Οὐτᾶ εἰς τὴν πόλιν. Ἡ ἐνέργεια τοῦ σχεδίου τούτου ἀπαιτεῖ πάμπολλα χρήματα· ἐὰν ὅμως γίνῃ, ἡ ἄγονος ἐκείνη καὶ πετρώδης γῆ θὰ μεταβληθῇ ταχέως εἰς κήπους καὶ ἀμπέλους.

Ὁ ναὸς δὲν ἀνηγέρθη ἔτι, μόνον τὰ θεμέλια κατεβλήθησαν, ἐκ δὲ τοῦ περὶ αὐτὸν τετραγώνου ἀνοίγονται δρόμοι ἑκατὸν ποδῶν πλάτος ἔχοντες καὶ

προχωροῦντες κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν εἰς τὴν πόλιν. Ἠνοίχθησαν δὲ καὶ ὁδοὶ παράλληλοι τοῦ αὐτοῦ πλάτους ὡς καὶ αἱ ἀνωτέρω, πρὸς βορρᾶν καὶ μεσημβρίαν καὶ δύσιν καὶ ἀνατολὴν, πᾶσαι κατάφυτοι ἑκατέρωθεν, καὶ δροσιζόμεναι ὑπὸ ῥυάκων καταβαινόντων ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ βουνοῦ. Οἱ δρόμοι αὐτοὶ ἀναβαίνουσι πρὸς βορρᾶν εἰς τὸ ὄρος, ὡς στερούμενοι δὲ κατοίκων δὲν προχωροῦσι μέχρι τῶν λιμνῶν πρὸς νότον καὶ δύσιν. Ἡ φαντασία ὅμως τῶν εὐσεβῶν θεωρεῖ πολυανθρωπότατα ὅλα ἐκεῖνα τὰ μέρη.

Ἡ μεγάλη ὁδὸς διαβαίνει πλησίον τοῦ ναοῦ, κατέχεται δὲ ὑπὸ ἐργαστηρίων, γραφείων καὶ ἰδιωτικῶν οἰκιῶν. Κατ' ἀρχὰς ἠθέλησαν νὰ τὴν ἀναδείξωσι τὴν ἀριστοκρατικωτάτην τῆς πόλεως καὶ ὠνόμασαν αὐτὴν *ὁδὸν ἀνατολικὴν τοῦ ναοῦ*. Εἰς αὐτὴν ἔκειντο καὶ τὸ κατάστημα τοῦ Συμβουλίου, καὶ τὸ γραφεῖον τῶν Δεκάτων, καὶ αἱ οἰκίαι τοῦ Γιούγκ, τοῦ Κιμβὰλ καὶ τοῦ Οὐὲλς, τῶν τριῶν τούτων ἀνωτάτων ἀρχηγῶν τῆς μορμονικῆς ἐκκλησίας. Ἄλλοτε περιεστοιχίζετο καὶ ὑπὸ ὡραίων δένδρων καὶ δροσερῶν ὑδάτων· ἀλλ' οἱ ἔμποροι, ὡς οἱ κατακλύσαντες τὸ πάλαι τὸν ναὸν, ἐβίασαν τὸν Βρίγαμ Γιούγκ καὶ τοὺς ἁγίους του ν' ἀποχωρήσωσι, καὶ σήμερον δὲν βλέπεις παρὰ μόνον κολλυβιστὰς, ἱματιεμπόρους καὶ ξενοδόχους. Ἐθυσίασαν τὰ ὡραῖα δένδρα ἵνα εὐκολύνωσι τὸ δέσιμον καὶ τὸ λύσιμον τῶν ἐμπορευμάτων. Οἱ μικροὶ κῆποι, οἱ πλήρεις ῥοδακινεῶν καὶ μηλεῶν, ἐγένοντο ἄφαντοι ὅπως ἀντικατασταθῶσιν ὑπὸ μεταπρατῶν καὶ ῥωποπωλῶν. Τὸ ἐμπορικὸν μέρος τῆς μεγάλης ὁδοῦ εἶναι πλατὺ, κονιορτῶδες, ἄστρωτον καὶ κακῶς ἐκτισμένον, καὶ εἶναι ἀπεικόνισμα τῶν τριῶν ἡλικιῶν δι' ὧν διέρχεται ἑκάστη ἀμερικανικὴ πόλις, τῆς ξυλίνης, τῆς πλινθίνης καὶ τῆς λιθίνης. Πολλαὶ τῶν ὡραιοτέρων οἰκιῶν εἶναι ξύλιναι, αἱ πλεῖσται ἐκ πλίνθων ἐξηραμμένων εἰς τὸν ἥλιον, καὶ ὀλίγαι ἐκ κοκκίνης πέτρας ἢ καὶ ἁπλῶν λίθων. Ὁ ναὸς θέλει κατασκευασθῆ ἐκ λίθου ἐξαχθησομένου ἐκ παρακειμένου λόφου. Καθ' ὅλην τὴν πόλιν οὐδὲν καπηλεῖον, οὐδὲν σκιρράφειον, οὐδὲν χαμαιτυπεῖον, οὐδεὶς ἔμπορος οἴνου. Εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ὅπου κατέλυσα, διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου Λίτλ, πρεσβυτέρου τῆς μορμονικῆς ἐκκλησίας, δὲν εὑρίσκεται οὔτε ζῦθος, οὔτε οἶνος. Μοὶ προσφέρουσι τρὶς τῆς ἡμέρας, τὸ πρωΐ, τὴν μεσημβρίαν καὶ τὸ ἑσπέρας, τέϊον. Μετὰ δὲ τὸ ἐμπορικὸν μέρος τῆς πόλεως εὐφραίνεσαι βλέπων τὴν χλόην ὁμοία τῆς ὁποίας ἔπρεπε, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Βρίγαμ Γιούγκ, νὰ στολίζῃ ὅλους τοὺς δρόμους. Σωροὶ ἀκακιῶν ὑψοῦνται περὶ τὰ ῥυάκια· αἱ οἰκίαι κεῖνται τριάκοντα ἢ καὶ τεσσαράκοντα πόδας μακρὰν τῆς ὁδοῦ, καὶ αἱ στέγαι αὐτῶν κρύπτονται ὑπὸ τὰς κορυφὰς τῶν ῥοδακινεῶν καὶ κλημάτων, τῶν ὁποίων τὴν ὡραιότητα αὐξάνουσι τὰ ῥόδα καὶ τὰ ἡλιοτρόπια.

Ἑκατέρωθεν καὶ παραλλήλως τῆς μεγάλης ὁδοῦ ἀνοίγονται πλῆθος δρόμων καταφύτων εἰς τὰς ἄκρας, τοὺς ὁποίους, κονιορτώδεις ὄντας, καταβρέχουσι ῥυάκια. Ἡ γῆ διαιρεῖται εἰς μερίδια, ἑκάστη δὲ τούτων περιέχει οἰκίσκον μετὰ ὀπωροφόρων δένδρων. Πολλαχοῦ δὲ εὑρίσκεις καὶ πλειοτέρους, εἰς οὓς κατοικοῦσιν αἱ γυναῖκες τοῦ ἰδιοκτήτου.

Εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς πόλεως εἴδομεν τὸν κῆπον τοῦ Χίραμ Κλῶσον, πρεσβυτέρου καὶ αὐτοῦ τῆς μορμονικῆς ἐκκλησίας, κῆπον λαμπρὸν, περιέχοντα γλυκυτάτους καρποὺς, οἷον ῥοδάκινα, δαμάσκηνα, μῆλα, οὓς καὶ ἡμεῖς ἐγεύθημεν, χάριν εἰς τὴν φιλοξενίαν τῆς νεωτέρας τῶν γυναικῶν τοῦ Χίραμ. Κατὰ μέτωπον κεῖται μεγάλη οἰκία κατοικουμένη ὑπὸ τῶν πρώτων γυναικῶν τοῦ ἁγίου καὶ τῶν δύο δεκάδων τῶν τέκνων αὐτῶν. Ἀλλὰ ποῖον εἶναι τὸ λευκὸν ἐκεῖνο καὶ ὡραῖον καταγώγιον, τὸ ὁποῖον μόλις βλέπομεν εἰς τινα γωνίαν μεταξὺ ῥόδων καὶ μυρίων ἄλλων ἀναῤῥιχομένων φυτῶν; εἶναι ἡ κατοικία τῆς νεωτέρας συζύγου του, τῆς Ἀλὶς, θυγατρὸς τοῦ Βρίγαμ Γιούγκ. Κατοικεῖ δὲ ἰδιαιτέρως μετὰ τῶν τεσσάρων μικρῶν παιδίων της καὶ ὡς λέγεται ὅτι ἐπιβάλλει τὰς θελήσεις της εἰς τὸν κύριόν της, ὅπως σχεδὸν κόρη σουλτάνου ἐπιβάλλει τὰς ἰδικάς της εἰς πασσᾶν, οὗ τινος καθωραΐζει τὸ χαρέμιον. Καὶ ὁ πρεσβύτερος Νέσβιτ, Ἄγγλος γενόμενος μορμόνος, κατοικεῖ μετὰ τῶν δύο γυναικῶν καὶ τῶν πολυαρίθμων τέκνων του εἰς ὡραίαν οἰκίαν πρὸς τὸ ὕψος τῆς πόλεως, κατέναντι τῆς οἰκίας τοῦ Κλῶσον.

Εἰς τὴν First South Street (πρώτην ὁδὸν τῆς μεσημβρίας) κεῖται τὸ θέατρον καὶ τὸ δημαρχεῖον, ἀμφότερα ὡραῖα κτίρια, ᾠκοδομημένα κατ' ὄρος ἀρχιτεκτονικὸν σπάνιον εἰς τὴν Ἀμερικὴν τῆς δύσεως.

Ἡ μορμονικὴ ἀζυνομία ἔχει ὑπαλλήλους σιωπηλοὺς μὲν ἀλλὰ δραστηρίους, οἵ τινες ἔχουσιν ἑτοίμην τὴν χεῖρα νὰ πέσῃ ἐπὶ πάντων τῶν ἀτάκτων. Γνωρίζουσι καὶ τὰ εὐτελέστερα ἀτοπήματα. Ἐθνικός τις, φίλος μου, μεταβαίνων τὴν ἑσπέραν εἰς τὸ θέατρον, ἐπλησίασε μορμονίδα τὴν ὁποίαν ἐγεώριζεν. Ἀλλὰ τὴν ἐπιοῦσαν κύριός τις μεταβὰς εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ὅπου κατέλυε, τὸν παρεκάλεσε νὰ μὴ ἀποτείνῃ τοῦ λοιποῦ τὸν λόγον εἰς μορμονίδα μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἐκτὸς μόνον ἂν συνοδεύεται ὑπὸ τοῦ πατρός της. Ἐν καιρῷ χειμῶνος ἔρχονται σχεδὸν πάντοτε ἑπτακόσιοι ἢ ὀκτακόσιοι μεταλλευταὶ εἰς τὴν πόλιν τῆς Σαλὲ, ἔχοντες μάχαιραν εἰς τὴν ζώνην, πολύκαννον εἰς τὴν δεξιὰν, καὶ ζητοῦντες μετὰ κραυγῶν ζῦθον, ῥακίον, χαρτία καὶ γυναῖκας. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἅγιοι οὐδὲν τούτων χορηγοῦσιν, ἡ ἀστυνομία εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ προσέχῃ μετ' αὐστηρότητος τοὺς ταραχοποιοὺς

τούτους, καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς δύσεως ἀποροῦσι πῶς κατορθόνει νὰ τοὺς περιστέλλῃ χωρὶς νὰ χύνῃ πολὺ αἷμα. Ὁ Οὐίλλιαμ Γίλπιν καὶ ὁ Ῥοβέρτος Οὐίλσων τοὺς ὁποίους ἐγνώρισεν ἤδη ὁ ἀναγνώστης εἰς Κολοράδον καὶ Δέμβερ, ὑπερεπαινοῦσι τὰ ὄργανα τῆς αὐστηρᾶς ταύτης καὶ μυστικῆς, ἀλλὰ δραστηρίας καὶ ἐμπείρου ἀστυνομίας.

Ὡς πρὸς δὲ τὰ δικαστήρια δὲν ἐλάβομεν ἀφορμὴν νὰ γνωρισθῶμεν μετ' αὐτῶν. Δικαστής τις, τὸν ὁποῖον ἀπηντήσαμεν πρό τινων ἡμερῶν, προσεκάλεσεν ἡμᾶς εὐγενῶς νὰ ὑπάγωμεν νὰ τὸν ἀκούσωμεν δικάζοντα. Ὑπήγομεν λοιπόν· μαθὼν ὅμως ὅτι ἀνήκομεν εἰς τὸν δικηγορικὸν σύλλογον τῆς Ἀγγλίας, ἔγεινεν ἄφαντος καὶ ἀπέλυσε τὸ ἀκροατήριον. Ὁ δικαστὴς οὗτος, ὁσάκις ἡ ἐκπλήρωσις τῶν καθηκόντων του δὲν ἀπαιτῇ τὴν παρουσίαν του, πωλεῖ φάρμακα εἰς τὸν μεγάλον δρόμον. Ἐπειδὴ δὲ γνωρίζομεν ποῦ ἔχει τὸ ἐργαστήριόν του, τὸν ἐπισκεπτόμεθα ἐνίοτε ἵνα πίωμεν ὀλίγον *σέλτς* καὶ νὰ καπνίσωμεν σίγαρον. Ἀλλὰ μέχρι τῆς ὥρας ταύτης δὲν κατωρθώσαμεν νὰ τὸν θαυμάσωμεν διανέμοντα δικαιοσύνην.

Εἰς τὴν πόλιν τῆς λίμνης Σαλὲ ὑπάρχουσι δύο θειώδεις πηγαί, ἄνω τῶν ὁποίων ὁ Βρίγαμ Γιούγκ κατεσκεύασε ξύλινα παραπήγματα. Εἰς τὸ ἕτερον τῶν λουτρῶν τούτων εἰσέρχεται ὁ θέλων δωρεάν· τὸ ὕδωρ, ἔχον ἰδιότητας δροσιστικὰς καὶ εὐκοιλίους, ἔχει θερμοκρασίαν 92 βαθμῶν Φαρενάιτ. Οὐδέποτε ἀπαντᾷς καθ' ὁδὸν ἐπαίτην, σπανιώτατα δὲ μέθυσον, ὅς τις ὅμως εἶναι ἢ μεταλλευτὴς, ἢ στρατιώτης, ἢ ἐθνικός. Οὐδεὶς φαίνεται πτωχὸς, οἱ δὲ κάτοικοι εἶναι εἰρηνικώτεροι καὶ εὐγενέστεροι τῶν λοιπῶν κατοίκων τῆς δύσεως. Ἕνεκα τῶν δένδρων, τοῦ ὕδατος καὶ τῶν ποιμνίων οἱ δρόμοι φαίνονται ἀνήκοντες εἰς πόλιν βουκόλων.

Ὁ μεγάλος δρόμος, ὅπου εἶναι τὸ κέντρον τῶν ὑποθέσεων, παρουσιάζει περιεργωτάτην ποικιλίαν, ὅταν μάλιστα φθάνωσιν ἔποικοι. Ἐνῷ δὲ γράφω ἔχω πρὸ ὀφθαλμῶν ταῦτα· ἡ συνοδία τὴν ὁποίαν εἴχομεν συναντήσει εἰς τὰ στενὰ, ἄνω τῆς Bear River, ἐτελείωσε τὸ ταξείδιόν της. Σύγκειται δὲ ἐκ τετρακοσίων βοῶν, ἑξήκοντα ἁμαξῶν, ἑξακοσίων ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων, πάντων Ἄγγλων. Αἱ ἅμαξαι κατακλύζουσι τὴν ὁδὸν, τὰ ποίμνια ἐξαπλόνονται ὑπὸ τὸν ἥλιον, οἱ ἄνθρωποι φαίνονται φαιδροί, ἂν καὶ μετὰ τόσῳ μακρὰν ὁδοιπορίαν διὰ θαλάσσης, διὰ τῶν Ὁμοσπόνδων Πολιτειῶν, διὰ πεδιάδων καὶ δι' ὀρέων. Αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία εἶναι ἰσχναὶ καὶ μαυρισμέναι· διὰ τὴν κόνιν, τὴν λάσπην, τοὺς κόπους, καὶ τὰς στερήσεις τὸ ἦθος τῶν ἀνθρώπων φαίνεται ἀγριωπὸν καὶ ὑπερφυσικόν. Πρὸ τῶν ἐργαστηρίων ἐκφορτόνονται αἱ ἡμίονοι. Μεταλλευταὶ φέροντες ὑπερμεγέθη ὑποδήματα καὶ πλατυτάτην ζώνην περιφέρονται περὶ τοὺς νοεμβρίους. Συμμορία ἰνδῶν σιωπηλῶν καὶ ὑπερηφάνων, μακρὰν ἐχόντων τὴν κόμην, οὐχὶ ὅμως καὶ ἔνδυμα ἐπίσης μακρὸν, καταγίνονται εἰς διαπραγματεύσεις περὶ ἀγορᾶς. Ὁ ἱππεὺς ἐκεῖνος, ὁ φορῶν σκιάδιον καὶ ἀναβαίνων ἵππον θυμοειδῆ, εἶναι Μεξικανός. Ἰδοὺ καὶ νέος κομψευόμενος ἐκ Καλλιφορνίας, καὶ δύο ἕτεροι ἀξιωματικοὶ ἐκ τοῦ γείτονος στρατοπέδου, τοὺς ὁποίους δὲν εἶναι δύσκολον νὰ γνωρίσωμεν ἐκ τῆς κυανῆς αὐτῶν στολῆς.

Ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶναι θαυμασίως διαυγὴς καὶ καθαρά. Ἡ βροχὴ πίπτει σπανίως εἰς τὴν κοιλάδα, ἂν καὶ σχεδὸν καθ' ἑκάστην ἐκρήγνυται θύελλα εἰς τὰ ὄρη. Τότε νέφος ἀναβαίνει εἰς τοὺς δυτικοὺς λόφους, κυλίεται περὶ τὰς κορυφὰς καὶ ἀπειλεῖ νὰ κατακλύσῃ τὴν πόλιν· ὅτε ὅμως μεταβάλλεται εἰς βροχὴν καὶ ὑποχωρεῖ εἰς θύελλαν, διευθύνεται πρὸς τὰ ὄρη Οὐαζὰτς, ἐγγίζει τὴν κορυφὴν τῶν ὑψηλοτέρων βράχων καὶ συγχέεται μετὰ τῶν νεφῶν τοῦ ἀπωτάτου ὁρίζοντος.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΠΟΛΙΤΕΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΓΓΛΙΑΣ. Ἐδημοσιεύθη πρὸ ὀλίγου ἐν Λονδίνῳ ὁ γενικὸς πίναξ τῆς ἐμπορίας τῆς Μ. Βρετανίας ἐν ἔτει **1870**. Εἰς **307** ἑκατομμύρια καὶ 257,000 λ. στερλ. ἀναβαίνει ἡ ἀξία τῶν εἰσαχθέντων, ὧν τὰ **64** ἑκατομ. προῆλθον ἐκ τῶν ἀγγλικῶν ἀποικιῶν. Ἡ δὲ τῶν ἐξαχθέντων ἀναβαίνει εἰς **244** ἑκατομ. ὧν τὰ **199** καὶ ἥμισυ εἶναι ἐκ προϊόντων ἀγγλικῶν. Τὸ ὅλον λοιπὸν τῆς ἀνταλλαγῆς συμποσοῦται εἰς **547** ἑκατομμ. λ. στερ. ἤτοι εἰς ποσὸν εἰς ὃ κατὰ πρῶτον ἔφθασεν ἡ ἀγγλικὴ ἐμπορία. Τῶν δὲ διακομισθέντων ἐμπορευμάτων ἡ ἀξία σημειοῦται ἰδιαιτέρως εἰς **11** ἑκατομ. Σημειωτέον ὅτι τὰ πολύτιμα μέταλλα δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὰ ἀνωτέρω· εἰσήχθησαν δὲ **29** ἑκατομ. καὶ 455,000 λιρ. στερλ. καὶ ἐξήχθησαν 18,919 ἑκατομμύρια.

Τὸ **1870** κατέπλευσαν καὶ ἀπέπλευσαν **119,703** πλοῖα πάσης σημαίας, ἔχοντα **36** ἑκατομμύρια καὶ **140,682** τόνους, ὧν τὰ **25** ἑκατομ. καὶ **52,100** ἀνῆκον εἰς τὸ ἀγγλικὸν ναυτικόν. Ἐνὶ λόγῳ ἡ κίνησις τῶν λιμένων κατὰ τὰ δύο τρίτα γίνεται ὑπὸ ἐθνικὴν σημαίαν. Ἐκ δὲ τῶν ξένων πλοίων πρῶτα τὸν ἀριθμὸν εἶναι τὰ Νορβηγικὰ, δεύτερα τὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τρίτα τὰ τῆς Γαλλίας.

Τὴν **31** Δεκεμβρίου **1870** τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς Ἀγγλίας συνέκειτο ἐξ **25,645** πλοίων, ἐ-

χόντων πέντε ἑκατομ. καὶ 617,693 τόνους. Προσθέτοντες δὲ καὶ τὰ τῶν ἀποικιῶν ἔχομεν 37,587 πλοῖα ἢ 7 ἑκατομ. καὶ 149,434 τόνους, ἐξ ὧν 3,796 ἀτμόπλοια ἢ ἓν ἑκατομ. καὶ 202,131 τόνοι.

Ἐναυπηγήθησαν τὸ 1870, 974 πλοῖα, 342,706 τόν. 433 ἀτμόπλοια, 225,674 τόνων. Ὑπερβαίνει ἄρα κατὰ 108,000 τόνων ἡ ἀτμοπλοῖα τὴν ἱστοπλοΐαν, τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει τὴν προσεχῆ ἀντικατάστασιν τῶν ἱστιοφόρων δ' ἀτμοπλοίων.

Τὸ 1870 κατεσκευάσθησαν 499 πλοῖα ἐκ ξύλου, τόνων 58,630,445, ἐκ σιδήρου, τόνων 271,760 καὶ 30 μικτὰ, τόνων 12,416. Συμπεραίνομεν λοιπὸν ὅτι τὰ μὲν πλοῖα τὰ διαπλέοντα μεγάλας θαλάσσας κατασκευάζονται ἐκ σιδήρου, τὰ δὲ λοιπὰ ἐκ ξύλου.

Ἐν Γλασκόβῃ ἐναυπηγήθησαν πλοῖα 82,000 τόνων, ἐν Λονδίνῳ 10,000.

Εἰς τὰ ἀγγλικὰ ναυπηγεῖα κατεσκευάσθησαν διὰ τὰ ξένα 102 πλοῖα 51,651 τόνων, ὧν τὰ 49, τόνων 43,622 ἦσαν ἀτμόπλοια.

Εἰς τὴν Βρετανικὴν ἀκτοπλοΐαν ἠσχολήθησαν τὸ 1870, 36 ἑκατομ. καὶ 557,000 τόνων. Καὶ ναὶ μὲν τὰ ξένα πλοῖα λαμβάνουσιν ἐλευθέρως μέρος εἰς αὐτὴν, ἀλλὰ μόλις εἰς 184,000 τόνων ἀνέβησαν τὰ τοιαῦτα.

ΔΥΟ ΠΡΩΗΝ ΥΠΟΥΡΓΟΙ. Δύο ναῦται Γάλλοι, ὧν ὁ μὲν ὠνομάζετο Πέτρος Καρτερὸν, ὁ δὲ Νικόλαος Ῥαβοῦ, ἐλθόντες μετά τινος πλοίου εἰς Νέαν Ζελανδίαν ἀπέβησαν εἰς τὴν ξηρὰν κρυφίως καὶ ἄνευ ἀδείας. Ἐν τοσούτῳ τὸ πλοῖον ἀνεχώρησεν καὶ αὐτοὶ ἔμεινον. Ἠναγκάσθησαν λοιπὸν νὰ συμμορφωθῶσι κατὰ πάντα πρὸς τοὺς ἐντοπίους, καὶ κατά τινα μάχην ἀπένειμον τοιαύτας ὑπηρεσίας, ὥστε ὁ ἡγεμὼν υἱοθετήσας αὐτοὺς προέτεινε νὰ λάβωσιν εἰς γυναῖκας τὰς δύο αὐτοῦ θυγατέρας· ἀλλ' ἡ τιμὴ αὕτη ἦτο ἐπικίνδυνος, διότι ἀπῄτει νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς *μόκο* ἢ στίξιν, ἥτις ἐν Νέᾳ Ζελανδίᾳ εἶναι σημεῖον ἐντίμου διακρίσεως ἀπηγορευμένη εἰς τοὺς *κουκὴ* ἢ δούλους. Στίζονται δὲ μόνοι οἱ ἀνήκοντες εἰς μεγάλον γένος ἢ οἱ διακριθέντες εἰς τὰς μάχας. Ἐὰν ἀπηρνοῦντο οἱ δύο ναῦται θὰ κατεδικάζοντο εἰς ἀτίμωσιν καὶ θάνατον. Ἐνέδωκαν λοιπὸν καὶ οἱ δύο, καὶ ἰδοὺ ἤρξατο ἡ ἐντομὴ, ἥτις χάριν τῆς τιμῆς, διότι ἦσαν υἱοὶ θετοὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἐγίνετο καὶ βαθυτέρα καὶ συχνοτέρα. Μόλις δὲ καὶ μετὰ βίας κατόρθωσαν νὰ σώσωσι τὸν τράχηλον καὶ τὸ πρόσωπον εἰπόντες ὅτι εἶχον τάξει εἰς τὸν Θεὸν νὰ τηρήσωσιν ἀλώβητα τὰ δύο ταῦτα μέρη. Μετὰ τὴν στίξιν ἐτελέσθησαν ἀμφότεροι οἱ γάμοι. Ἐπειδὴ δὲ μετά τινα χρόνον ἀπέθανεν ὁ ἡγεμὼν, ἀπεφασίσθη παρὰ πάντων τῶν κατοίκων νὰ ὀνομασθῇ βασιλεὺς εἷς τῶν δύο γαμβρῶν αὐτοῦ· ἀλλὰ τίς ἀφοῦ καὶ οἱ δύο ἐδοξάσθησαν ἐπίσης; Εἰς μόνον τὸν ἀνώτατον ἱερέα ἐπέκειτο νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα κατά τινα τελετὴν μέλλουσαν νὰ γίνῃ μετά τινας μῆνας. Ἐν τοσούτῳ ἡ κυβέρνησις ἀνετέθη καὶ εἰς τοὺς δύο. Καὶ ὁ μὲν Ῥαβοῦ ἔφερε τίτλον ὑπουργοῦ τῶν ναυτικῶν, ὁ δὲ Καρτερὸν ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ γαλλικὸν πλοῖον φανὲν εἰς τὰ παράλια τῆς Νέας Ζελανδίας, οἱ δύο ὑπουργοὶ παθόντες νοσταλγίαν ἀπεχαιρέτισαν τὰς τιμὰς, καὶ καταφυγόντες κρυφίως εἰς τὸ πλοῖον ἐγένοντο ἐκ νέου ἁπλοῖ ναῦται. Ἐπανελθόντες δὲ εἰς Παρισίους δὲν ἠθέλησαν πλέον νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν πόλιν αὐτὴν, ἀλλὰ ζῶντες πάντοτε ἀδιαχώριστοι ἐγένοντο ναῦται τοῦ ποταμοῦ, καὶ πάντες ὠνόμαζον αὐτοὺς στιγματίας ἢ ἀγρίους. Πρό τινων ἐτῶν ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν, ὁ Νικόλαος Ῥαβοῦ, ὅς τις ἂν καὶ παρ' ὀλίγον πρώην βασιλεὺς εἶχεν ἀποκτήσει ἕξεις μεθύσου, θελήσας νὰ πλεύσῃ ἐντὸς πεπαλαιωμένου σκάφους ἐπνίγη πλησίον τῆς ἐν τῷ ποταμῷ νήσου Blaise. Ἔκτοτε ὁ ἕτερος, ὁ Καρτερὸν, ἀπορφανισθεὶς τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτοῦ συντρόφου, ἐκυριεύθη ὑπὸ μελαγχολίας, τὴν ὁποίαν ἐζήτει νὰ διασκεδάσῃ ἀναγαργαρίζων οἶνον καὶ παίζων. Ἀνεσύρθη δὲ καὶ τούτου τὸ σῶμα ἐσχάτως ἐκ τοῦ ποταμοῦ, εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ὅπου εἶχε πνιγῆ καὶ ὁ συνάδελφος αὐτοῦ. Ἐπνίγη ἐκεῖ ἐπίτηδες ἢ κατὰ τύχην; οὐδεὶς γινώσκει.

ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ. Παράδοξα ἠλεκτρικὰ φαινόμενα ἀνεπτύχθησαν ἐν Ἀμερικῇ, ἐν ταῖς Ὁμοσπόνδοις Πολιτείαις καὶ ἐν Μεξικῇ. Τὸν χειμῶνα ἡ κόμη τῆς κεφαλῆς συχνάκις ἠλεκτρίζεται, καὶ μάλιστα ὅταν κτενίζῃ τις αὐτὴν μὲ λεπτὸν κτένιον· πολλάκις δὲ καὶ ἀνορθοῦται, καὶ ὅσῳ προσπαθεῖ τις νὰ συνενώσῃ αὐτὴν τόσῳ πλέον ἀνυψοῦται. Ὅλα τὰ μαλλωτὰ ἐνδύματα ἑλκύουσι τὴν κόνιν καὶ τὰ λεπτότατα ἀντικείμενα τὰ περιπλανώμενα εἰς τὸν ἀέρα· διὸ ὅσῳ καθαρίζεσαι τόσῳ πλέον γεμίζεις ἐξ αὐτῶν. Ὅπως σωθῇς πρέπει νὰ ἀλείψῃς τὸ ἔνδυμα διὰ σπόγγου ὑγροῦ. Θέλεις ν' ἀνοίξῃς μίαν θύραν; εὐθὺς σπινθὴρ ἀναβλύζει ἀπὸ τοῦ μετάλλου καὶ σὲ πλήττει ἐπωδύνως. Ἡ ἄκρα τῆς πυράγρας, τὸ κηροπήγιον, ἑνὶ λόγῳ πᾶν ἀντικείμενον μεταλλικὸν μεταβάλλεται εἰς ἠλεκτρικὸν πυροβόλον. Δύο φίλοι δίδοντες πρὸς ἀλλήλους τὰς χεῖρας προσβάλλονται ἠλεκτρικῶς. Δὲν εἶναι δὲ φρόνιμον ν' ἀσπάζεταί τις τὸν ἄλλον, διότι σπινθῆρες ἐκρήγνυνται ἐκ τῆς ῥινὸς καὶ τὸ φίλημα πλήττει. Ἀπὸ τῆς ἄκρας τῆς ῥινὸς ἐξέρχεται μικρὰ λάμψις. Ἐν γένει τέλος πάντων ἡ ἠλεκτρικὴ δύναμις εἶναι τοιαύτη, ὥστε διὰ μόνης τῆς ἀφῆς τῶν δακτύλων ἠνάφθη τὸ *γάζ*.